መበል 29 ዓመት ቁ.3 ረቡዕ 4 መስከረም 2019 ገጻት 12 ዋጋ 2.00 ናቕፋ

ገጽ 3

ያታዊ ኣልባሳትን

. . .

ገጽ 5 ገጽ 6 ገጽ 7 ገጽ 9

ዕለታዊ ናብራ ቋንቋ ሃብቲ’ዩ…! ፊዚክስ ከመይ ንርድኦ

ንትምህርቲ፡ ምህዞ፡ ርኽበትን ሓፈሻዊ ህይወትን ዝገልጽ ጥቕሲ

ጥቕሲ
እ ዚ
ሰሙን

“ዕርክነት ልክዕ ከም ገንዘብ እዩ፣ ክትረኽቦ ቀሊል፡ ክትዕቅቦ
ድማ ከቢድ እዩ።”

- Samuel Butler

ኵርናዕ

ተ
ማ
ሃ

ሮ ኵርናዕ ተሱራፌል ተስፋብሩኽ

መሃሮ ፊዚክስ

ምኽሪን ሓበሬታን ሓዘል ትሕዝቶታት

ፊዚክስ ከመይ ንርድኦ

ግ
ድ
ል

ንብልሒ ተመሃሮ ዝሕግዝ ኣዘናጋዒ ግድላት

ስ ት ሪ ም ኮ
እዚ ጸወታ ወይ ግድል “ስትሪምኮ” ይብሃል። ንሰዶኮ ዝመስል ጸወታ
እዩ። እዚ ብግራባርቻክ ዝተባህሉ ስድራ ዝተማህዘ ኰይኑ፡ ኣብ ክልሰ-ሓሳባት
ትርብዒት - ናይ ላቲን ፈላጥ ስነ-ቍጽሪ ሊዮናርዶ ኢለር (18 ክፍለ-ዘመን)
ዝተመርኰሰ እዩ።

ኣገባብ ኣጸዋውታኡ፥ ኣብዛ ትርእዩዋ ሰደቓ፡ 7ተ ብ7ተ ዝተሰርዓ ዓንኬላት
ኣለዋ። እዘን ዓንኬላ ቍጽሪታት እየን ዝሕዛ። ካብ 1 ክሳብ 7 ድማ ይምልኣ።
ካብ 1 ክሳብ 7 ዘለዉ ቍጽሪታት ንትኹልን ንጋድምን ልክዕ ከም ሰዱኮ
ክድገሙ የብሎምን። ኣብቶም ብመስመር ተራኺቦም ዘለዉ ዓንኬላት’ውን
ክድገም የብሉን።

(መልሲ፡ ካብ 1 ክሳብ 7 ዘለው ቍጽሪታት ንትኹል፡ ንጋድምን ብሕንጻጽ
ተታሒዞምን ኣብ ዝርከቡ ዓንኬላት ክድገሙ የብሎምን።)

ካብ ናይ ማእከላይ ደረጃ ትምህርቲና
ናብ ካልኣይ ደረጃ ኣብ ንሰግረሉ
ዓመት፡ እንላለዮም ዓይነት ትምህርቲታት
ብዙሓት እዮም። ዝበዝሑ ኣብ መባእታን
ማእከላይን ደረጃ እንከለና ሓፈሻዊ ዓውዲ
ኢና እንምሃር። ንኣብነት፡ ማሕበራዊ

ትምህርቲ (social studies) ንከም በዓል
ጂኦግራፍን ታሪኽን ከጠቓልል እንከሎ፡
ከም በዓል ፊዚክስ፡ ባዮሎጂን ኬምስትሪን
ከኣ ኣብ ስነ-ፍልጠት (science)
ተጠቓሊሉ ንምሃሮ። ምስዞም ዓይነት
ትምህርቲታት ኣብ ፈለማይ ሌላና ንጹር
ስእሊ ዘይክንሕዝ ንኽእል ኢና። ካልኣይ
ደረጀኣ ኣብ ንሰግረሉ እዋን ግን ኵሎም
ተዘርዚሮም ኣብ ቅሜና ይጸንሑ። ፊዝክስ
ከኣ ሓደ ካብቶም ብማዕዶ ዝፍርሁ ግን
ከኣ ኣገዳሲን ጥዑምን ዓይነት ትምህርቲ
እዩ።
ፊዚክስ እንታይ እዩ?
ከም ዝፍለጥ ትምህርቲ ካብ ግዜ ናብ ግዜ
ፍልጠት እናዓበየ ብዝኽደ ነቲ ብ“ሳይንስ”
እንፈልጦ ተፈጥሮኣዊ ስነ-ፍልጠት ናብ
ኣገደስቲ ክልተ ክፋላት ክምቀል ግድን
ኰነ። ፊዚካዊን ባዮሎጂያዊን ስነ-ፍልጠት
ተባሂሉ ኣብ ክልተ ተመቕለ። ባዮሎጂያዊ
ስነ-ፍልጠት ንህይወታውያን ዘጽንዕ
ክኸውን እንከሎ፡ ፊዚካዊ ስነ-ፍልጠት ግን
ንጠባያት ዘይህይወታዉያን ሳብስታንስ
ዘጽንዕ ነበረ። ፊዚክስን ኬምስትሪን
ከኣ ኣብ ውሽጢ ፊዝካዊ ስነ-ፍልጠት
ይሕቈፉ። ምውሳእ ሓደ ሳብስታንስ ኣብ
ርእሲ ካልእ ሳብስታንስ ኬምስትሪ የጽንዖ፤
ፊዚክስ ከኣ ኣብ ናይ ማተር ጠባያት ምስ
ጸዓት ዘዛምዶም ኣምራት የቶኵር።
“ፊዚክስ ሓደ ክፋል ናይ ተፈጥሮኣዊ
ስነ-ፍልጠት ኰይኑ፡ ንምንቅስቓስን
ንሓድሕዱ ምውሳእን ናይ ዘይህወታውዊ
ተፈጥሮ ዘጽንዕ እዩ፡” ተባሂሉ ይግለጽ።

እንተዀነ፡ ፊዚክስ ከም ሓደ ዝተነጸለ
ክፋል ስነ-ፍልጠት ክውሰድ ኣይግባእን።
እናተማሃርናዮ እንከለና ምስ ኬምስትሪ፡
ቍጽሪን ባዮሎጂን ጥቡቕ ምትእስሳር
ከም ዘሎዎ ክንርዳእ ንኽእል ኢና።
ነፍሲ-ወከፍ ኣምር ናይ ፊዚክስ፡
ውጽኢት ናይቲ ሓደ ወይ ካብኡ ንላዕሊ
ካብ ሕሙሽተ ናይ ስምዒት ህዋሳትና
ዝተወስደ ጥንቁቕ ትዕዝብቲ’ዩ። ንኣብነት
“ኮንቨርጂንግ ለንስ” ኣብ ናይ ቤት
ትምህርቲና ቤት ምርምር (ላባራቶሪ)
ክንምልከት ንኽእል ኢና። ጽቡቕ ጌርና
እንተ ተዓዚብናዮ፥
- ብቤትሮ ከም ዝተሰርሐ
- ዓንኬላዊ ቅርጺ ከም ዘለዎ
- ካብ ኣብ ውስናስኑ ኣብ ማእከሉ
ዝረጐደ ምዃኑ
ክንዕዘብ ንኽእል። እዚ ብኣዒንትና
እንረኽቦ ጥንቁቕ ትዕዝብቲ እዩ። ካብዚ
ትዕዝብቲ ኣብ ካልእ ዘይተሞርኰሰ፡

ጠባያት ናይ ፊዚካዊ ኣካላት (physical
bodies) ክንፈልጥ ኣኽኢሉና።
ኣብ ፊዚክስ ኣብ ሞንጐ ፊዝካዊ
ኣካላት ዘሎ ልክዕ ዝምድና ንምፍጣር
ንመስርሓትን ተርእዮን ናይ ከባቢና
ምዕዛብ የድሊ። በዚ ዝተባህለ ለንስ ነዚ
ጽሑፍ ንርእዮ። እንታይ ንዕዘብ?
- እዞም ፊደላት ዓብዮም ይረኣዩና
- ዕብየቶም ምስ ምርሓቕ ምቕራብ
ለንስ ይቀያየር ኣሎ
- ድሕሪ ገለ ርሕቀት ነዞም ፊደላት
ምርኣይ ዘይከኣል ይኸውን
- ኣብ መንጎ ለንስን እዞም ፊደላትን
ከምኡ’ውን ኣብ ሞንጐ ዓይኒን ለንስን
ዘሎ ርሕቀት ዛይዱ፡ እዞም ፊደላት ላዕሊን

ንኸባቢኦም ብምርዳእ ኣብ ሳይነስ፡ ብፍላይ ከኣ ኣብ ፊዚክስ ዓቢ ስም ዘሎዎም ፈላጣት

ታሕቲን ፋሕ ኢሎም ይረኣዩና
ዝበዝሑ ጠባያት ናይ “ማተር” ክዕቀኑ
ዝከኣሉ እዮም። ስነ-ፍልጠተኛታት ንገለ
ጠባያት ናይ “ማተር” ብምዕቃንን
ብምፍታንን ሓደ ውሱን ባህሪ ክርእዩ
ፈተነ የካይዱ። ካብዚ ፈተነ ከኣ ናብ
ሓደ መደምደምታ ይበጽሑ። ንኣብነት
ኣብዚ ለንስ ዝተዓዘብናዮም ንምግላጽ፡
ኣብ ሞንጐ እዞም ፊደላትን ለንስን፤
ከምኡ’ውን ኣብ ሞንጐ ዓይኒን ለንስስ
ዘሎ ርሕቀት ምዕቃን ግቡእ ይኸውን።
ንሓደ ማተር ወይ ፊዚካዊ ኣካል
ክንዕቅነሉ ንኽእል ኣምራት ፊዚካዊ ዓቐን

(physical quantity) ይብሃል። ንኣብነት
ርሕቀት ሓደ ካብ ፊዚካዊ መዐቀኒ እዩ።
ንነገራዊ ክፋል ከባቢና ብትዕዝብቲና
ኢና እንምሃሮ። ፊዚክስ ከኣ ንነገራዊ ክፋል
ናይዚ ኣድማስ ዘላልየና ዓውደ ትምህርቲ
እዩ። ትምህርቲ ወዲ ሰብ ብገዛእ ርእሱ
ከማዕብሎ እንከሎ፡ ኣብ ከባቢ ረቂቕ
ትዕዝብቲ ብምውሳድ እዩ። ንከባቢና
ኣድቂቕና ንዕዘብ እንተዄይና ንፊዚክስ
ብቐሊሉ ክርድኦ ኣየጸግምን። ዝንቀሳቐሱ
ንገራት፡ ኣብ ሓደ ዝቘሙ ነገራት፡ ….
ክንዕዘቦምን ፍልልዮም ዝምድናኦምን
ክንምርምር እንከለና እቲ ኣብ ትምህርቲ
እንመሃሮ ፊዚክስ’ዩ መግለጺኡ። ኵሎም
እዞም ሎሚ ንከባቢናን ናብራና ዝለወጡን
ጸለውቲን ኰይኖም ዘለው ቴክኖሎጂያዊ
መሳርሒታት’ውን ውጽኢቱ እዮም።
ሓደ ካብኦም ኤለክትሪክሲቲ እዩ።
ሎሚ ብዘይ ኤለክትሪክሲቲ ክንበር
ዛይከኣል ዳርጋ በጺሑሉ ዘሎ እዋን’ዩ።
ኤለክትሪክሲቲ ከኣ ውጽኢት ፊዚክስ
እዩ። እታ እንፍልጸላ ፋስ፡ ንደፍኣ ዓረብያ፡
እንጥቀመላ ሞባይል፡ ንዕዘባ ተለቪዥን፡
ንሰምዓላ ሬድዮ፡ ንምሃረላን ንዘናግዓላን
ኮምፕዩተር፡ ወዘተ.

ኣይዛክ ኒውቶን ኣልበርት ኣይነስታይን

እንግሊዝኛ Common Mistakes ምስ እንግሊዝኛ ዝተሓሓዙ ትምህርታዊ ትሕዝቲ

THE USE OF WRONG TENSE

1. Using the objective after the verb “to be.”
Don’t say: It was him.
Say: It was he.
The pronoun coming after “to be” must be in the
nominative case, and not in the objective.
NOTE. The common expression “It’s me” is strictly an
error, yet it is the accepted form in conversation. “It is I”
remains the correct form in the written composition.

2. Using the objective case after the conjunction “than.”
Don’t say: My brother is taller than me.
Say: My brother is taller than I (am).
The word “than” is a conjunction, and can only be
followed by a pronoun is the nominatives case. The verb
coming after the pronoun is generally omitted.
NOTE. In spoken English the object case is often used:
as, “You’re much taller than me.”

3. Using the nominative case after “between.”
Don’t say: It is a secret between you and I.
Say: It is a secret between you and me.
“Between” is a preposition, and all prepositions take the
objective case after them.
***

Source: COMMON MISTAKES IN ENGLISH

መምህራነይ
ኣዝየ አመስግነኩም

ሕልሚ

ሚኒስተር ፈውዝያ፡ ንኤርትራውያን ነበርቲ ዋሽንግቶን- በላሕቲ ዲኹም፧ እንሆ በሉ ፈተና! ዲሲን ከባቢኣን ሰሚናር ኣካዪዳ

ሚኒስተር ፍትሒ ፈውዝያ ሃሽም፡

ንኤርትራውያን ነበርቲ ዋሽንግተን

ዲሲን ከባቢኣን - ሕቡራት መንግስታት

ኣመሪካ፡ ኣብ ህልው ኩነታት ሃገርን

መጻኢ ኣመታቱን፡ ከምኡ’ውን ኣብ

ዞባዊ ምዕባለታትን መድረኻዊ ሓላፍነት

ዜጋታትን ዘተኰረ ሰፊሕ ሰሚናር፡ ብ1

መስከረም ኣካዪዳ።

ሚኒስተር ፈውዝያ ኣብ መግለጺኣ፡

ህዝቢ ኤርትራ ነታ ብድልዱል ሓድነቱ፡

ጽንዓቱን ረዚን መስዋእቱን ዘረጋገጻ ናጽነቱ

ንምዕቃብን ልኡላውነቱ ንምውሓስን፡ ኣብ

ዝሓለፈ 20 ዓመታት ኣንጻር ኩሉ ዘንቀደ

ውዲታት ንዘርኣዮ ሓያል መኸተን ናይ

ቃልሲ መንፈስን ብሰፊሑ ድሕሪ ምብራህ፡

ኣብ’ዚ ተኣትዩ ዘሎ መድረኽ ሰላም፡ ዘላቒ

ምዕባለ ንምርግጋጽ፡ ህዝብን መንግስትን

ኤርትራ ዓቕሚታቶም ኣወሃሂዶም

ነቒሎም ኣብ ዘለዉሉ፡ ኣብ ወጻኢ

ዝነብሩ ዜጋታት መሳርዖም ኣደልዲሎም

ኣበርክቶኦም ከዕዝዙ ኣዘኻኺራ።

ሚኒስተር ፈውዝያ ኣብ መግለጺኣ፡

ኣብ መደባት ልምዓት ብሓፈሻ፡ ምውዳድ

ትሕተ-ቅርጺ፡ ምስፋሕ ኣገልግሎታት

ትምህርቲ፡ ጥዕና፡ ፍትሒን ካልኦትን

ድማ ብፍላይ ዝተመዝገበ ገስጋስ ዘነጽር፡

ብመጽናዕቲን ጭብጥታትን ዝተደገፈ

ሰነዳት ስለዘሎ፡ ኩሉ ዜጋ ክውከሶን

ንቕሓቱ ከበርኽን ጸዊዓ።

“ብዛዕባ መጻኢ ምዝታይ ማለት፡

ብዛዕባ መንእሰይ ምዝታይ ማለት’ዩ”

ዝበለት ሚኒስተር ፈውዝያ፡ መንእሰያት

ኤርትራ ብሃገራዊ ክብርታትን ዜግነታዊ

ኣተሓሳስባን ተዀስኲሶም፡ ነዚ ተኣትዩ ዘሎ

ሓድሽ መድረኽ ብብቕዓት ከምዝምክትዎ

ጽኑዕ እምነታ ገሊጻ።

ሚኒስተር ፈውዝያ ሃሽም ኣብ

መወዳእታ፡ ካብ ተሳተፍቲ ኣብ ዝቐረበላ

ሕቶታትን ርእይቶታትን መብርሂ ሂባ።

እዚ ከም’ዚ’ሉ እንከሎ፡ ሓድሽ ህንጻ

ማሕበረኮም ኤርትራውያን ነበርቲ

ዋሽንግተንን ከባቢኣን፡ ብ31 ነሓሰ ብወግዒ

ከምእተኸፍተ፡ ካብቲ ቦታ ዝበጽሓና

ሓበሬታ ኣፍሊጡ።

ኤርትራ፡ ኣብ ኒው-ደልሂ - ህንዲ

ኣብ ዝእንገድ ዘሎ፡ መበል 14 ዋዕላ

ውድብ ሕቡራት ሃገራት ንምምካት

ምድረ-በዳነት ትሳተፍ ኣላ።

ሰኑይ 2 መስከረም ዝተኸፍተን

ክሳብ 13 መስከረም ዝቕጽልን

ዋዕላ፡ ካብ 190 ሃገራትን ዝተፈላለያ

ኣህጉራውያን ትካላትን ዝተወከሉ

ኣስታት 6 ሽሕ ሰባት ይሳተፉዎ

ኣለዉ።

ኣብ’ዚ ዋዕላ፡ ኤርትራ ብኣምባሳደር

ኤርትራ ኣብ ህንዲ ኣቶ ኣለም ጸሃየ፡

ከምኡ’ውን ኣብ ሚኒስትሪ ሕርሻ

ብዋና ዳይረክተር ክፍሊ ሕርሻዊ

ኤክስቴንሽን ኣቶ ሕሩይ ኣስገዶም

ዝተመርሐ ልኡኽ ተወኪላ ኣላ።

ኤርትራ ኣብ’ዚ ዋዕላ፡ ብውህደት

ህዝብን መንግስትን ንእተካይዶ ዘላ

ንምብዳህ ፍግረ-መሬትን ምህብታም

ትሕዝቶ ሓመድን ዝዓለመ

ንጥፈታት ዘንጸባርቕ፡ ብድምጽን

ስእልን ከምኡ’ውን ፖስተራት

ዝተሰነየ መግለጺታት ተቕርብ

ኣላ።

ብዘይካ’ዚ፡ ኤርትራዊ ስነ-ጥበበኛ

መምህር ሃብተወልድ ምስግና፡ “ስነ-

ኤርትራ፡ ኣብ ዋዕላ ምምካት ምድረ-በዳነት ትሳተፍ

ጥበብ ንሓምላይ ኣከባቢ” ብዝብል

ኣርእስቲ ንምምካት ምድረ-በዳነት፡

ከምኡ’ውን ምግራብን ረብሓታቱን

ዝገልጽ፡ 35 ኣነቓቓሒ ቅብኣታት

ንምርኢት ኣዳልዩ ኣሎ።

ኣብ 1994 ዓ.ም፡ ዝተመስረተ

‘ተበግሶ ምምካት ምድረ-በዳነት

ውድብ ሕቡራት ሃገራት’፡ ምስ

ኣከባቢን ልምዓትን ዝተኣሳሰር

ኣህጉራዊ ውዕል ኮይኑ፡ ንዘላቕነት

ምሕደራ መሬትን ምምካት

ምድረበዳነትን ዝሰርሕ’ዩ።

ጋሽ-ባርካ - ጥዕና ፍርያት
ሕርሻ ንምርግጋጽ ጻዕርታት
ይካየድ

ናብ 2ይ ገጽ ይቕጽል

ኤርትራ Vs ናሚቢያ

ኣብ ዞባ ጋሽ-ባርካ፡ ፍርያት ሕርሻን

እንስሳታትን ንምኽዕባት ተባሂሎም ዝፈርዩን

ዝዝውተሩን መድሃኒታት ብምቁጽጻር፡

ድሕነት ተጠቀምቲ ንምውሓስ ዝካየድ

ዘሎ ጻዕሪ ንምድንፋዕ፡ ዝዓለመ ዓውደ-ዘተ፡

ብ29 ነሓሰ ኣብ ባረንቱ ተኻዪዱ።

ኣብ’ቲ ሓለፍቲ ክፍልታት፡ ኣመሓደርቲ

ንኡሳን-ዞባታት፡ ሰብ ሞያ ሕርሻን ምስ

ምፍራይ መግቢ ቀጥታዊ ምትእስሳር

ዘለዎም ሓረስቶትን ኣከፋፈልቲን

ዝተረኽቡሉ ዓውደ-ዘተ፡ ዋና ዳይረክተር

ክፍሊ ሕርሻን መሬትን ኣቶ ኣቡበከር

ዑስማን፡ ድሕነት መግቢ ምርግጋጽ

ንዝተወሰኑ ኣካላት መንግስትን ክፋል

ሕብረተሰብን ጥራይ ዝግደፍ ዕማም

ስለዘይኮነ፡ ሰፊሕ ጎስጓሳት ክካየድ ኣገዳስነቱ

ዕዙዝ ምዃኑ ብምጥቃስ፡ እቲ ዓውደ-ዘተ

ኣካል ናቱ ከምዝኾነ ኣረዲኡ።

ሓላፊ ጨንፈር ዞባዊ ኣገልግሎት

ቁጽጽር ኣቶ ሓጎስ ገብረማርያም ብወገኑ፡

ብሰንኪ ድሕነቱ ዘይተረጋገጸ መግቢ

ዝኸሰቱ ጥዕናዊ ጸገማት ንምውጋድ፡

ሓዳስ ኤርትራ መበል 29 ዓመት ቁ.3 4 መስከረም 2019 - ገጽ 2

ብዘይካ ሰኑይ መዓልታዊ እትሕተም ጋዜጣ

ሊድያ ስልጣን
ሳምራዊት መለስ

ለይ-ኣውት

ዋና ኣሰናዳኢ

ኣስፍሃ ተኽለማርያም

ቍ.ስ 116266 / 201820(2220)

ቦርድ ምስንዳእ

ብርሃነ ምሕረትኣብ
ዮሴፍ ሃይለማርያም
ምሉእብርሃን ሃብተገብርኤል
ኤርምያስ ገብረልዑል
ሺሃብ ኣርኣያ
ቍ.ስ 201820 (2214)
ፋክስ። 127749 - ቍ.ሳ.ጶ. 247

ምዝርጋሕ ጋዜጣ
ቍ.ስ. 200454-07121322
ምልክታ
ቍ.ስ. 125013 - ቍ.ሳ.ጶ. 1284

ሰመያዊት ሓይለኣብ
ቤተልሄም ታደሰ

ሎሚ መደባት ERI-TV

ሰዓት መደብ
12:00 ደኩመንታሪ
12:30 ዜና ትግርኛ
12፡50 ጉዳይ ኣብ ዘተ
13፡30 ዜና ዓረብ
13:45 ገለብ ድሓን
14:35 SPORT HIGHLIGHTS
16:10 ፓኖራማ
17፡00 ዜና ትግርኛ
17:20 ሙ/ድራማ
17:30 ዜና ዓረብ
17:40 ማእገር
18፡10 ዕላል ጥበባት
20:00 ዜና ትግረ
20:10 ተኸታታሊት ፊልም ሓረግ 18 ይ ክፋል
21:00 ዜና ትግርኛ
21:25 ኤረና - ገዳም ደብረ መርቆሬዎስ
22:00 ዜና ዓረብ
22:10 ሙ/ድራማ
22:30 ዜና እንግሊዝ
22፡40 OPEN MIC
ብካልኣይ መስመር ተለቪዥን ኤርትራ ሰዓት 09፡30 ምሸት ፊልም ኣሎ።

ጋሽ-ባርካ - ጥዕና ፍርያት ሕርሻ ...

ካብ 1ይ ገጽ ዝቐጸለ

ኣዳለውቲ መደባት፡ ክኢላታት
ግራፊክስ፡ ኣቕረብቲ መደባትን ክኢላታት
ስርዓተ-ሓበሬታን ዝርከቡዎም 47 ኣባላት
ሚኒስትሪ ዜና፡ ስልጠና ብቴክኖሎጂ
ዝተደገፈ ኣሳታፊ ኣቀራርባ መደባት
ቀሲሞም።
እቲ ካብ ዓዲ እንግሊዝ ብዝመጸ
ኤርትራዊ ክኢላ ዳታ ኣቶ ያቆብ
ገብረትንሳኤ ዝተዋህበ ስልጠና፡ ኣብ
ቴለቪዥንን ጋዜጣን ሰሓብነት ብዘለዎ
ኣገባብ መደባት ንምቕራብ ዝሕግዝ’ዩ።
ሰኑይ 2 መስከረም ኣብ ዝተኻየደ ናይ
ምምራቕ ስነ-ስርዓት፡ ሓላፊ ምምዕባል
ዓቕሚ-ሰብ ሚኒስትሪ ዜና ኣቶ ስብሃቱ
ክፍለ ኣብ ዘስመዖ ቃል፡ እቲ ስልጠና
ኣብ ክልተ ገጻት ንልዕሊ ሓደ ወርሒ
ከምዝቐጸለ ብምጥቃስ፡ ተሳተፍቲ ከም
መበገሲ ተጠቒሞም ዓቕሞም ብምብራኽን
ፍልጠቶም ብምስፋሕን፡ ኣብ ስርሖም
ለውጢ ከምጽኡ ትጽቢት ከምዝግበረሎም
ሓቢሩ።

ኣብ ትሕቲ ጽላል ሚኒስትሪ
ትምህርቲ ዝነጥፍ ማእከል ትምህርትን
ዳህሳስን ተመሃሮ፡ ብዝተፈላለየ ሞያታት
ንክልተ ኣዋርሕ ዘሰልጠኖም 124 ደቂ-
ኣንስትዮ ዝርከብኦም 204 ተመሃሮ፡
ብ30 ነሓሰ ኣመሪቑ።
ኣብ’ቲ ስነ-ስርዓት፡ ዳይረክተር ማእከል
ትምህርትን ዳህሳስን ኣቶ ደስበለ መሓሪ፡
ተመሃሮ ዝቐሰምዎ ስልጠና፡ ሮቦቲካዊ
ስርሓት፡ ኮምፕዩተር ፕሮግራሚንግን
ምስኡ ዝተሓሓዝ ናይ ስነ-ልቦና
ትምህርትን ዘጠቓለለን ብክልሰ-ሓሳብን

ኣባላት ሚኒስትሪ ዜና ስልጠና ቀሲሞም

ማእከል - ተመሃሮ ብሞያታት ሰልጢኖም

ግብሪን ዝተሰነየን ምንባሩ ሓቢሩ።
ሓላፊ ጨንፈር ሚኒስትሪ ትምህርቲ
ዞባ ማእከል፡ መምህር በላይ ሃብተጋብር
ብወገኑ፡ ኣብቲ ማእከል ዝወሃብ

ስልጠናታት፡ ሞያዊ ዓቕሚ ተመሃሮ
ኣብ ምዕባይ ዓቢ ኣስተዋጽኦ ከምዘለዎ
ብምጥቃስ፡ ወለዲ ዝንባለታት ደቆም ኣብ
ምፍታሽ ትኩራት ክኾኑ ኣዘኻኺሩ።

ስ/
የ
ማ
ነ

ኣ
ብ
ረ
ሃ

ስ/
ሮ
ቤ
ል

መ

ረ
ስ
ዕ

ኣገደስቲ ቴሌፎናት

ሆስፒታል ሓሊበት
18 54 00
ሆስፒታል ኦሮታ
20 19 17
ፖሊስ ኤርትራ
12 77 99
ኮርፖሬሽን ኤለትሪክ
ሲቲ
12 22 22
ፋርማችያ ቁ. 1
127565
መጥፋእቲ ሓዊ
202099
ማሕበር ቀይሕ መስቀል
154633

ኣፍረይቲ፡ ኣከፋፈልትን ተጠቀምትን፡
ኣብ ኣገባባት ምፍራይ፡ ምዕቃብን
ኣጠቓቕማን መግቢ ዘለዎም ኣፍልጦ
ከዕብዩን ብሞያውያን ንዝወሃብ ምኽርን
መምርሒታትን ክኸተሉን ብምዝኽኻር፡
ምስ ምምሕዳራትን ትካላት ጥዕናን
ብምውህሃድ ዝሰላሰሉ ዘለዉ ቁጽጽራዊ
ስርሓት፡ ብዝተወደበ ኣገባብ ክድፋኣሎም
ምዃኑ ገሊጹ።
ሞያዊ ጽሑፋት ዘቕረቡ ክኢላታት
ብግደኦም፡ መግቢ - ምስ ጥዕና ቀጥታዊ
ምትእስሳር ስለዘለዎ፡ ካብ ምፍራይ ክሳብ
ኣብ መዓላ ዝውዕል ልዑል ጥንቃቐን
ኣፍልጦን ከምዝሓትት፡ ስለዚ ድማ
ኣፍረይቲ ዝኽተልዎ ኣገባባት ብስነ-ፍልጠት
ዝተደገፈን ንብከላ ዘይተቓልዐን ክኸውን፡
ክሳብ ኣብ ጥቕሚ ዝውዕል ድማ ጥንቃቐ
ክግበር ከምዝግባእ ብምሕባር፡ ብፍላይ ኣብ
ኣገባባት ኣጠቓቕማ ጸረ-ጻህያይን ባልዓትን
መድሃኒታት ዕቱብ ኣድህቦን ቁጽጽርን ክግበር

ኣተሓሳሲቦም።
ተሳተፍቲ ድማ፡ ዘይሕጋዊ ጸረ-ባልዕ
መድሃኒት መግትኢ ክግበረሉ፡ ጸረ-ባልዕ
መድሃኒት ካብ ንመግቢ ዘገልግሉ ሃለኽቲ
ክርሕቕ፡ ንቕሓት ሕብረተሰብ ዘበርኹ
ንጥፈታት ብስፍሓት ክትግብሩ፡ ቁጽጽራዊ
ስራሓት ክሕይልን መቕጽዒ ሕጋታት
ክህሉን ዝብል ርእይቶታትን ሓሳባትን
ኣቕሪቦም።
ኣመሓዳሪ ዞባ ጋሽ-ባርካ ኣቶ ኣብርሃ
ጋርዛ፡ ሓረስቶት ብዝሒ ምህርቲ ኣብ
ምፍራይ ጥራይ ከይተደረቱ፡ ብቕዓቱን
ድሕነቱን ዝተረጋገጸን ኣሉታዊ ጥዕናዊ
ጸገማት ዘይብሉን ቀረብ ንምውሓስ፡
ብሞያውያን ዝተማእከለ ኣገባብ ክኽተሉን
ልዑል ጥንቃቐ ክገብሩን ብምዝኽኻር፡
ብሰንኪ ዘይሓላፍነታውያን ኣፍረይትን
ኣከፋፈልትን ክስዕብ ዝኽእል ጥዕናውን
ከባቢያውን ጸገማት ንምግታእ፡ ውሁድ ናይ
ምቁጽጻር ስራሓት ክትግበር ጸዊዑ።

ሓዳስ ኤርትራ መበል 29 ዓመት ቁ.3 4 መስከረም 2019 - ገጽ 3

ብምትሕብባር ሚኒስትሪ ቱሪዝም ዝዳሎ ዓምዲ

ኣለባብሳን ስልማታትን፡ ካብ ቀንዲ
መግለጺታት ሓደ ሕብረተሰብ’ዮም። መግለጺ
መንነትን ፍሉይነትን ሓደ ሕብረተሰብ
ኰይኖም ክቐርቡ’ውን ይረኣዩ። ንኣለባብሳን
ኣገባብ ኣሰላልማን ብምርኣይ፡ ካበየናይ ባህላዊ
ሕብረተሰብ ምዃኖም ምልላይ ድማ የኽእሉ።
ኣብ ዝተፈላለየ ከባቢታት ናይዛ ዓለም ዝነብሩ
ሕብረተሰባት፡ ምስ ባህርያዊ ኩነታት ከባቢኦምን
ክሊማን ዝሳነ ዝተፈላለዩ ዓይነት ኣልባሳት
የዘውትሩ። ብፍላይ ክሊማ ናይ ሓደ ከባቢ ኣብ
ምርቃቕን ምርጓድን፡ ኣብ ምውሳን ዓብላሊ
ሕብርታትን ካልእን ዓብዪ ጽልዋ ኣለዎ። ምስ
ክሊማ ዝዳረግ እኳ እንተ ዘይኮነ ዝኽተሉዎ
እምነታት’ውን ኣብ ሕጽርን ቁመትን፣ ኣብ
ምሽፋንን ዘይምሽፋንን ምሉእ ወይ ገለ ክፋል
ኣካላት ነብሱ ዝኸኣለ ጽልዋ ኣለዎ።
እዚ እቲ ሓፈሻዊ ጽልዋ ናይ ኣልባሳትን
ኣለባብሳን ክኸውን ከሎ፡ ኣብ ውሽጢ ሓደ ከባቢ
ዝነብር ሕብረተሰብ’ውን ምስ ኣጋጣሚታትን
ወግዒታቱን ማለት መርዓ፡ ሓዘን፡ ሃይማኖታውን
ህዝባዉን በዓላት፡ ጥምቀት፡ ሲማያ ወዘተ…
ዝገልጽ ኣልባሳትን ስልማትን ኣለዎ። እዚ
ኣልባሳትን ስልማትን ኣብ ገለ ሕብረተሰብ ምስ
ክሊማ ጥራይ ዘይኮነ ምስ ዕድመ፣ ምርዑውን
ዘይምርዑውን ዝለብስዎን ዝስለምዎን እውን
ይፈላለ’ዩ። እቲ ኣለባብሳን ኣሰላልማን፡ ባህላዊ
መበገሲ ዘለዎ መልእኽቲ ዝሓዘን፡ ንዕድመ፡
ማሕበራዊ ደረጃን ካልእን ዝገልጽ ይኸውን።
ከም’ዚ ሎሚ ኣብ መርዓታትና ዝረአ ዘሎ
መርዓውን ኣቦ መርዓውን ካልኦት ኣሕዋቱን
ኩሎም ባድላ ተኸዲኖም መኖም እዩ መርዓዊ
ዘይተለልየሉ፣ ወይ ድማ መርዓት፡ ኣደኣን
ኣሓታን ብሓባር ምሕናን፡ ምንቃሽን ምሽላምን
ከይተጀመረ ከሎ ሰብ መዓልቲ ብኣልባሳቶም
ወይ ድማ ብኣልባሳተንን ስልማተንን ብምርኣይ
ጥራይ ብቐሊሉ ይልለዩ/ይልለያ ነይረን።
ዝተሓጸየትን ዘይተሓጸየትን፡ በዓል ሽመት/
ስልጣንን ተራን፡ ንእሽተይን ዓብዪን ወዘተ…
ድሕረ ባይታኦም ከይሓተትካ ኣለባብስኦም/ኤን
ብምርኣይ ጥራይ ይፍለጡ ነይሮም። ንሎሚ
ከም’ቲ ኣብ ኣርእስቲ ተጠቒሱ ዘሎ ምስ ገለ
ያታዊ ኣልባሳትን ስልማትን ደቂኣንስትዮ ሳሆ
ካብ ባሕሪ ብጭልፋ ከነላልየኩም።
ከም’ቲ ኣብ መእተዊ ተጠቒሱ ዘሎ
ኣልባሳትን ኣለባብሳን ምስ ባህሪ ናይ ከባብን
ክሊማን ምትሕሓዝ ኣለዎ። ህዝቢ ብሄረ ሳሆ
ድማ ከም ካልኦት ብሄራትና ኣብ መታሕትን
ከበሳን ስለዝርከቡ፡ ገለ ናይ ኣለባብሳ ፍልልይ
ክህልዎም ባህርያዊ እዩ። ስለዚ ንኽልቲኡ ከባቢ
ክውክል ዝኽእል ካብ ቁልዕነት ክሳብ ማእከላይ
ዕድመ ዝዝውተር ኣልባሳትን ስልማትን
ብኸም’ዚ ዝሰዕብ ቀሪቡ ኣሎ።
ኣብ ዝበዝሑ ከባቢታት፣ ሓንቲ ጓል ካብ
እትውለድ ክሳብ ከባቢ ሓሙሽተ ዓመት ኣብ
ዘሎ ዕድመ፡ ኣብ ኣለጻጽያን ኣቀማቕማን ጸጒሪ
ካብ ናይ ወዲ ተባዕታይ ዝፍለ ነገር ብዙሕ
የብላን። ድሕሪ እዚ ዕድመ ኣብ ዘሎ ዓመታት
ግን፡ ኣብ ኣተሓሕዛ ጸጒሪ፣ ኣለባብሳን ስልማትን
ናብ ናይ ዓበይቲ ኣሓታን ኣደታታን ቅዲ
እናተቓነየት፡ በብቚሩብ ነቲ ባህሪ እናተላበሰት
ከም እትዓቢ ይግበር። ንኣብነት ኣብ ከባቢ

ግንባር/መምበስበስታ ቁንጭ ቁንጮ (gombö)
ብምግባር ኣብ ክልተ ጐድኒ ትላጸ። ድሕሪ
መምበስበስታ ዘሎ ጸጒሪ ድማ ንድሕሪት

ትቑነን፣ እዚ ድማ ፋሩዳ (farudda) ይበሃል።
ኣብዚ ዕድመ እትኽደኖ ኽዳን ካብተን
ዝተመርዓዋ ዓበይቲ ዝተፈልየን እጅግኡ ሓጺር
ኮይኑ፡ ብሓፈሻ ክርአ እንከሎ ኣብ ቁመት

እውን ሕጽር ዝበለ እዩ። ከም ኩርታት/

ቀሚሽ፡ ኢላልዮይታ (ilaaliyoytä) ፣ ሽራራ
(suraara) ወይ ድማ ብቆርበት ዝተሰርሐ
ጐድና ትኽደን። ሓጺር ዝቑመቱ ነጸላ ወይ
ሻሽ ዓይነት ካብ ክሳድ ንታሕቲ ኣብ መንኮባ
ትጥቀም። ዓበይቲን እኩብ ሰብን ኣብ ዘለዎ
ከኣ፡ ከባቢ ርእሳ ትሽፍነላ። ኣብ ቅልጽማ ዕንቊ

ትኣስር። ንሱ ድማ ጊዳር (gidar) ይበሃል።
ኣብ ክሳዳ ብዝተፈላለዩ ቅድን ብዝሕን ዘጌጹ
ዕንቍታት ትገብር።

ንኣብነት ሙስባሓት (musbaxat) ንጽል
መስመር ዘለዋ ክሳብ ኣፍልባ ዝበጽሕ

ዕንቊ፣ ማዝጋናት ወይ ምዝጊና (mazganat/
mizginna) ካብ ክልተ ክሳብ ኣርባዕተ ድርብ
መስመር ዘለዎ ዕንቊ ኮይኑ ኣብ ክሳዳ ዝጠብቕ
ወዘተ…ትስለም። ኣብ ገለ ከባቢታት ኣብ
ገጻ ደቀቕቲ ውቃጦታት፡ ማለት ኣብ መንጎ
ክልተ ሽፋሽፍቲ ዓይኒ ኩሕሊ ዘለዋ ሓንቲ
ከባብ ውቃጦ ይገብራ። እዚኣ ድማ ጋራይሳ

(garaysa) ትበሃል። ኣብ ክልቲኡ ምዕጉርታ
ሓጸርቲ ሰሰለስተ ትኹል ሕንጻጻት ይውቀጣ።
ኣብ ገለ ከባቢ ኣብ መንከሰን እውን ዝገብራ
ኣለዋ። ኣብ ልዕሊ ክልተ ሸፋሽፍቲ ራኪባይለ

(rakibayle) ዚግዛግ ይገብራ። ኣብዚ ዕድመ’ዚ
ብዘይካ ኣብ ሓንቲ ከብዲ ኢዳ ኣብ ካልእ
ኣካላታ ሕኛ ክትገብር፣ ኣዒንታ ክትኰሓል፣
ኣይፍቀዳን እዩ። ዕድመ እናወሰኸት ብዝኸደት
ማለት ናብ ክትሕጸየሉ ኣብ እትኽእለሉ ዕድመ
ምስ በጽሐት፡ አእዝናን ኣፍንጫኣን ትስቆር።
እዚ ነቲ ንሕጸን መርዓን ብሕጹያ ዘይሩ ዘይሩ
ብሰብኣያ ዝወሃባ ስልማት ንኽትጥቀመሉ
ዝግበር ምድላዋት እዩ። ኣብ እዋን ሕጸ ድማ
ካብ ናይ ምርዑዋት ብዕብየትን ቅድን ንእስ

ዝበለ ተላል (laqhoc) ትስለም።
እቲ ናይ ኣፍንጫኣ ስቝሬን ከይሕተም
ክሳብ ዕለተ መርዓ ንእሽተይ ሓጺን፡ ዕንጨይቲ፡
ወዘተ… እናገበረት ትከናኸኖ። ከምቲ ኣቦታት
ክምስሉ “ፈጣሪ መልክዕ ደኣ ይሃበኒ’ምበር
ውሕልናስ ካብ ጐረቤተይ እልቃሕ በለት
ሰበይቲ” ከም ዝብሉዎ፡ መልክዐኛ ምዃን ኣብ
ኩሎም ሕብረተሰባት ዝበሃግ ባእታ እዩ። ወዲ
ሰብ ነቲ ብተፈጥሮ ኣብ ዝተዓደሎ ጽባቐ፣ ጽባቐ
ንኺውስኸሉ ድማ ነቲ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቕሰን
ካልኦት ኣዝዮም ብዙሓት መጸባበቕቲ ነገራትን
ይጥቀም። ኣብ ሳሆ ቅርጺ ሰውነትን ጸጒሪ
ርእስን ገለ ካብቶም ቀንዲ መለክዒ ረቛሒታት
ናይ ጽባቐ እዮም። ስለዚ ሓንቲ ቆልዓ፡ እቲ ካብ
ቁልዕነታ ኣትሒዙ ከይነውሕ እናተቐምቀመ
ዝጸንሐ ቁንጮቁንጮ ተንውሖሞ፡ ናብ ክልተ
ጎድኒ ናይ ርእሳ ክትቁንኖ ትጅምር። እዚ ድማ

ምድፋን ቁንጮቁንጮ (gombot dafune)
ይበሃል። ጸጒሪ ርእሲ ንምንዋሕን ንምልስላስን
ልኻይ ምስ ዝተፈላለዩ ዝተጀፍዑ ፍሉያት
ኣቑጽልትን ብምሕዋስ ትጥቀም። እዚ መስርሕ
ድማ ዳዎይሽናን (dhawwoyishnan) ይበሃል።
ዳዎይሽናን ንምስብባር ጸጒርን ፎሮፎርን ከም
ዝከላኸል ከኣ ይእመን።
ጽቡቕ ቅርጺ ኣካላት ንምውናንን
ንምዕቃብን ብዝምልከት፡ ኣብ ሳሆ ኣደታት
ንደቀን ኣብ ኣመጋግባ ኣዝዩ ፍሉይ ጥንቃቐ
ይገብራ ነይረን። ገለ ካብኡ ንምጥቃስ ማይ
ከብዲ ስለዘግዝፍ ንጓል ብውሱን ዓቐን ይወሃባ
ምንባሩ ይግለጽ። ጠስሚ ኣብ ዝሰርሓሉ እዋን
ኣብቲ ዝፈልሓሉ ድስቲ ዝተርፍ ሓፊስ ተረፍ
ልኻይ ዝኾነ ጠስሚ ኣሎ። ብሳሆ ዳላልሶ
(dalalso) ዝበሃል። እዚ፣ ጻልጣ ጸባ፡ ሽኮር

ዝበዝሖ ነገራት ከም ሻሂ፡ ኣብዓኸ ወዘተ…
ንደሶን ጡብን የግዝፍ ተባሂሉ ስለ ዝእመነሉ
ድማ ንጓል ኣይወሃባን እዩ። ዝተመጣጠነ
ቅርጺ ኣካላትን ቁመትን ክህልወን ስለዝደልያ፡
ንሳተን’ውን ከም ዘይናተን ገይረን ይወስደኦ።
ድሕሪ መርዓ ካብ ቅድም እዋን ብገምጋም
ቅድሚ 60-70 ዓመታት ኣብ ዝነበረ እዋን፡
ንመርዓት ካብ ጀዲድ ዝተሰፍየ ሻድር
(Shaadir) ዝበሃል ቀሚሽን ሮጾን (ratso) እያ
እትኽደን ነይራ። እታ ካብ ቆልዕነታ እትኽደና
ዝነበረት ሽራራ ይኹን ካልእ ኣልባሳት ድማ
ኣብ ዕለተ መርዓኣ ብወግዒ ትቕንጠጥ። እዚ
ምቕንጣጥ ሽራራ (suraarat cidim) ተባሂሉ
ዝፍለጥ ኮይኑ፡ ነብሱ ዝኸኣለ ዓብይ ወግዒ
ኣለዎ። ኣደ ጓል ኣብ መዓልቲ መርዓ ጓላ፣ ኣብ
ገለ ኣጋጣሚታት ድማ ኣብ ድሮ እቲ መርዓ
ንኹለን ኣብቲ ከባቢ ዝርከባ ኣንስትን ቤተሰብን
ምቕንጣጥ ሽራራ ኣለኒ ኢላ ብምዕዳም፡ ገዓት
ናይ’ቲ ወግዒ ተጋዒታ ንኹለን ትዕደለን።
እተን ከምዚ ከማይ ገዓት ዝፈትዋ ኮፍ ኣበሃህላ
ኣጣጢሐን በሊዐን እተን ገዓት ዘይፈትዋ
ድማ ጥዒመን ምስ ወደኣ ጓይላ እናተጻወታ

ካብ ኩላተን ዝዓበየት ሰበይቲ (እንተ ተረኺባ
ሰብኣያ ዘይሞታ ከምኡ`ውን ዘይተፋተሐት
እንተኾነት ትምረጽ)፡ ነታ ሽራራ ኣውጺኣ እታ
ሓዳሽ ቀሚሽ ትኸድና።
እዚ ወግዒ’ዚ ሎሚ እውን ዝውቱር
ኮይኑ፡ እታ ሻድር እትበሃል ቀሚሽ ግን ብዘመን
ኣምጸኦ ኣልባሳት ተተኪኣ ጠቕላላ የላን ክብሃል
ይከኣል። ክምስገኑ ዝግብኦም (ኣበይን መንን
የመስግኖም ዘይፍለጥ) ንእዋን ሻድር ዘርከበን
ክሳብ ሕጂ ኣብ ስራሕ ዝርከብን ዓይነት
ኣልባሳት ግን ኣሎ። ገለ ንምጥቃስ ዝኣክል

ማስናፍ (masnaf) እትበሃል ነጸላ ኣላ። እዚኣ
መብዛሕትኡ እዋን ኣብ ምብራቓዊ መታሕት
እትዝውተር እያ። ማስናፍ ቀንዱ ከም ነጸላ
ዘገልግል ኮይኑ፡ ኣብ ገለ እዋን ከም ጎና/ክሹፍ
ክዕጠቕኦ ይኽእላ። ካልኣይቲ ድማ ዖራዲ
(corraadi) እትበሃል ኮይና፡ ኣብ ኣጠቓቕማ
ምስ ማስናፍ ትመሳሰል። ከም ሳልሳይ እንርእያ
ዓብደላካኒ እትበሃል እያ። እዚ ምስ ካኒ ሽሙ
ዝጽዋዕ ዘሎ ዓብደላ ሰራሒኣ ድዩ ሰፋይኣ ሓደ
ጭቡጥ መልሲ ክሳብ እንረኽበላ በብወገንና
ንሕተተላ።
ዓብደላ ካኒ፡ እቲ ዘመናዊ ምብቃቕ ዘምጸኦ
ምርቃቕ ገዲፍካ፡ ኣብዚ እዋን ብዝተፈላለዩ
ቅድታትን ኣሰፋፍያን ዳርጋ ኣብ ኩሎም
ብሄራትና ዝውትርትን ተፈታዊትን እናኾነት
ትመጽእ ኣላ። እንተ ኣብ እዋን ዓባየይን ኣደይን
ግን ብወሓለታት ብኢድ እናተሰፍየት ከም
ቀሚሽን ጎድናን፡ ኣብ ገለ ኣጋጣሚታት’ውን
ከም ነጸላን ክሹፍን ከተግልግል ጸኒሓ እያ።
ከምቲ ብጎራዙት ዝተፈላለያ ዓድታት
“ብኹታኺ ወለል በሊ ኣደይ ዋየ ብኹታኺ
ወለል” ንሽፎን፡ ንናይሎን፡ ወዘተ…ዝድረፍ
ዝነበረ ኣብ ዝተፈላለዩ ኣጋጣሚታት ንካኒ`ውን
“kaani baahele kaani baahele - casa
ambasa kaani baahele” ትርጉሙ “ካኒ
ክኸድነኒ እዩ ካኒ ክኸድነኒ ምስ ወርቂ ኻቲም
በዓል ቀይሕ እምኒ” ይድረፈላ ነይሩ።
ኣብ እዋን መርዓ ብእንዳ ወዲ ናይ ግድን
ክመጹ ካብ ዘለዎም ስልማታት ሓደ ካቲም

እዩ። እዚ ካቲም ካብ ካልእ ተራ
ዓይነት ካቲም ዝተፈልየ ኮይኑ
ካብ 10 ግራም ኣይጎድልን እዩ።
እዚ ካቲም ከምቲ ናይ ቃል ኪዳን
ካቲም መለለዪ ናይ ምርዑዋት
እዩ። ካልእ ስልማት ኣዝዩ ብዙሕን
ዝተፈላለየ ዓይነትን ስለዝኾነ
ንንባብን መረዳእታን ክጥዕመና
ናይ ርእሲ፡ ናይ ገጽ፡ ናይ ክሳድ፡
ናይ እዝኒ፡ ናይ ኢድ፡ ናይ እግሪ
እናበልና ፈላሊና ንርኣዮ።
ናይ ርእሲ፦ ድሕሪ መርዓ ቁኖ
ካብ ናይ ዘይተመርዓዋ ዝተፈለየ

ኮይኑ ናብ ክልተ ጎድኒ (lamma
dhaban)፣ ድሕሪት (farudda)
ን gombö (ቅድሚትን) ናብ
ሰለስተ መኣዝን ገጹ ይቑነን።
ቁኖ ምስቲ ዝስለመኦን ርእሰን
ዝሽፍንኦን ምትሕሓዝ ኣለዎ።
ካብቶም ዝተመርዓዋ ዝስለመኦ

ናይ ርእሲ ስልማታታት ሓደ ኮፊት (koofit)
ይበሃል። ኮፊት ብዕብየቱ ዝፈላለ ኮይኑ ካብ

ሰለስተ ከበብቲ (ስሊንደር) ዝቕርጹ ሓጻውን
ሓደ ዓብዪን ክልተ ናእሽቱን፣ ሓደ ርእሱ
ጸፊሕ ካቲም፡ ተነጻፊ ቆርበት፡ ዕንቊን ዛዕጎልን
ይስራሕ። እዚ ብፍሉያት ክኢላታት ዝስራሕ
ኮይኑ ኣብ ርእሲ ብጸፊሑ ካብ ዝተርፍ
ይከላኸል። ንከምዚ ከማይ ዝበላ ሓጸርቲ ቁመት
ይውስኸለን ማለት እዩ።
ናይ ኣእዛን፦ ስልማት ናይ ኣእዛን ኣብ

ትሕዝቶ (ዓይነት) ካብ ነሓስ፡ ብሩር ወይ ድማ
ወርቂ ዝስራሕ ኮይኑ፡ ዝተፈላለየ ቅርጺታት

ኣለዎ። እቲ ቀንዲ ግን ላቅዖን (laqoc) ተላልን
(kallaal) እዩ። እቲ ፍልልዩ ኣብ ምዕባይን ኣብ
ምንኣስን ኮይኑ፡ ካብ ሰለስተ ክሳብ ዓሰርተ
ሓደ መዓልታት ናይ ዝጸንሐት ወርሒ ቅርጺ
ይመስል።
ናይ ኣፍንጫ፡- ኣብ ኣፍንጨአን ዝስለመኦ
ስልማት መብዛሕትኡ እዋን ክልተ ዓይነት እዩ።
እቲ ሓደ ዕብይ ኢሉ ዳርጋ ጠልጠል ዝብል

ኮይኑ፡ ዙማም (zumam) ይበሃል። እቲ ካልኣይ
ዓይነት ድማ ዒጫኑፍ (cichaanuf) ዝበሃል
እዩ። ዒጫኑፍ ደቂቕ ኮይኑ ኣብ ኣፍንጫ
ዝለገበን ዘይንቀሳቐስን እዩ።
ናይ ክሳድ ስልማት፦ ናይ ክሳድ ስልማት
መብዛሕትኡ ብፈትሊ፡ ዕንቊ፡ ዛዕጎልን
ዝተመላኸዐ ቆርበትን እዩ ዝስራሕ። ከምቲ ኣብ
ናይ ኣዋልድ ስልማት ዝራእናዮ ምስባሓትን
ማዝጋናትን ዕብየቱ ይፈላለምበር፡ ኣብ ኩለን
ማዕረ እዩ። መርዑት ዝስለማኦ ክልተ ዓይነት

ቅላዳት (qilaadat) ኣሎ። እቲ ሓደ ዓይነት
ቅላዳት (qilaadat) ሕጽር ኢሉ፡ ካብ ክሳደን
ወሪዱ ኣብ ኣፍልበን ዝዝርጋሕ ስፍሕ ዝበለ
ብዕንቍታት፣ ዛዕጎልን ቆርበትን ዝስራሕ ስልማት
ኣሎ። ኣብ ጫፉ ዕንቊ ዘለዎ ዘረፍረፍ ኣለዎ።
እቲ ካልኣይ ዓይነት ቂላዳት ኣብ ኣሰራርሕኡን
ትሕዝቶኡን ዝፈላለ ኮይኑ ኣብ ቁመት ነዊሕ
እዩ። ኣብ ክሳደን ብትሕቲ ኢደን ናብ ሓደ
ጎድነን ከም ቦርሳ ወሪዱ ኣብ ከባቢ ሽምጠን
ይበጽሕ።
ናይ ኢድ፦ ናይ ኢድ ስልማት ብዙሕ

ኮይኑ፡ ገለ ካብኡ ንምጥቃስ በናጅር (banaajil)፡

ቶካት (tokkat)፡ ኪርዳ (kirda) ዖሺም
(cooshim)፡ ጊዳር (gidar) ወዘተ … እዮም።
ሓንቲ መርዓት ካብዚ ዝተጠቕሰ ስልማታት ሓደ

ዓይነት ናይ ግድን ክህልዋ ኣለዎ። በናጅር ኣብ
ክልተ ኢድ ዝውደ ኮይኑ፡ ናብ ክልተ ብማዕረ
ዝምቀል ክኸውን ኣለዎ። መብዛሕትኡ ግዜ 8
ወይ ድማ 10 ሓባ ይኸውን። ቶካት ኣብ ገለ
ከባቢ ዋንጻ (wantsa) ተባሂሉ ይፍለጥ። እዚአን
ኣብ ክልቲኡ ኣእዳው ዝውደያ ጸፋሕቲ ኮይነን፡
መብዛሕትኡ ግዜ ካብ ብሩር ይስርሓ። ክርዳ

(kirda) ከቢብን ረጒድን ሓጺን ኮይኑ ክልተ
ሲሶ ናይ ክቢ ወይ ዕንክሊል እዩ። ብዝሐን
ክልተ ሓባ እዩ። ዖሺም ካብ ቆርበት፣ ዕንቍን
ዛዕጎልን ዝስራሕ ኮይኑ ዕብየቱ ማዕረ ናይ ሴኮ
ሰዓት ቁልፊ ይኸውን። ዳርጋ ግዜ ዘይቆጽር
ሰዓት ማለት እዩ። ጊዳር ኣብ ቅልጽም ዝእሰር
ዝተፈላለዩ ዕብየትን ሕብርን ብዘለዎም
ዕንቍታት ይስራሕ።
ናይ እግሪ ስልማት፡- ኣብ እግሪ ዝግበር
ስልማት መብዛሕትኡ እዋን ስለ ዘይረአ
እመስለኒ፡ ካብቲ ኣብ ካልእ ኣካላተን ዝስለማኦ
ዝወሓደ እዩ። ሓደ ካብ ናይ እግሪ ስልማት

ሒጂል (xijil) ዝበሃል እዩ።
እዚ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቕሰ ገለ ካብቲ
ንዋታዊ (ነገራዊ) ስልማት ኰይኑ፡ ዝተፈላለዩ
ውቃጦታት፣ ካብ ዝተፈላለዩ ኣቑጽልቲ
ዝዳሎ መለስለስን መንውሕን ጸጉሪ ርእሲ፡ ጥሽ፡
ኩሕሊ፡ ሕኛ ወዘተ…ዳርጋ ኣብ መዓልታዊ
መነባብሮ ዝጥቀማሉ መመላኽዒታት እዮም።
በሉ ክቡራት ኣንበብቲ ናይ ሎሚ ጽሑፈይ
ንምዝዛም ምስ ስልማት ብዝተሓሓዝ ሓንቲ ኣደ
ዝበለኦ ወስ ኣቢለ ክፋነወኩም። ኣይትሙቱኒ
ኣነ እውን ኣይሙት ኣብ ዝሓለፈ ቀረባ
እዋን እዩ። ንሓንቲ ብዕድመ ኣብ ከባቢ 30
እትርከብ ሰበይቲ ሰብኣያ ምስ ገሸ ካብ መገሻኡ
ከይተመለሰ ይዓርፍ። ኣንስቲ ከርድኣኣ ምስ
ተበገሳ ‘ብኸመይ ንንገራ’ ዝብል ሕቶ ምስ
ኣልዓላ፡ ሓንቲ ዓባያ ዝብጽሓኣ ብምድፋእ
ዕድመ ክንቀሳቐሳ ዘይክእላ ስለዝነበራ፡ ነተን
ኣንስቲ ‘ነዚኣ ደኣ ኣየናይ ስልማታ ክትቅንጥጣላ?
ኬድክን ሰብኣይኪ ዓሪፉ (ተራሒሙ) ኣሎ
ኢልክን ንገራኣ እምበር፡’ ኢለን ኣፋንየንአን።
ኣብ ሳሆ ንሓንቲ ሰበይቲ ሰብኣያ ምስ ዝዓርፍ፡
ኣቐዲመን ስላማታ እየን ዝቕንጥጣኦ፡ ንሳ’ውን
ብዘይ ሕቶ ትርዳእ ማለት እዩ።

ዓብዱ መሓመድ ያታዊ ኣልባሳትን ስልማትን ደቂ ኣንስትዮ ሳሆ

ሓዳስ ኤርትራ መበል 29 ዓመት ቁ.3 4 መስከረም 2019 - ገጽ 4

ጥዑምዝጊ ተስፋይ

. . . እቲ ካልእ ሸነኽ! ዝቐደሙናዶ ዝቐደምናዮ?
ኣብ’ዛ ምድሪ፡ ደረት ናይ ውጹእ
ጽቡቕን ውጹእ ሕማቕን ተፈልዩ
ነይሩ እንተ ዝኸውን፡ ሂወት ወድ-
ሰብ ከመይ ምዀነ? ነቲ ጽቡቕ ስለ
እንብህጎ ምሰዓብናዮ፡ ነቲ ሕማቕ እውን
ስለ እንፈልጦ ካብ ጥቓኡ ምረሓቕና፡
ወይ ድማ ካብ ጥቓና መርሓቕናዮ።
ኰይኑ ግን፡ ፍጥረትና ብጽቡቕን
ሕማቕን፡ ምስናይ ካልእ ገጻቶምን
ዝተኸበበ ብምዃኑ፡ ንኸነስተውዕል
ዝበለጸ ኣእምሮ ተዋሂቡና።
ኣብ ሓደ ዝተወሰነ ትርኢት ወይ
ፍጻመ፡ ዋላ’’ኳ ነቲ ኣብ መጥቅዕ
ዝርከብ ብቐሊሉ ክንርእዮ ንኽእል
እንተ ዀንና፡ ብቐሊሉ ክረኣዩ
ዘይክእሉ ብዙሓት ገጻት ኣለዉዎ።
ኣብ ውሽጢ ጸሓይ እውን’ኮ
ጸልማት ኣሎ እዩ። ዓለምና ብዘፈቐደ
እትፍለጥ ኣይኰነትን። ክንዮ’ቲ
እንዕዘቦ ወይ እንሓስቦ፡ ብዝተሓላለኸ
ምስጢራት ዝተጠናነገት እያ። ነገራት
ብዘይተጸበናዮ መንገዲ ይተኣሳሰሩ፡
ዘይተጸበናዮ ውጽኢት ከአ ይህቡ።
ንኣብነት እዞም ናይ ስነ-ጥበብ

ፈላጣት፡ “ፈጠራዊ ዝርገሐ” (Creative
Tension) ዝብሉዎ ኣምር ኣሎ። እዚ
ኣምር እዚ፡ እቶም ከም ኣንጻር ገይርና
እንወስዶም ነገራት ከይተረፈ፡ ክልተ
ጫፍ ናይ ሓደ ነገር ደኣ’ምበር፡ ፈጺሞም
ዘይቃረቡ ከም ዘይኰኑ እዩ ዝገልጽ።
ንኣብነት ሓዘንን ሓጎስን ጫፋት ናይ
ሓደ ኩነተ-ህላወ ምዃኖምን፡ ካብ
ፍልልዮም ንላዕሊ፡ ምትእስሳሮም
ከም ዝዛይድ ይምጕቱ። እዚ ክብሉ
ከለዉ፡ እቲ ከም ጽቡቕ እንወስዶ ነገር፡
ብኻልእ ሸነኹ ሕማቕ ኣለዎ፡ እቲ ከም
ሕማቕ እንወስዶ እውን፡ በቲ ካልእ
ገጹ ጽቡቕ ኣይሰኣኖን ንምባል እዩ።
ኣብ ሂወትና ጽቡቕ ምዃኑ
ኣሚንና ሃረር እንብሎ ወይ ድማ
እንጐዓዞ መንገዲ ወይ ሜላ ኣሎ።
ነቲ ዝሓረናዮ መንገዲ ብኹሉ
ሸነኹ ኣብ ምፍታሽ ግን ኩላትና
ሓደ ክንከውን ኣይንኽእልን። ስለ’ዚ
ኢና ድማ ኣብ ዝተለምናዮ ሸቶ
ገለና ንዕወት ገለና ድማ ዘይንዕወት።
“ሃብታም ክትከውን ትደሊዶ?”
እንተ ንበሃል፡ “ኣይደልን” ዝብል መልሲ
ምተረኽበዶ? - ኣይመስለንን። እንተ
ዝርከብ እውን ከም ዕሽነት ምቖጸርናዮ
መስለኒ። ሃብታም ንኽንከውን
ክንጽዕር ንኽእል ኢና። ኣብ ሃብቲ
ዘሎ ክፍተት ብኸመይ ክንመልኦ
ከም እንኽእል እንተ ዘይሓሲብና ግን፡
ሃብትና ንትብዓትና ዝድምስስ ክኸውን
ይኽእል እዩ። ሃብቲ ብድሆታት ከም
እንፈርሕ ዝገብር መሳርሒ ምዃኑ
ሓሲብናሉ ንፈልጥዶ? ሃብታም፡
ንብድሆታት ብሓይሊ ገንዘብ
ክስዕሮም እዩ ዝደሊ። እቶም ናብ
ሃብቲ ንኽበጽሕ ዝሰገሮም መሰናኽላት
ኩላቶም ነበረ ምስ ኰኑ፡ ነቶም ኣመና
ንኣሽቱ መሰናኽላት እውን ብገንዘብ
እናደምሰሰ ይነብር። ዓለም ብዘይብድሆ
ክሳብ እትስልክዮ፡ ብድሆታት
እናርዓዱዎ ሂወት ይቕጽል።
ንዘረባ ዘረባ የምጽኦ ደኣ ኰይኑ

እምበር፡ ሎሚ ወስ ክብል ዝደረኸኒ
ኩነት’ኳ፡ ገለ ወለዲ፡ ንኣሽቱ ደቆም ኣብ
ትምህርቲ ንፉዓት ንክዀኑ ዝኽተሉዎ
ኣተኣላልያ እዩ። ከከም ኣረኣእያና፡ ወይ
ንቕሓትና፡ ወይ እውን ተመኩሮና፡
ንኡስ ተመሃራይ ብኸመይ ክእለ ከም
ዘለዎ እንኽተሎ ኣገባብ በበይኑ ክኸውን
ግድን እዩ። ስለ’ዚ እዩ ኸኣ ቆልዓ ኣብ ግዜ
ትምህርቲ ብኸመይ ከም ዝእለ ውጹእ
ፎርሙላ ከም ዘየለ ዝንገር። እዚ ይኹን
ደኣ’ምበር፡ ተመራመርቲ - ኣብ ነብሲ-
ወከፍ እንኽተሎ ኣተኣላልያ፡ ሰናይን
ግናይን ገጽ ከም ዘሎ ይዝርዝሩ እዮም።
ዝሓለፈ ዓመተ-ትምህርቲ ኣብ
ዝተዛዘመሉ፡ እንዳ ሓደ ዓርከይ ከለኹ፡
ምስ ሓሙሻይ ክፍሊ ወዶም ብዛዕባ
ትምህርቲ ክዘራረቡ ሰሚዐ። ዛዕባኦም
ዛዕባ ብልጫ ምውሳድን ዘይምውሳድን
እምበር፡ ብዛዕባ መንፍዓትን ሕመቕን
ኣይነበረን። ማለት’ሲ፡ ወዶም ብልጫ
ክወስድ እናተጸበዩዎ ሓሙሻይ
ብምውጽኡ እዩ’ቲ ዘይዕግበት ወለዲ።
ወለዱ፡ ከም ሃረርታኦም ስለ ዘይኰነሎም፡
ሕርቕ እዮም ኢሎም። ኣብ’ቲ ናይ
ምዝዛም ዕለት ዕምበባ ስለ ዘየቐበሉዎን
ምስኡ ደው ኢሎም ስለ ዘይተሳእሉን
ይዀኑ እምበር፡ ሓሙሻይ ምውጻእስ
ብቐሊሉ ዝርከብ መዓስ ኰይኑ!
እቲ ቆልዓ ግን ኣደንጊጹኒ። ገና
ሓሙሻይ ክፍሊ እዩ ዘሎ። ብሕጂ
ብዙሕ ዝጽበዮ ትምህርትን ናይ ብልጫ
ዕድላትን ኣለዎ። ኣብ ዝቕጽል ዓመተ-
ትምህርቲ፡ ነቲ ወለዱ ዝሃርፉዎ ነገር
ኣብ ኣእምሮኡ ገይሩ እዩ ትምህርቲ
ክፍልም። ምስ’ዚ ጸቕጢ’ዚ ዓመት
ምሉእ እዩ ክመሃር። ብሕልፊ ኣብ
ፈተና ክህልዎ ዝኽእል ፍርሒ ንገምቶ።
ምኽንያቱስ፡ ብልጫ እንተ ዘይወሲዱ፡
እቲ ግናይ ዘረባታት ክስዕብ ስለ ዝዀነ።
ሽዑ እቲ ተመሃራይ፡ ወለዱ ብልጫ
ብዘይምውሳዱ ጥራይ ምስ ደሃሉዎ፡
መመኽነይታ ከቕርብ መሪጹ። “ናይ
ቍጽሪ መምህርና እዩ’ኮ፡ ቦታ ጸቢቡኒ
እቲ መልሲ ኣብ ታሕቲ ገይረዮ ከለኹ
‘ኤክስ’ ገይሩለይ. . .፡” ክብል ወለዱ
ዘይቅበሉዎ ሓቂ ድዩ ሓሶት ምኽንያት
ኣቕሪቡ። እንታይ ደኣ ክገብር
ኢልኩሞ. . . ምናልባት ሓቁ እንተ
ዘይኰይኑ፡ ንእግረ-መንገዶም ሓሶት
ንኽለምድ ደፋፊኦሞ ማለት እዩ።
ውላዱ ኣብ ትምህርቲ ቀዳማይ
ክወጽኣሉ ዘይደሊ ሰብ ዘሎ
ኣይመስለንን። ካብ ክፍሉ ጥራይ
ዘይኰነ፡ ካብ ምሉእ ቤት ትምህርቲ
ፕሪሞ ክዀነሉ እንተ ተመነየ እውን
ንቡርን ኩሉ ዝደልዮን ስለ ዝዀነስ፡
ኣየሕምን’ዩ። ውላዱ ካብ ዓለም ምሉእ
ቀዳማይ ክወጽኣሉ ዝሓልም ወላዲ
ክህሉ’ውን ይኽእል’ኮ እዩ። ድልየት
ጥራይ ንበይኑ ብልጫ ከምጽእ ስለ
ዘይክእል ግን፡ ብዝተኻእለ መጠን ልቦና
ዘሰነዮ ኣተኣላልያን ምክትታልን የድሊ።
ጕዳይ ትምህርቲ እንክለዓል፡ ነብሲ-
ወከፍ ወላዲ፡ ብዛዕባ ብልጫ ዝወስድ
ውላዱ ኣዕሊሉ ዝምነዎ ኣይኰነን።
ብልጫ ክወስድ ወይ ድማ ክሓልፍ እንተ
ዘይክኢሉ ግን፡ ጸገማትን ተኽእሎታትን

ኣብ ምፍታሽ. . . (በባዕልና ንመልኣዮ)
ውላድ፡ ብልጫ ክወስድ
ምትምናይን ብጽቡቕ ምእላይን
ጽቡቕ ነገር እዩ። እንተ ዘይወሲዱኸ?
ንሓዋሩ ተስፋ ከም ዘይብሉ ዘምስል
ተግሳጽ እንታይ ክዓብሰሉ ይኽእል?
ኩላቶም ኣብ ትምህርቲ ብልጫ
ዝወስዱ ሰባት፡ ኣብ ዝቕጽል ሂወቶም
ቀዳሞት ኰይኖም ኣይነብሩን እዮም።
ገሊኣቶም በቶም ብልጫ ዘይምልከቶም
ዝነበሩ መማህርቶም ተቐዲሞም፡
ገሊኣቶም እውን ኣብ ጕዕዞ ሂወት
ወዲቖም እንተ ጸንሑ ዘገርም እውን
ኣይኰነን። ሂወት ብተኸታታሊ
መንፋዕቲ እምበር፡ ብናይ ሓንቲ ዓመት
ወይ ግዜ ትምህርቲ ብልጫታት
ጥራይ እትቐዱ ስለ ዘይኰነት።
ውላዶም ኣብ ተርታ ናይ ሰብ
ብልጫ ስለ ዘይኣተወ ጥራይ
ኣፍንጫኦም ዝነፍሑሉ ወለዲ ኣለዉ።
ክሳብ ብጸርፊ ዝሰሃሉዎ እውን ከምኡ።
ንዘይበሰለ ቖልዓ “ሕማቕ - ኣድጊ
- መሳቱኻ ዝበልጹኻ . . .” ኢልና
ክንጸርፎ ከለና፡ ሕማቕ ምዃኑ
ንኽኣምን ኢና እንድርኾ ዘለና።
ወለዱ፡ ሕማቕ ምዃኑ ይነግሩዎ እንተ
ሃልዮም ከኣ፡ ብልጫ ክጽበዩ የብሎምን።
ካልእ’ውን ሓያሎ ወለዲ “ብልጫ
እንተ ወሲድካ ከም’ዚ ክገብረልካ’የ፡
እዚ ክገብረልካ’የ” እናበሉ ንደቆም
መብጽዓ ይኣትዉሎም እዮም።
ንኣብነት ሓደ ኣቦ ወይ ኣደ ንውላዶም፡
“ቀዳማይ እንተ ወጺእካ ወይ ከኣ
ብልጫ እንተ ወሲድካ ብሽክለታ
ክገዝኣልካ’የ” ክብሉ ይመባጽዕሉ።
ንሳቶም ምእንቲ ብሽክለታ ኢሉ ከጽንዕ
ወይ ትምህርቲ ብግቡእ ክከታተል’ሞ፡
ብልጫ ክወስድ ስለ ዝሓስቡ እዩ። እዛ
ብሽክለታ ዓመት ምሉእ ኣብ ርእሲ’ዚ
ቖልዓ ኣላ። ምናልባት ነታ ብሽክለታ
ኢሉ ኣብ መጽናዕቲ ክትከል፡ ወይ
እውን ትምህርቱ ክከታተል ይኽእል
ይኸውን። ግን ብዙሕ ሕቶታት ኣሎ።
ስለ ዘየጽነዐ ወይ ናይ ክፍሊ ትምህርቲ
ብግቡእ ስለ ዘይተኸታተለ ድዩ ብልጫ
ክወስድ ዘይከኣለ? ኣብ’ቲ ንሱ ብልክዕ
ዝደልዮ ናይ ትምህርቲ መኣዲ ድዩ
ዘሎ? ኣብ ቤት ትምህርቲ ይኹን ኣብ
ገዛ ንትምህርቲ ክዕንቅፉዎ ዝኽእሉ
መሰናኽላት ኣለዉ ድዮም? . . .
ብምባል፡ ምቹእ ናይ ትምህርቲ ባይታ
ዝፈጥሩሉ መንገዲ ክድህስሱ ይግባእ።
ብተወሳኺ፡ ንውላድና ኣብ መስርሕ

ትምህርቲ ዲና ክንሕግዞ ዘለና፡ ወይስ
ኣብ ሸቶ ጥራይ ኣተኲርና ትጽቢትና
ክንነግሮ? መብጽዓ እንተ ሃልዩ ድማ፡
ንመንፍዓቱ ብዋጋ ክትምኖ ንምህሮ
ከም ዘለና ይስወጠናዶ ይኸውን?
ቆልዓ፡ ወትሩ ብዛዕባ ብሽክለታ ጥራይ
እናሓሰበ ክመሃር፡ ወለዱ ገለ ነገር
ክገብሩሉ ከለዉ ንሱ እውን ኣምሳያኡ
ገለ ክገብረሎም ከም ዝግበኦ መረዳእታ
እናስረጽናሉ ንኸይድ ኣለና። ገለ
ወለዲ’ኳ ንደቆም ክልእኩ ከለዉ፡
ብመቝሽሽ እዮም ዝልእክዎም። ሽዑ
“ከም’ዚ እባ ግበረለይ ወይ ተለኣኸኒ?
ክብሉዎም ከለዉ፡ ክንደይ ኢኻ
ትህበኒ ወይ እንታይ ክትገብረለይ
ኢኻ ክሳብ ምባል ይበጽሑ። ኮታ
ርክብ ወለድን ውሉድን ኣብ
ዋጋ ዕዳጋ ዝተሰረተ ይኸውን።
ውላድና ብሽክለታ ይኹን ካልእ ነገር
ከም ዝደሊ ወይ እውን ከም ዘድልዮ
እንተ ደኣ ፈሊጥና፡ ብሽክለታ ገዚእና
ምስ ሃብናዮ “ኣጆኻ ዝወደይ ትምህርቲ
ክትነፍዕ ቀዳማይ ክትወጽእ ኢለ እየ
ኣምጺአልካ” ምባል ዘለዎ ረብሓ ክሳብ
ክንደይ ምዃኑ ሓሲብናሉዶ ንፈልጥ?
ኣቐዲምና ኣብ ልዕለኦም ዘለና
ፍቕርን ሓልዮትን ብምርኣይ፡ ብሰናይ
መንገዲ ክንድርኾም ኣይከኣልን
ድዩ? ወይስ ‘ትምህርቲ እንተ ነፊዕካ
ጥራይ እየ ዝሓልየልካ፡ ዘፍቅረካን
ዝገብረልካን’ ኢና እንብሎም?
“ብልጫ እንተ ወሲድካ ከም’ዚ
ክገብረልካ እየ፡ ሎሚ ዓመት ግድን
ብልጫ ክትወስድ ኣለካ. . .” እናበሉ
ዓሰርተ ግዜ ንደቆም ዝዛረቡ ወለዲ
ኣለዉ። ድሕሪ’ዚ ኩሉ ዘረባ ዓመት
ምስ ተወደአ፡ ውላዶም ብልጫ እንተ
ዘይወሲዱ ዝስመዖ ስነ ኣእምሮኣዊ
ነውጺ ቀሊል ነገር ኣይኰነን። “ሕማቕ
- ኣድጊ . . .” ዝብል ጸርፊ እንተ
ተወሲኹዎ ድማ ዝገደደ። እቲ ምሒር
ጸቕጢ፡ ነቲ ዝረኸቡዎ ደረጃ ክቕበሉዎ
ስለ ዘየኽእሎም ድማ ብስንፍናኦም
ከም ዘይኰነ ንኸእምኑ ብመምህራኖም
ወይ መማህርቶም የመኽንዩ።
ኣብ’ዚ ቀረባ እዋን ኣብ ሓደ ስድራ
ከም ዝረኣኹዎ፡ ራብዓይ ክፍሊ
ዝመሃር ወዶም ብልጫ ስለ ዝወሰደ፡
ዳርጋ ድግስ ክበሃል ዝኽእል ኣቀባብላ
ገይሮሙሉ። ካብ ጎረባብቲ ይኹን
ፈለጥቶም ናእዳ ውሒዙ። እቲ ዝገርም
ግና፡ ካብ’ቲ ቖልዓ፡ ኣቦኡ ዝተናእዶ
ይበዝሕ። ኣቦኡ ንፉዕ ተመሃራይ

ምንባሩ ሽዑ ይዕለል ነይሩ። ያኢ እቲ
ቖልዓ ሓንጎል ከም ዘይብሉ፡ ብውርሻ
ዝረኸቦ መንፍዓት ክበሃለሉ ውዒሉ።
ኣቦኡ እውን ስኽፍታ ዝተሓወሶ
ኩርዓት ይንጸባረቖ ነበረ። እቲ ብዓል
ብልጫ “ንፉዕ ዝወደይ፡ ኣንበሳ. . .”
ዘይበሃለሉ ድግስ ደኣ እንታይ ክገብረሉ!
ህጻን ኣብ ትምህርቲ ግዱስን ንፉዕን
ንክኸውን፡ ብነገራት ምትብባዕ ወይ
ድማ ወዲ እገለ ቀዲሙካ እናበልካ፡
ሕማቕ ምዃኑ ምንጋር ድዩ? ሕማቕ
ምዃኑ እንተ ነጊርናዮ፡ ብልጫ ከም
ዘይምልከቶ ንኽነግረና ጸገም የብሉን።
ንደቅና ልዕሊ ዓቕሞም ዝዀነ
ሓላፍነት ካብ ምስካም፡ ነቲ እንደልዮ
ደረጃ ንኽበጽሑ ክንደፍኦምን
ሞራል ክንህቦምን ከም ዘድሊ
ክጠፍኣና ኣይክእልን። ኣብ ልዕለኦም
እነንብሮ ተጽዕኖ፡ ክሳብ ክንደይ ናብ
ነብሰ-ምትሓት ወይ ምስኣን ርእሰ-
እምነት ከም ዘስዕበሎም ፈላጣት
ናይ’ዚ ዓውዲ ይገልጹ እዮም።
መብጽዓ ከይተኣተወሎምን
ብወለዲ ጸቕጢ ከይተገብረሎምን
ብልጫ ዝወስዱ ብዙሓት ተመሃሮ
ኣለዉ። ወለድና ዓንገረር እናበሉን
መብጽዓታት እናደርደሩን ገጽ ብልጫ
ከይረኣና እንዛዝም እውን ከምኡ።
ብኻልእ ወገን፡ ኣብ ሓደ ክፍሊ
ክንደይ ተመሃሮ ከም ዘለዉ
ሓሲብናሉዶ ንፈልጥ? ወለዲ ናይ’ዞም
ኣብ ሓደ ክፍሊ ዝመሃሩ ቖልዑ፡
ኩላቶም ወዶም ብልጫ ክወስደሎም
ዝደልዩ እዮም። እቶም ተመሃሮ እውን
ብልጫ ሃረር ዝብሉ እዮም። ኣብ ሓደ
ክፍሊ 50 ተመሃሮ እንተ ደኣ ሃልዮም፡
ውላድና ካብ’ዞም ሓምሳ ተመሃሮ
ቀዳማይ ክወጽእ ዘሎ ተኽእሎ ሰፊሕ
ኣይኰነን። ገለ ወለዲ ወዶም ዓስራይ
እንተ ወጺኡ “ብራቮ ዝወደይ” ን40
ተመሃሮ ኢኻ’ኮ ቀዲምካ ብምባል ኣብ
ዝቕጽል ግዜ ዝያዳኦም ንኽቕድም
መንፈሳዊ ሓይሉ የስርጹሉ። ገለ ወለዲ
ድማ ነቶም ዝቐደሞም ኣይዝክርዎምን።
ወዶም ሓምሻይ ተርታ እንተ ወጺኡ፡
ብኣርባዕተ ሰባት ከም ዝተቐደመ
እዮም ዝነግሩዎ። ን45 ተማሃሮ ከም
ዝቐደመ ግን ኣይነግሩዎን። ከም
ዝተቐደሙ እምበር ከም ዝቐደሙ
ዘይንዛረበሎም እንተ ዄንና፡ ወትሩ
ድሕሪት ከም ዘለዉ ኰይኑ ክስመዖም፡
ክሳብ ጽልኣት ትምህርቲ ከሕድሩን
ከም ዝኽእሉ፡ ሕስብ ነብሎ።

ሓዳስ ኤርትራ መበል 29 ዓመት ቁ.3 4 መስከረም 2019 - ገጽ 5

ልቦናን ፍልስፍናን ምሉእብርሃን ሃብተገብርኤል

“ልኡም ምዃን፡ ካልኦት ሰባት ስለኻ
ንኽውስኑ ምፍቃድ እዩ። ኣጥቃዒ ምዃን፡
ንስለ ካልኦት ምውሳን እዩ። ኣረጋጋጺ
ምዃን፡ ንስለኻ ምውሳን እዩ።” - ኤዲዝ
ኢቫ ኤገር
“ኣረጋጋጽነት እቲ እትዓዮ ኣይኰነን።
ኣረጋጋጽነት እቲ ንስኻ እትዀኖ እዩ።”
- ሻክቲ ጋወይን

ኣብ ዝሓለፉ ክፋላት ብዛዕባ እቶም
ቅዲ ኣጥቃዒ ምብህሃልን ቅዲ ልኡም
ምብህሃልን ዝጥቀሙ ሰባት ርኢና
ነይርና። ንሎሚ ኸኣ ብዛዕባ እቶም
ቅዲ ኣረጋጋጺ (assertive) ምብህሃል
ዘዘውትሩ ሰባት ክንርኢ ኢና።
ቅዲ ኣረጋጋጺ ምብህሃል ልክዕ ኣብ
መንጎ ቅዲ ኣጥቃዒ ምብህሃልን ቅዲ
ልኡም ምብህሃልን እዩ ዝርከብ። ልኡም
እንተ ዄንካ፡ ንድሌታትካ ፈጺምካ
ኣይትዛረበሎምን ኢኻ። ኣጥቃዒ እንተ

ዄንካ፡ ምሒር ዓላቒ (bully) ስለ ዝዀንካ፡
ጭንቀትካ ከይተረፈ ናብ ካልኦት ሰባት
ኢኻ እትተፍኦ። ኣረጋጋጺ እንተ ዄንካ
ግዳ፡ ንድሌታት ካልኦት ሰባት እናኽበርካ፡
ንባህግታትካ ብዝግባእ ኢኻ እትገልጽ።
ከም ውጽኢቱ፡ ድሌትካን ባህግኻን
ከተስምር ዝበለጸ ዕድል ይህልወካ።
ነዞም ዝስዕቡ ደረጃታት እስከ በብሓደ
ክንርእዮም ንፈትን፥
1- ንኣረጋጋጺ ምብህሃል ተረድኣዮ፦
ቅዲ ኣረጋጋጺ ምብህሃል ንስምዒታት፡
ድሌታት፡ ባህግታትን ርእይቶታትን
ካልኦት ሰባት ብግቡእ የኽብር።
ኣረጋገጽቲ ሰባት ንመሰሎም ብምሕላው፡
ንመሰል ካልኦት ሰባት ከቶ ኣይግህሱን
እዮም። ንሳቶም ብምሉእ ርእሰ
ተኣማንነት ብተግባርን ብንጹር ቃላትን
ንዶብ ባህግታቶም ይገልጹ። ሓሳቦም
ብህድኣት እዮም ዝገልጹ።
2- ንቓላዊ መለለዪ ኣረጋጋጺ ምብህሃል
ተመሃሮም፦ እቶም ንቕዲ ኣረጋጋጺ
ምብህሃል ዘመላኽቱ ቃላውያን ኣመታት
(verbal cues) - ምክብባር፡ ቅንዕናን
ጽንዓትን የመሓላልፉ። ንሳቶም ነዞም
ዝስዕቡ ከጠቓልሉ ይኽእሉ፥
- ጽንዓት ከምኡ’ውን፡ እተዛነየ
ድምጺ።
- ውርጹጽን ቅንዕናን ዘለዎ።
- ነቲ ኵነታት ዝምጥን ግቡእ
ዓውታ።
- ተሓጋጋዝን ሃናጽን።
3- ነቶም ዘይቃላውያን መለለዪታት
ቅዲ ኣረጋጋጺ ምብህሃል ተመሃሮም፦
ልክዕ ከምቶም ቃላውያን ኣመታት፡
ዘይቃላውያን ምብህሃል ንኣረጋጋጺ ባህሪ
የመሓላልፉ። ንምክብባር፡ ቅንዕናን ርእሰ
ተኣማንነትን ከኣ ከመልክቱ ይኽእሉ።
እቶም ዘይቃላውያን መለለዪታት ነዞም
ዝስዕቡ የጠቓልሉ፥
* ብጽሞና ምስማዕ።
* ቀጥታዊ ዓይኒ ንዓይኒ
ምጥምማት።
* ክፉት ኣካላዊ ኣቃውማ።
* ክትምሰጥ እንከለኻ ክምስ
ምባል።
* ክትሓርቕ እንከለኻ
ምጽዋግ።
4- ምስ ቅዲ ኣረጋጋጺ ምብህሃል

ንዝዛመዱ ሓሳባት ተማሃሮም፦ ኣረጋጋጺ
ሰብ ብባህሪኡ ናብ ውሱናት ሓሳባት
እዩ ዝሰሓብ። እቶም ሓሳባት ንርእሰ
ተኣማንነቱን ንሰባት ዘለዎ ኣኽብሮትን
ዘንጸባርቑ እዮም። እቶም ሓሳባት ነዞም
ዝስዕቡ ከጠቓልሉ ይኽእሉ፥
“ብሃፈ ጻማ ካልኦት ሰባት ኣይብለጽን
(ተበላጺ ምዃን) እየ ወይ ንኻልኦት ሰባት
ደይመደይ ኢለ ከቶ ኣየጥቅዕን እየ።”
“ምስ ምሉእ ኣኽብሮት፡ ገዛእ ርእሰይ
ከኽብር ጠጠው ክብል እየ።”
“ገዛእ ርእሰይ ብቐጥታን ብኽፉትን
ክገልጽ እየ።”
5- ንኣጥቃዒ ምብህሃል ተረድኣዮ፦
ቅዲ ኣረጋጋጺ ምብህሃል ብጌጋ ምስ
ቅዲ ኣጥቃዒ ምብህሃል የደናግር እዩ።
ኣጥቃዒ ምዃን ንኻልኦት ሰባት ክብሪ
ከም ዘይትህብ እዩ ዝገብረካ። ንድሌታት፡
ስምዒታት፡ ርእይቶታት እናሓንሳእ ዋላ
ንውልቃዊ ድሕነት ካልኦት ሰባት ኣብ
ግምት ዘእቱ ኣይኰነን። ኣጥቃዒ ምብህሃል
መብዛሕትኡ ግዜ ብሕርቃን፡ ስሰዐ፡ ገዛእ
ርእስኻ ጥራይ ከተዕቢ ብምድላይን ንሰባት
ክትጠዊ ብምድላዪን እዩ ዝልለ።
ቃላውያን መለለዪታት ቅዲ ኣጥቃዒ
ምብህሃል ነዞም ዝስዕቡ የጠቓልሉ፥
• ሓጫጪ ወይ ኣቈናጻቢ
ርእይቶ ምሃብ።
• ንምውቃስ ምህንዳድ።
• ብዝጠቅምን ዘይጠቅምን
ምውጫጭ።
• ቀጻሊ ክትህድድ ምሕላን።
• ዓዶኽዶኽ ምባል።
እቶም ዘይቃላውያን መለለዪታት ቅዲ
ኣጥቃዒ ምብህሃል ከኣ፡ ነዞም ዝስዕቡ
የጠቓልሉ፥
^ ኣብ ውልቃዊ ቦታ ካልኦት ሰባት
ጦብሎቕ ምባል።

^ ኢድ ምዕማዅ (ክትጓሰጥ
ምድንዳን)።
^ ኣእዳውካ ኣብ ኣፍ ልብኻ
ምጥማር።

^ ጸዋግ ኣጠማምታ (scowling)።
ምስ ኣጥቃዒ ምብህሃል ዝተኣሳሰሩ
ሓሳባት ከኣ፡ ነዞም ዝስዕቡ ከጠቓልሉ
ይኽእሉ፥
- “ሓይሊ ይስመዓኒ ኣሎ።
ምእንቲ’ዚ፡ ካልኦት ከም ዝእዘዙኒ ክገብር
እየ።”
- “ካልኦት ሰባት ኣብ ትሕቲ
ቍጽጽረይ እዮም።”
- “ድንጋጸ ከይወርረኒ ኣቐዲመ
እነጽጎ።”
6- ንልኡም ምብህሃል ተረድኣዮ፦
ስቕታ ወይ ምዕዛም ቀንዲ መለለዪ
ቅዲ ልኡም ምብህሃል እዮም። ልኡማት
ተበሃሃልቲ መብዛሕትኡ ግዜ ኣብ ገዛእ
ርእሶም ክብሪ የብሎምን። ንርእይቶታቶም፡
ስምዒታቶም፡ ድሌታቶም፡ ባህጎም፡ …
ዕሽሽ ይብሉዎም። ቅዲ ልኡም ምብህሃል
ንድሌታትካን ባህግታትካን ትሕቲ
ድሌታትን ባህግታትን ካልኦት ሰባት
ከም እትሰርዖ እዩ ዝገብረካ። ልኡምነት

ንሓይልኻ መጽዩ (ምምጻው)፡ ንዅነታትካ
ካልኦት ሰባት ኣብ ክንዳኻ ኰይኖም ከም
ዝውስኑዎ ዝገብር እዩ።
ቃላዊ መለለዪታት ቅዲ ልኡም ምብህሃል
ነዞም ዝስዕቡ ከጠቓልሉ ይኽእሉ፥
ተጠራጣሪ ምዃን።

ጸጥ ምባል።
ገዛእ ርእስኻ ምንጻል።
ገዛእ ርእስኻ ምውራድ።
ዘይቃላዊ መለለዪታት ቅዲ
ልኡም ምብህሃል ነዞም ዝስዕቡ ነጥብታት
ከጠቓልሉ ይኽእሉ፥
* መሬት- መሬት ምጥማት።
* ዕኑድ ኣቃውማ (slouched
posture)።
* እተመሳቐለ ኣእዳው።
* ኣፍካ ብኢድካ ምሽፋን።
ምስ ልኡም ምብህሃል ዝዛመዱ ሓሳባት፡
ነዞም ዝስዕቡ ከጠቓልሉ ይኽእሉ፥
* “ኣነ ኣብ ቍምነገር ዝኣቱ
ኣይኰንኩን።”
* “ሰባት ኣባይ ጽቡቕ ኣረኣእያ
የብሎምን።”
ኣብዚ ሓደ ነገር ከነቕልበሉ ዝግባእ ኣሎ።
ንሱ ኸኣ፡ ልኡም ምዃንን ልኡም-ኣጥቃዒ
ምዃንን ሓደ ዘይምዃኖም እዩ። ልኡም
ምዃን ከምቲ ኣቐዲምና ዝጠቐስናዮ ኣብ
ዝዀነን ዘይኰነን ኣብ ርእይቶ ካልኦት
ሰባት ምርዓም እዩ። ልኡም-ኣጥቃዒ
ምዃን ግዳ፡ ኣብ ሓደ ህሞት ክትሰማማዕ
ትጸንሕ እሞ፡ ጸኒሕካ ትጠዓስ ወይ ናብ
ሕነ ምፍዳይ ክትህንደድ ትኽእል።
7- ብዛዕባ ጽልዋታትካ ሕሰብ፦ ካብ ግዜ
ህጻንነትና ኣትሒዝና ባህርያትና ብሓያሎ
ወገናት እዩ ዝጽሎ። ገለ ካብኣቶም
ንምጥቃስ - ኣባላት ስድራ ቤትና፡ ዓርከ
መሓዙትና፡ መሳርሕትና፡ ሓለፍትና፡ …
ክጸልዉና ይኽእሉ። ቅድታት ምብህሃል
ከም ልኡምነት፡ ኣረጋጋጽነትን ኣጥቃዕነትን
መቐጸልታ ባህልታት፡ ወለዶታትን
ኵነታውያን ጽልዋታትን ክዀኑ ይኽእሉ
እዮም። ኣረጋጋጽነት ዝያዳ ክብሪ ዝወሃቦ
ኣብ ምዕራባውያን ሕብረተሰባት እዩ።
ካልኦት ሕብረተሰባት ዓለምና፡ ኣብ
ዕለታዊ ህይወቶም ኣረጋገጽቲ ንክዀኑ
ምሒር እዮም ዝጽገሙ። ካብ ቀደም
ኣትሒዞም ሓያሎ ህዝብታት ንስምዒትካ
ምግላጽ፡ ከም መግለጺ ድኽመት ወይ
ፈዀስኰስ ገይሮም ዝገልጹዎ ኣለዉ።
ብፍላይ ደቀንስትዮ ሓሳባተን ብናጻ
ክገልጻ እንተ ጀሚረን፡ ከም ስድነት
ዝቘጽሩዎ ሕብረተሰባት ክሳብ ሕጂ
ውሑዳት ኣይኰኑን። ከም ሳዕቤኑ፡ እተን
ደቀንስትዮ ርእይቶአን ይዅን ድሌታተን
ኣብ ውሽጠን ክዓብጣ ይቕሰባ። ደቂ
ተባዕትዮ ኸኣ፡ ስምዒቶም ንነዊሕ ግዜ
ዓቢጦም ይጸንሑ እሞ፡ ኣብ መወዳእታ
ትዕግስቶም ተጸንቂቑ ዝበኣሰ መጥቃዕቲ
ከስዕቡ ይኽእሉ። እቲ ቐንዲ ኣጸጋሚ
ዝኸውን ዘሎ እምበኣር፡ ብኸመይ
ዝተፈላለዩ ቅድታት ምብህሃል ኣብ
ዝተፈላለዩ ኵነታት ትጥቀመሎም እዩ።
8- ብሰሪ እትኽተሎ ቅዲ ምብህሃል
ገዛእ ርእስኻ ኣይትውቀስ፦ ኣረጋጋጺ
ኴንካ ዘይትበሃሃል እንተ ሃሊኻ፡ ንገዛእ
ርእስኻ እንተ ዘይወቐስካያ ተመራጺ እዩ።
እቶም ካልኦት ቅድታት ምብህሃል ከም
ልኡምነትን ኣጥቃዕነትን ኣካል ሕሱም

ሓሸውየ (vicious circle) ክዀኑ ይኽእሉ
እዮም። ነዚ ሓሸውየ ሓደስቲ ኣረጋገጽቲ
መንገድታት ኣተሓሳስባታትን ባህርያትን
ብምምሃር ክትበትኮ ትኽእል ኢኻ።
ኣብ ግዜ ቈልዕነትካ ወለድኻ
ንድሌታትካ ድሕሪ ድሌታት ካልኦት
ሰባት ክትሰርዖ ከም ዘለካ እናምዓዱ እንተ
ደኣ ኣዕብዮምኻ፡ ምስ ዓበኻ ገዛእ ርእስኻ
ከተረጋግጽ ምሒር ክኸብደካ እዩ።
ስድራ ቤትካ ወይ ዓርከ
መሓዙትካ ንግርጫታት ብምውጫጭን

ብቘይቍን ዝገጥምዎ እንተ ዀይኖም፡
ንስኻ እውን ንዘጋጥሙኻ ግርጭታት
ብእኡ መሰረት ኢኻ እትገጥሞም።
እቶም ማሕበራዊ ጕጅለኻ ንኣሉታዊ
ስምዒታት ክትዓብጦ ከም ዘለካ ዝኣምኑ
እንተ ዀይኖም ወይ ስምዒትካ ብምግላጽካ
ኣደዳ ምሕጫጭ እንተ ዄንካ ወይ ዕሽሽ
እንተ ተባሂልካ፡ ንኣሉታውያን ስምዒታትካ
ከተተንፍሶም ከቶ ኣይትድረኽን ኢኻ።
ንቕዲ ኣረጋጋጺ ምብህሃል ክትማሃሮ
እንተ ደሊኻ፡ ንስምዒትካ ብኸመይ
ከተመሓድሮ ከም ዘለካ ክትፈልጥ ከድልየካ
እዩ። ገለ ሰባት ኣብ ናቶም ስምዒታዊ

መስርሓት (emotional processes)
ዓሚቝ ኣስተብህሎ ብምግባር ጥራይ፡
ነቲ ምስ ካልኦት ሰባት ዝበሃሃሉሉ መንገዲ
ዘመሓይሹ ኣለዉ። ብእኡ ኣቢሎም ከኣ፡
ንስምዒቶም ብዝያዳ ኣረጋጋጺ ኣገባብ
ይገልጹ።
ባህርያትካ ዝያዳ ንምፍላጥ ዕለታዊ-
መዝገብ ምሓዝ ኣገዳሲ እዩ። ንዅነታት
ብምምዝጋብን ንገዛእ ርእስና ብዛዕባ
ኣረጋጋጽነት ውሱናት ሕቶታት
ብምቕራብን ገለ ምዕባለ ከነመዝግብ
ንኽእል ኢና።
ንዅነታት ልክዕ ከም ፊልም
እትዕዘብ ዘለኻ ገይርካ፡ ጽቡቕ ገይርካ
ኣቕልበሎም። ንስምዒታትካ ክተዃትኹ
ዝኽእሉ ኵነታት (situations) ጸሓፍ።
ኣብ ጭብጢ ኣድህብ። ኣብዚ ናይ ፈለማ
ደረጃ ክትትንትን ኣይትፈትን። ንኣብነት
ብቐሊሉ፡ “ንዓርከይ ኣብ ቤት መግቢ
ክንድረር ሓቲተያ። ንሳ ኸኣ፡ ‘ኣይፋል’
ኢላ።” ኢልካ ክትጽሕፍ ትኽእል ኢኻ።
ኣብቲ ኵነታት ንዝስመዓካ ስምዒት
ብግቡእ ኣለልዮ። ብዛዕባ እቲ ዝስመዓካ፡
ቅንዕና ይሃልኻ። ኣብዚ ግዜ እዚ እንታይ
ዓይነት ስምዒታት ብውሽጥኻ ይፍለጡኻ
ከም ዘለዉ ኣነጽሮም። ንጻዕቂ ነፍሲ ወከፍ
ስምዒት ካብ 1-100 ደረጃ ሃቦ። እቲ
ሚዛን ብግምት ኢኻ እትገብሮ። የግዳስ፡
ምስ ገዛእ ርእስኻ ቅኑዕ ኵን።
ብመንጽር እቲ ኵነታት ኣዛሚድካ
ንባህሪኻ ኣለልዮ። ንዝዀነ ኣብቲ ግዜ
እቲ ዝስመዓካ ኣካላዊ ምልክት መዝግቦ።
ንገዛእ ርእስኻ፡ “እንታይ እየ ገይረ?”
ከምኡ’ውን፡ “ኣብ ኣካላተይ እንታይ እዩ
ዝስመዓኒ ዘሎ?” ኢልካ ሕተታ።
ንኣብነት፡ ንሓደ ሰብ ምስ ደወልካሉ
ንጻውዒትካ ዕሽሽ እንተ ኢሉዎ፡ ኣብ
ከስዐኻ የሕምመካ ወይ ኣብ መንኮብካ
ወጥሪ ይስመዓካ ይኸውን።
ኣብቲ ኵነታት እንከለኻ ንዘለዉኻ
ሓሳባት ኣለልዮም። እዞም ሓሳባት
ምናልባት ግምታት፡ መግለጺታት፡
እምነታት፡ ክብርታት፡ … ክዀኑ
ይኽእሉ። ንገዛእ ርእስኻ፡ “እንታይ እየ
ዝሓስብ ዘለኹ?” ወይ “ኣብ ርእሰይ
እንታይ እዩ ዝሽክርከር ዘሎ?” ኢልካ
ሕተታ። ንኣብነት፡ “ዓርከይ ኣብ ቤት

መግቢ ክንምገብ ምስ ሓተተትኒ፡ ዓይነይ
ከይሓሰኹ ሕራይ ኢለያ ነይረ። ኣነ
ክሓትታ እንከለኹ እውን፡ ሕራይ
ክትብለኒ ነይሩዋ።” ወይ “ኣይፋል
ምባላ፡ ንስድነታ ዝኽሽሕ እዩ።” ወይ
“ምናልባት ደጊም ዓርከይ ክትከውን
ድሌት የብላን ማለት እዩ።” ኢልካ
ክትጽሕፍ ትኽእል ኢኻ።
ንነፍሲ ወከፋ እተን ዝሓሰብካየን ደረጃ
(rate) ኣውጽኣለን። እንደገና ካብ 0 –
100 ሚዛን ብምጥቃም፡ ኣብቲ ኵነታት
ንዘለካ ሓይሊ ሓሳባት ደረጃ ስርዓሎም።
ነቲ ሽዑ ዝመጽኣልካ ሓሳባት ፈጺምካ
ዘይትኣምነሉ እንተ ዄንካ፡ 0 ክትህቦ
ትኽእል። ነቲ ሓሳብ ምሉእ ብምሉእ
ትኣምነሉ እንተ ዄንካ፡ 100 ነጥቢ
ክትህቦ ትኽእል። ካብኡ ንገዛእ ርእስኻ፡
“ኣነ ብኣገባብ ልኡም፡ ኣረጋጋጺ ወይ
ኣጥቃዒ ድየ ዝሓስብ ዘለኹ?” ኢልካ
ሕተታ። ነዚ ሕቶ ዘለካ መልሲ ቅረጾ።
ንነፍሲ ወከፍ ዘለካ ሓሳባት ደገፍ ይዅን
ተቓውሞ መረጋገጺ (evidence)
እንተ ረኺብካ መዝግቦ። ነቲ ኵነታት
እትገልጸሉ ካልእ መንገዲ እንተ ሃልዩ፡
ክትግምግሞ ፈትን።
ነዚ ኵነታት ዝያዳ ኣረጋጋጺ
መልሲ ክትረኽበሉ ብተወፋይነት
ተለዓል። ምእንቲ ዝያዳ ሚዛናውን
ኣረጋጋጽን ኣገባብ ኣተሓሳስባን ባህርን
ክትረክብ፡ “ዝያዳ ኣረጋጋጺ መንገዲ
ኣተሓሳስባ ወይ ግብረ መልሲ ኣወሃህባ
እንታይ እዩ?” ኢልካ ንገዛእ ርእስኻ
ሕተታ።
ነቶም ኣቐዲሞም ዝነበሩኻ ስምዒታት
ዳግማይ ደረጃ (Re-rate) ሃቦም። ድሕሪ
ነቲ ኵነታት ምግምጋምካ፡ ንጻዕቂ እቶም
ኣቐዲሞም ዝነሩኻ ስምዒታትን ንሓይሊ
እምንቶኻ ኣብቲ ኵነታትን ዳግመ
ግምት ግበረሎም። እንደገና ካብ 0 –
100 ደረጃ ሃቦም።
ቀጻሊ ዕለታዊ መዝገብ ክትሕዝ ፈትን።
ንዕለታዊ መዝገብ ቀጻሊ ክትለማመዶ
እንከለኻ፡ ንጻዕቂ ስምዒታትካ ከም ዝንኪ
ኣብ ምግባር ሓጋዚ እዩ። ንስምዒታትካ፡
ሓሳባትካን መልሰ ግብርኻን ኣብ
ዝተፈላለዩ ዓይነት ኵነታት ገምግሞም።
ነቲ ልምምድ እንተ ቐጺልካዮ፡ ብዝያዳ
ኣረጋጋጺ ኣገባብ ክትሓስብን ክትዓዪን
ክትጅምር ትኽእል ኢኻ።

“ብዘይፍቓድካ ዋላ ሓደ ሰብ ትሕትና
ከም ዝስምዓካ ክገብረካ ኣይክእልን
እዩ።”
- ኤልያነር ሩዝቨልት
“መብዛሕትኡ ሰብ ኣብ ዕለታዊ
ናብራኡ ዝፈሽል፡ ኣብቲ ኣይፋል ክብለሉ
ዝግባእ እወ፡ ኣብቲ እወ ክብለሉ ዝግባእ
ከኣ ኣይፋል ስለ ዝብል እዩ።”
- ዊልያም ግላሰር

ይቕጽል

ዕለታዊ ናብራ

መበል 17 ክፋል

ሓዳስ ኤርትራ መበል 29 ዓመት ቁ.3 4 መስከረም 2019 - ገጽ 6

ትግርኛንተዛረብቱንኣማረ ወልደስላሰ

ቋንቋ ሃብቲ’ዩ…!

3.11) ምስጢርን ዝውታረን ገለ
ቓላት፤
3.11.1) ኣቋውማ ድሕረ-ጥብቆታት
(‘ዶ፡ከ፡ሲ…’)
ብተወሳኺ፡ ኣብ ትግርኛ፡ ካልኦት
ብኣቋውማኦም ፊደላት ዚመስሉ፡
ብምስጢሮም ይዅን ተግባራቶም ግን፡
ንቓላት ዚውክሉ ፍሉያት ቃላት’ውን፡
ኪዝንግዑ ኣይክእሉን። በዘልማድ ድማ፡
ዳርጋ ኣብ ዝበዝሑ ጽሑፋት፡ ከም ርእሶም
ዚኽኣሉ ቓላት ኣብ ውሽጢ ምሉእ-
ሓሳብ ርሕቀት ሓልዮም ኪዝውተሩ
ይርኣዩ። ንኣብነት፡ ሓደ ኻብዚኣቶም
ከኣ፡ “ዶ” ዚብል ሕቶኣዊ ድሕረ-
ጥብቆ ኪውሰድ ይክኣል። ምናልባት፡
እዚ ቓል’ዚ፡ ዋላ’ኳ ኸም ድሕረ-ጥብቆ
ብድሕሪ ኻልኦት ቃላት ዚቕመጥ
እንተዀነ፡ ንትርጕም ሓሳባት ኪልውጥ
ግን፡ ዓቢ ግደ ኣሎዎ። ብልክዕ፡ ምስ
በዓል-ቤት፡ ተሳሓቢ ዀነ ግሲ ኺጠብቕ
ከሎ ድማ፡ ነናቱ ምስጢር ዚውክል
መልእኽቲ ዘሐልፍ ምዃኑ፡ ግንዛበ
ይሓትት። ንኣብነት፡ ኣብዞም ዚስዕቡ
ምሉእ-ሓሳባት ዘሎ ምስጢር መልእኽቲ፡
ሓደ ድዩ ነንበይኑ ኽንምርምር ንፈትን

(ምንጪ መበገሲ ምሉእ-ሓሳብ፤ ‘መዓሾ
ወጠጦ ሓሪዱ፡’ ዚብል ንውሰድ’ሞ፡ ናብ
ሕቶ ቐይርና ንርኣዮም)፤
ሀ) መዓሾዶ ወጠጦ ሓሪዱ፧ (‘ዶ’
ንመዓሾ ይጸቅጥ) ለ) መዓሾ ወጠጦዶ
ሓሪዱ፧ (‘ዶ’ ብወጠጦ ይግደስ ኣሎ)
ሐ) መዓሾ ወጠጦ ሓሪዱዶ፧ (‘ዶ’
ንምሕራድ የተኵር ኣሎ) ተባሂሉ
ኽትንተን ይኽእል።
እምብኣር፡ ካብዞም ዝርኣናዮም
ኣጠቓቕማ ድሕረ-ጥብቆ ‘ዶ’ ኽንርዳኦ
እንኽእል እንተሎ ድማ፡ ዋላ’ኳ ፊደል
ይምሰል’ምበር፡ ብመንጽር ኵነቱን
ኣቀማምጣኡን ግን፡ ንምስጢር ሓሳባት
ዘዚብል ቃል ምዃኑ ኪድምደም
ይክኣል። በዚ መጠን ከኣ፡ ካብኡን
ናብኡን፡ ኣውራ ኻብ ሃውርኣዊ
ኣጠቓቕማኡ ጥንቃቐ ወይ ንቕሓት
ይሓትት ምዃኑ ኺዝንጋዕ የብሉን።
ማዕረ-ማዕረ’ዚ፡ ‘ቃል እንተ ዀይኑ
ደኣ፡ ስለምንታይ ምስ ቃላት ይጽጋዕ፧’
ዚብል ሕቶ ንቡር ኪኸውን ይኽእል’ዩ።
ብቐሊሉ፡ ዋላ’ኳ ቃል ይዅን’ምበር፡
ንዚጽጋዖ ቓል ትርጕሙ ንምቕያር ስለ
ዘገድድ፡ ኣብ ክንዲ ኸም ቃል ርሕቀት
ሓልዩ ዚዝውተር፡ ምስቲ ዘተኵረሉ
ወይ ምስጢሩ ዚልውጥ ቃል ኪጠብቕ
ተመራጺ ምዃኑ ኺእመት ይሓይሽ።
ብተመሳሳሊ፡ ከም እኒ ‘ከ፡ ሲ’
ዝኣመሰሉ ድሕረ-ጥብቆታት’ውን፡
ካብዚ ዚርሕቕ ትንታነ ኪቐርበሎም ስለ
ዘይክእል፡ ምስጢሮም ብዘየገድስ፡ ግዳማዊ
ኣጠቓቕማኦም ግን፡ ብሓደ ዓይኒ ኺርኣይ
ይሓይሽ (ንኣብነት፡ ኣነሲ እዚ ኺወርደኒ!
መንከ ነገረካ፧)። ምናልባት፡ ከም መጠን
ርእሶም ዚኽኣሉ ቓላት፡ ኣብ ኣየናይ

ክፋል ሰዋስው ኪገጥሙ ይኽእሉ ግን፡
ገና ንኽፉት ክትዕ ኪግደፉ ይምረጽ።
3.12) ላህጃ ኣብ ስነ-ጽሕፈት (ከዓ፡
እቱ፡ እዙይ…)
ብሓፈሻ፡ ማሕበራውያን ላህጃታት
ብጕጅለታት ሕብረተ-ሰብ ዚዝውተሩ
መልክዓት ቋንቋ እዮም። ላህጃ፡
ብማሕበራዊ ቐጸላ፡ ትምህርቲ፡ ዕድመ፡
ጾታን ካልኦትን ኪጽሎ ይኽእል።
ብድብዱቡ፡ ኣብ ወግዓውያን ጽሑፋት
ደረስቲ ይዅኑ ጸሓፍቲ ግን፡ ካብ ላህጃ
ሓራ ዀይኖም ኪጽሕፉ ተመራጺ’ዩ
ነይሩ። ይዅን’ምበር፡ መብዛሕትና ኣብዚ
መዳይ’ዚ ንቕሓት ይጐድለና ምዃኑ
ተስተብህል። ካብኡን ናብኡን፡ ዛጊት
ኣብ ኣገልግሎት ዘሎዉ ገለ ‘መጽሕፍቲ
ሰዋስው’ ድማ፡ ካብ ላህጃ ደረስቶም
ሓራ ዀይኖም ኣይትረኽቦምን። ኣውራ
መጽሕፍቲ ሰዋስው ንደረጃ ብቕዓት
ቋንቋ ክብ ንምባል ስለ ዚዕልሙ፡ ኣብ
ዘይስገሩ ዅነታት እንተ ዘይኰይኑ፡
ላህጃ ኸንጸባርቑ ኣይምተገብአን።
ብሓፈሻ፡ ቋንቋ ብኽልተ ደረጃታት
ተኸፋፊሉ ኺጥመት ይግባእ። በዚ
መጠን፡ ‘ወግዓውን ዘይወግዓውን
(ላህጃኣውን)’ ብምባል፡ ኣብ ክልተ
መቒልካ ይትንተን። ብግብሪ፡ ብፍላይ
ኣብ ላህጃኣዊ ቛንቋ ዚዝውተሩ ቓላት፡
“ኵሎም ቅኑዓት’ዮም፡”ኢልካ ይፍረድ።
ኣብ ወግዓዊ ቛንቋ ግን፡ ኣብ ጽሑፍ
ንዚሰፍር ቋንቋ፡ ‘ቅኑዕነቱን ድኽመቱን’
ኣልዒልካ ኺጕለል ዚእግም ኣይኰነን።
ምኽንያቱ፡ ወግዓዊ ቛንቋ (Standard
Language) ማእከላይ መራኸቢ
መስመር ኵሎም ሃገራውያን ምዃኑ
ኺዝንጋዕ የብሉን። እዚ ድማ፡ ኣብ
መራኸቢ ብዙሓን፡ ኣብያተ-ትምህርቲ፡
ኣብያተ-ፍርዲ ወዘተ ብቐዳማይ ደረጃ
ዚስራዕ ዕላዊ ቛንቋ ዀይኑ የገልግል።
ስለዚ፡ ኣብ ጽሑፍ ዘገልግል ቋንቋ ስለ
ዚዀነ፡ ብሕግታት ሰዋስው ኪምዘን
ዘሎዎ ቛንቋ’ዩ ኺብሃል ይክኣል።
ብኻልእ ገጽ ግን፡ ላህጃኣዊ ቛንቋ
(Dialectics)፡ ንመረዳድኢ ጥራይ ክሳብ
ዝዀነ፡ ብሕግታት ሰዋስው ርኢኻ
ምፍራዱ ዘድሊ ኣይኰነን። ብርግጽ፡
ነዚ ብምዝማድ’ዩ ዚኸውን ድማ፡ ኣብ
መጽሓፍ ኣ.ማ.ሓ.፡ “…ንናይ ኣውራጃኻ
[ቋንቋ] ብሉጽ ገቢርካ ምርኣይ፡ ዘይናይ
ኣውራጃኻ ምንዓቕን ምንቃፍን ዕሽነት
ኢዩ። …እዙይ ይበልጽ ቅድሚ ምባል፡

[ብሕግታት] ምምርማሩ የድሊ፡” ዚብል
ለበዋ ሰፊሩ ንረክብ (3፤46)። ብርግጽ፡
ኣብ ኤርትራ ዚዝረብ ትግርኛ ዳርጋ
99% ሓደ’ዩ (መምህር ሃብተ ዘርአ፣
15) ኺብሃል ይክኣል። ምኽንያቱ፡ ካብ
ከባቢ ናብ ካልእ ከባቢ ዚፈላለዩ ትርጕም
ቃላት፡ ዳርጋ ሒደት’ዮም። ምናልባት፡
ፍልልይ ዘጋጥም እንተዀይኑ ድማ፡
ኣብ ኣደማምጻ ጥራይ’ዩ። ቋንቋ ዚብሃል
ድማ፡ ቃላት’ምበር፡ ኣደማምጻ (ከማሁ)
ኣይኰነን። ክንድ ዝዀነ፡ ብሓፈሻ ዅሎም
ዓይነታት ጽሑፋት፡ ካብኡን ናብኡን ከኣ፡

ሕግታት ዚምህሩ መጽሕፍቲ ንሕቶ
ላህጃ’ውን፡ ኪነቕሑሉ ይግባእ።
እንተዀነ ግን፡ ካብ መጽሓፍ
ኣ.ማ.ሓ. ክሳብ ካልኦት ዘመናውያን
መጽሕፍቲ ላህጃ ደረስተን ንኸተንብብ
ኣይትጽገምን። ንኣብነት፡ “…እዙይ
ሰዋስው እዙይ፤…ዘረባ ከዓ፡ ብኣፍ ወይ
ብጽሕፈት ይግለጽ፤…ገሊኣቶም ከዓ በዙ

ጊዜ ዙይ ዚልመዱ ዘሎዉ፤… (ኣ.ማ.ሓ፤
ገጻት 4፡9፡55) “…እነድምጾ ኸዓ ካልእ
ዀይኑ ምርካቡ እዩ፤… (ሰዋስው
ቛንቋ ግእዝ ብቛንቋ ትግርኛ፤ 5) እንተ
ኣስተብሂልካ፡ ላህጃኣዊ ቓላት ደረስቶም
ትዕዘብ። ምናልባት፡ የኽፍእ’ዩ ንምባል’ኳ
እንተ ዘይኰነ፡ ብዝተኻእለ መጠን፡
ኪጽረቡ ኣይምተጸልአን። ምኽንያቱ፡
ቃላት ብኣነዳድቓ ፊደላቶም፡ ኵሉ ሳዕ፡
ቈወምቲ ኪዀኑ ይግባእ። ንኣብነት፤
‘ከኣ፡ እዚ፡ በዚ፡ ከምዚ…’ ወዘመሰሉ
ቓላት ካልእ ሳዕ፡ ሕብሮም ኪልወጡ
ኣይግባእን።
ብሓፈሻ፡ ዝበዝሑ ሞያኛታት ቋንቋ
ሰዋስው ትግርኛ፡ ብዝተኻእለ መጠን፡
ብፍላይ ኣብ ጽሑፍ፡ ካብ ሱር-ቃል
ብምንቃል፡ ኣቀማምጣ ፊደላት ኪንደቁን
ኪውደቡን ተመራጺ ምዃኑ ኺምህሩ
ይህቅኑ። ምናልባት፡ ብፍላይ ንቛንቋ፡

ብመንጽር ማሕበረ-ቛንቋኣዊ (socio-
linguistics) ኣጠማምታ ኽትንትኑ
ዚፍትኑ ሞያኛታት ግን፡ ‘እዚ ተመራጺ
ወይ ኣገዳሲ ኣይኰነን፡’ ዚብል መጐተ
ኸልዕሉ ይኽእሉ እዮም። ምኽንያቱ፡
መሰረት ቋንቋ ዘረባ ስለ ዝዀነ፡ በብባህሉን
ጂኦግራፍያዊ ኣከባቢን ዚዚውተሩ ቓላት
ከም ዘሎዉዎ ኺዕቀቡ ኣሎዎም ዚብል
ስነ-መጐት፡ ኣብ ቅድሚት ስለ ዝሰርዑ
ኪኸውን ይኽእል።
ብኣንጻሩ፡ ኣብ ጽሑፍ ዚስነዱ ሓሳባት
ግን፡ ብዝርጋሐኦም ይዅን ነባርነቶም
ኺመቱ ስለ ዘይክእሉ፡ ምስ ዕላዊ-ቛንቋ

(Standard Language) ተተሓሒዙ
ኺርአ ይሓይሽ (ብዛዕባ ዕላዊ ቛንቋ፡
ጠባያት ቋንቋ ተወከስ)። በዚ መንጽር፡
ኣብ እዋን ጽሑፍ ንላህጃ (Dialect)
ወጊድ ብምባል ወይ ብምርሳዕ፡ ኵሉ
ወይ ብውሑዱ፡ ዝበዝሕ ኣካል
ብዚርዳኦን ብዚሰማምዓሉን ኣገባብን
ቅጥዒን ኪቕርዒ ኣድላዪ’ዩ ኺብሃል
ይክኣል።

3.13)ምልክታት ስርዓተ-ነጥቢ
(ምልክት ሕቶ፡ ንጽል-ሰረዝ፡ ድርብ-ሰረዝ፡
ሓጹር-ኵርናዕ)
ኣብ እዋን ዘረባ፡ ሓሳባት ይዅኑ
ቓላት ኪወጽኡ ኸለዉ፡ ኣብ ርእሲ
ፊደላት፡ ንምፍላይ ዚሕግዙ ብኣካላት
ሰብ ዚግለጹ ዝተፈላለዩ ምልክታት
ኣለዉ። እዞም ምልክታት’ዚኣቶም፡ ኣብ
ግዜ ርክብ ሰባት ብኽብታን ለጠቕታን
ድምጺን ቃላትን፡ ብገጽ፡ ብኣዒንቲ፡
ብኣእዳው፡ ኣብ ኣድላዪ ህሞት ድማ፡
ንሓሳባት ብምዕራፍ ወይ ብምዕጻው፡
ምስ ሰማዒ ንምርድዳእ ይጠቕሙ።
ተዛራቢ፡ ሕቶታት ንምቕራብ ይዅን
ኣብ ግዜ ምግራም ዚሕግዙዎ ብመልክዕ
ምልክታት ዚውከሉ ቓናታት’ውን
ይዝውተሩ እዮም። ኣብ ጽሑፍ ግን፡
እዞም ዕድላት’ዚኣቶም ዚርከቡ ኣይኰነን።
ስለዚ፡ እቶም ኣብ ግዜ ርክብ ወይ ዘረባ
ብቐሊል ንምግላጽን ንምርድዳእን
ዚሕግዙን ዚኣልዩን፡ ሓሳባት ንምዕራፍን
ንምዕጻውን፡ ንምሕታት፡ ንኣንክሮ ወዘተ
ብቐጥታ ዘገልግሉ ምልክታት ብስርዓተ-
ነጥብታት ይውከሉ። በዚ መንጽር፡
ስርዓተ-ነጥቢ ንሓደ ጽሑፍ ብዝቐለለ

ንምርዳእ ዚሕግዝ መሳርሒ ወይ
ቀመም እዩ። ክንዲ ዝዀነ፡ ኣገዳስነትን
ኣጠቓቕማን ስርዓተ-ነጥቢ ብተልዓሽ
ኪርአ የብሉን።
ስርዓተ-ነጥብታት ቋንቋ ትግርኛ፡
ገለኦም ኣብ ግእዝ (ኣ.ማ.ሓ.) ዚርከቡ
እዮም፣ ካልኦት ድሒሮም ዝሰዓቡ
ኸኣ፡ ካብ ፈረንጂ ዝተወርሱ፡ ቀስ
ብቐስ ዝተለምዱ ምዃኖም (ከማሁ)
መጽናዕትታት ይእምቱ። ንኣብነት፡
ክልተ-ነጥቢ፡ ነጸላ-ሰረዝ፡ ድርብ-ሰረዝ፡
ሰለስተ-ነጥቢ፡ ኣርባዕተ-ነጥቢ ወዘተ

ኣብ ግእዝ ዚርከቡ (ከማሁ) ምልክታት
እዮም። እምብኣር፡ ቋንቋ ትግርኛ ስርዓተ-
ነጥቢ ይውንን’ዩ፤ ይዅን’ምበር፡ “ቋንቋ
ትግርኛ ናቱ ስርዓተ-ነጥቢ የብሉን፡”
ዚብል መጐተ ግን፡ ንተንተንቱ ዚግደፍ
ጥራይ’ዩ ምባል ይምረጽ።
ብሓፈሻ፡ ኣብ ስነ-ጽሕፈት ቋንቋ
ትግርኛ፡ ሕቶ ስራሕ ስርዓተ-ነጥቢ
ብዙሕ ኣከራኻሪ’ዪ ኽትብል’ውን
ኣይትኽእልን። ምናልባት፡ ኣካራኻርነት
እንተ’ሎ እውን፡ ካብ ምልከት ጸሓፍቲ
ዚነቅል ጥራይ ይመስል። ብመሰረት
መጽናዕቲ ሩሰል ቢርስ፡ ብፍላይ ኣብ ገለ
ኣካላት ካብ ስርዓተ-ነጥቢ ቛንቋ ትግርኛ፡
ንጽል-ሰረዝ ምስ ኮማ (comma)፡ ኣርባዕተ-
ነጥቢ ምስ ፉል-ስቶፕ (Full-stop)፡ ድርብ-
ሰረዝ ምስ ሰሚ-ኰለን (semi-colon)፡
ምልክት-ሕቶ (፧) ድማ ምስ ኰሽን-ማርክ
(Question Mark) ቋንቋ እንግሊዝኛ
ተዛሚዱ ኺርአ ሓሳባት የቕርብ (ቋንቋ
ትግርኛ፤ 2001)። ምናልባት፡ ኣብቶም
ካልኦት’ኳ ኺስዓብ ዚግባኦ ቕኑዕ ሓሳብ
እንተዀነ፡ ብኣንጻሩ፡ ኣብ ቋንቋ ትግርኛ
ግን፡ ብፍላይ ‘ኮማ’ ምስ ክልተ-ነጥቢ፡
‘ሰሚ-ኰለን’ ምስ ንጽል-ሰረዝ፡ ‘ኰለን’
ከኣ፡ ምስ ድርብ-ሰረዝ ኪዛመዱ ይግባእ።
ምናልባት እዚ ምንጽጻር’ዚ ስሕተታት
ስርዓተ-ነጥቢ የጋጥም’ዩ። ንኣብነት፡
ቅኑዕነት ተዘማድነት ስርዓተ-ነጥብታት
‘እንግሊዝኛ-ትግርኛ’ 1እግረ-ጽሑፍ
ተመልከት።
ይዅን’ምበር፡ ኣብ ሓያሎ ጽሑፋት
ትግርኛ እንተላይ ኣብ ወግዓውያን
ጋዜጣታትን መጽሔታትን መንግስቲ
ኸይተረፈ ንመንነት ስርዓተ-ነጥቢ ትግርኛ
ዚድውን ዝውታረ ስርዓተ-ነጥብታት
ብብዝሒ ኪቕጽል ይስትብሃል’ዩ። እቲ
ዚርአ ሸለልትነት’ውን፡ ኣብ ውሱናት
ክፋላት ካብ ስርዓተ-ነጥብታት እዩ።
ብሕልፊ ኸኣ፡ ኣብ ዝውታረ ምልክት-
ሕቶ (ሰለስተ ነጥቢ)፡ ካብ ስርዓተ-ነጥቢ
ፈረንጂ (Question Mark) ኽትፈልዮ

ዘይምኽኣል ዚነቅል ይመስል። ኣብ
ኣጠቓቕማ ንጽል-ሰረዝ፡ ድርብ-ሰረዝ፡
ሓጹር-ኵርናዕ ዚኽሰቱ ስሕተታት ግን፡
ምናልባት፡ ካብ ሕጽረት ንቕሓት ወይ
ምልከት ምዃኑ ይግመት።

1ለቡ፤ ቅኑዕነት ተዛማድነት (Analogy)
ምልክታት ቋንቋታት እንግሊዝኛ-ትግርኛ
ኣስተውዕል፤

1) A year later, Mao’s
remark, “I have told you that
before,” created a problem for
Zhou Enlai (Mao: Man, Not
God; 2002, 16)
(ቅኑዕ ትርጕም ትግርኛ፤ ድሕሪ
ዓመት፥ “ብዛዕባ’ዚኣ ኣቐዲመ ነጊረካ እየ፡
” [ዚብል] ዘረባ ማኦ፡ ንዦ ኢንላይ ጸገም
ፈጠረሉ። (ለቡ፤ ኮማ ምስ ክልተ-ነጥቢ
ይዛመድ፣ ቅድሚ ምኽፋትን ድሕሪ
ምዕጻውን ሓሳብ ድማ፡ ምልክት ኣንክሮ

ይቕመጥ)
2) That’s how Mao Zedong
met challenges; that’s how he
fought a war (ibid; 20).
(ትርጕም ትግርኛ፤ ማኦ ዘዶን ከመይ
ኢሉ ብድሆታት ከም ዝሰገረ እዚ እዩ፣
ከመይ’ሉ ንዂናት ከም ዝመከተ’ውን
እዚ እዩ። (ለቡ፤ ሰሚ ኰለን ምስ ንጽል-
ሰረዝ ይዛመድ)
3) ሀ) Soon the maps were
everywhere: on the wall, tables,
even on the pickle jars in the
house (19).
(ትርጕም ትግርኛ፤ ብኡ ንብኡ፡
እተን ካርታታት ኣብ ኵሉ ነበራ፤ ኣብ
መንደቕ፡ ጣውላታት እንተላይ ኣብ’ቲ
ኣብ ገዛ ዝነበረ መቐመጢ ሳርማ። ለቡ፤
ኰለን ምስ ድርብ-ሰረዝ ስለ ዚዛመድ፡

ዳርጋ መተካእታ ኣርባዕተ-ነጥቢ እዩ)
ለ) Mao sensed the danger:
the enemy troops were less than
[25kms] away and all hell could
break loose any moment (ibid;
78).
(ትርጕም ትግርኛ፤ ማኦ ነቲ ሓደጋ
ተገንዘቦ፤ ዓሳክር ጸላኢ ኻብ [25ኪ.ሜ.)
ኣብ ዘይሓልፍ [ርሕቀት] ብምንባሮም፡
ኣብኡ፡ ኣብ ዝዀነ ህሞት ኵሉ ገሃንም
ኪፍጸም ይኽእል ነይሩ’ዩ። ለቡ፤ ድርብ-
ሰረዝ፡ ካብ ክልተ-ነጥብን [፡] ንጽል-ሰረዝን
(፣) ይሕይል፣ ካብ ኣርባዕተ-ነጥቢ [።]
ድማ ይደክም፤ መተካእታ ኣርባዕተ-

ነጥቢ እዩ፣)

መበል 14 ኽፋል

ብድሆታት ‘ምዕሩይ’ ስነ-ጽሕፈት ቋንቋ ትግርኛ

- መጽናዕታዊ ሓተታ (Evaluative Essay) -

ፍስሃየ ኪዳነ

ሓዳስ ኤርትራ መበል 29 ዓመት ቁ.3 4 መስከረም 2019 - ገጽ 7

ንትምህርቲ፡ ምህዞ፡ ርኽበትን ሓፈሻዊ ህይወትን ዝገልጽ ጥቕሲ

ጥቕሲ
እ ዚ
ሰሙን

“ዕርክነት ልክዕ ከም ገንዘብ እዩ፣ ክትረኽቦ ቀሊል፡ ክትዕቅቦ
ድማ ከቢድ እዩ።”

- Samuel Butler

ኵርናዕ

ተ
ማ
ሃ

ሮ ኵርናዕ ተ

ሱራፌል ተስፋብሩኽ

መሃሮ ፊዚክስ

ምኽሪን ሓበሬታን ሓዘል ትሕዝቶታት

ፊዚክስ ከመይ ንርድኦ

ግ

ድ

ል

ንብልሒ ተመሃሮ ዝሕግዝ ኣዘናጋዒ ግድላት

ስ ት ሪ ም ኮ
እዚ ጸወታ ወይ ግድል “ስትሪምኮ” ይብሃል። ንሰዶኮ ዝመስል ጸወታ እዩ። እዚ ብግራባርቻክ ዝተባህሉ ስድራ ዝተማህዘ ኰይኑ፡ ኣብ ክልሰ-ሓሳባት ትርብዒት - ናይ ላቲን ፈላጥ ስነ-ቍጽሪ ሊዮናርዶ ኢለር (18 ክፍለ-ዘመን) ዝተመርኰሰ እዩ።

ኣገባብ ኣጸዋውታኡ፥ ኣብዛ ትርእዩዋ ሰደቓ፡ 7ተ ብ7ተ ዝተሰርዓ ዓንኬላት ኣለዋ። እዘን ዓንኬላ ቍጽሪታት እየን ዝሕዛ። ካብ 1 ክሳብ 7 ድማ ይምልኣ። ካብ 1 ክሳብ 7 ዘለዉ ቍጽሪታት ንትኹልን ንጋድምን ልክዕ ከም ሰዱኮ ክድገሙ የብሎምን። ኣብቶም ብመስመር ተራኺቦም ዘለዉ ዓንኬላት’ውን ክድገም የብሉን።

(መልሲ፡ ካብ 1 ክሳብ 7 ዘለው ቍጽሪታት ንትኹል፡ ንጋድምን ብሕንጻጽ ተታሒዞምን ኣብ ዝርከቡ ዓንኬላት ክድገሙ የብሎምን።)

ካብ ናይ ማእከላይ ደረጃ ትምህርቲና
ናብ ካልኣይ ደረጃ ኣብ ንሰግረሉ
ዓመት፡ እንላለዮም ዓይነት ትምህርቲታት
ብዙሓት እዮም። ዝበዝሑ ኣብ መባእታን
ማእከላይን ደረጃ እንከለና ሓፈሻዊ ዓውዲ
ኢና እንምሃር። ንኣብነት፡ ማሕበራዊ

ትምህርቲ (social studies) ንከም በዓል
ጂኦግራፍን ታሪኽን ከጠቓልል እንከሎ፡
ከም በዓል ፊዚክስ፡ ባዮሎጂን ኬምስትሪን
ከኣ ኣብ ስነ-ፍልጠት (science)
ተጠቓሊሉ ንምሃሮ። ምስዞም ዓይነት
ትምህርቲታት ኣብ ፈለማይ ሌላና ንጹር
ስእሊ ዘይክንሕዝ ንኽእል ኢና። ካልኣይ
ደረጀኣ ኣብ ንሰግረሉ እዋን ግን ኵሎም
ተዘርዚሮም ኣብ ቅሜና ይጸንሑ። ፊዝክስ
ከኣ ሓደ ካብቶም ብማዕዶ ዝፍርሁ ግን
ከኣ ኣገዳሲን ጥዑምን ዓይነት ትምህርቲ
እዩ።

ፊዚክስ እንታይ እዩ?

ከም ዝፍለጥ ትምህርቲ ካብ ግዜ ናብ ግዜ
ፍልጠት እናዓበየ ብዝኽደ ነቲ ብ“ሳይንስ”
እንፈልጦ ተፈጥሮኣዊ ስነ-ፍልጠት ናብ
ኣገደስቲ ክልተ ክፋላት ክምቀል ግድን
ኰነ። ፊዚካዊን ባዮሎጂያዊን ስነ-ፍልጠት
ተባሂሉ ኣብ ክልተ ተመቕለ። ባዮሎጂያዊ
ስነ-ፍልጠት ንህይወታውያን ዘጽንዕ
ክኸውን እንከሎ፡ ፊዚካዊ ስነ-ፍልጠት ግን
ንጠባያት ዘይህይወታዉያን ሳብስታንስ
ዘጽንዕ ነበረ። ፊዚክስን ኬምስትሪን
ከኣ ኣብ ውሽጢ ፊዝካዊ ስነ-ፍልጠት
ይሕቈፉ። ምውሳእ ሓደ ሳብስታንስ ኣብ
ርእሲ ካልእ ሳብስታንስ ኬምስትሪ የጽንዖ፤
ፊዚክስ ከኣ ኣብ ናይ ማተር ጠባያት ምስ
ጸዓት ዘዛምዶም ኣምራት የቶኵር።

“ፊዚክስ ሓደ ክፋል ናይ ተፈጥሮኣዊ
ስነ-ፍልጠት ኰይኑ፡ ንምንቅስቓስን
ንሓድሕዱ ምውሳእን ናይ ዘይህወታውዊ
ተፈጥሮ ዘጽንዕ እዩ፡” ተባሂሉ ይግለጽ።

እንተዀነ፡ ፊዚክስ ከም ሓደ ዝተነጸለ
ክፋል ስነ-ፍልጠት ክውሰድ ኣይግባእን።
እናተማሃርናዮ እንከለና ምስ ኬምስትሪ፡
ቍጽሪን ባዮሎጂን ጥቡቕ ምትእስሳር
ከም ዘሎዎ ክንርዳእ ንኽእል ኢና።

ነፍሲ-ወከፍ ኣምር ናይ ፊዚክስ፡
ውጽኢት ናይቲ ሓደ ወይ ካብኡ ንላዕሊ
ካብ ሕሙሽተ ናይ ስምዒት ህዋሳትና
ዝተወስደ ጥንቁቕ ትዕዝብቲ’ዩ። ንኣብነት
“ኮንቨርጂንግ ለንስ” ኣብ ናይ ቤት
ትምህርቲና ቤት ምርምር (ላባራቶሪ)
ክንምልከት ንኽእል ኢና። ጽቡቕ ጌርና
እንተ ተዓዚብናዮ፥

- ብቤትሮ ከም ዝተሰርሐ

- ዓንኬላዊ ቅርጺ ከም ዘለዎ

- ካብ ኣብ ውስናስኑ ኣብ ማእከሉ
ዝረጐደ ምዃኑ

ክንዕዘብ ንኽእል። እዚ ብኣዒንትና
እንረኽቦ ጥንቁቕ ትዕዝብቲ እዩ። ካብዚ
ትዕዝብቲ ኣብ ካልእ ዘይተሞርኰሰ፡

ጠባያት ናይ ፊዚካዊ ኣካላት (physical
bodies) ክንፈልጥ ኣኽኢሉና።

ኣብ ፊዚክስ ኣብ ሞንጐ ፊዝካዊ
ኣካላት ዘሎ ልክዕ ዝምድና ንምፍጣር
ንመስርሓትን ተርእዮን ናይ ከባቢና
ምዕዛብ የድሊ። በዚ ዝተባህለ ለንስ ነዚ
ጽሑፍ ንርእዮ። እንታይ ንዕዘብ?

- እዞም ፊደላት ዓብዮም ይረኣዩና

- ዕብየቶም ምስ ምርሓቕ ምቕራብ
ለንስ ይቀያየር ኣሎ

- ድሕሪ ገለ ርሕቀት ነዞም ፊደላት
ምርኣይ ዘይከኣል ይኸውን

- ኣብ መንጎ ለንስን እዞም ፊደላትን
ከምኡ’ውን ኣብ ሞንጐ ዓይኒን ለንስን
ዘሎ ርሕቀት ዛይዱ፡ እዞም ፊደላት ላዕሊን

ንኸባቢኦም ብምርዳእ ኣብ ሳይነስ፡ ብፍላይ ከኣ ኣብ ፊዚክስ ዓቢ ስም ዘሎዎም ፈላጣት

ታሕቲን ፋሕ ኢሎም ይረኣዩና

ዝበዝሑ ጠባያት ናይ “ማተር” ክዕቀኑ
ዝከኣሉ እዮም። ስነ-ፍልጠተኛታት ንገለ
ጠባያት ናይ “ማተር” ብምዕቃንን
ብምፍታንን ሓደ ውሱን ባህሪ ክርእዩ
ፈተነ የካይዱ። ካብዚ ፈተነ ከኣ ናብ
ሓደ መደምደምታ ይበጽሑ። ንኣብነት
ኣብዚ ለንስ ዝተዓዘብናዮም ንምግላጽ፡
ኣብ ሞንጐ እዞም ፊደላትን ለንስን፤
ከምኡ’ውን ኣብ ሞንጐ ዓይኒን ለንስስ
ዘሎ ርሕቀት ምዕቃን ግቡእ ይኸውን።

ንሓደ ማተር ወይ ፊዚካዊ ኣካል
ክንዕቅነሉ ንኽእል ኣምራት ፊዚካዊ ዓቐን

(physical quantity) ይብሃል። ንኣብነት
ርሕቀት ሓደ ካብ ፊዚካዊ መዐቀኒ እዩ።

ንነገራዊ ክፋል ከባቢና ብትዕዝብቲና
ኢና እንምሃሮ። ፊዚክስ ከኣ ንነገራዊ ክፋል
ናይዚ ኣድማስ ዘላልየና ዓውደ ትምህርቲ
እዩ። ትምህርቲ ወዲ ሰብ ብገዛእ ርእሱ
ከማዕብሎ እንከሎ፡ ኣብ ከባቢ ረቂቕ
ትዕዝብቲ ብምውሳድ እዩ። ንከባቢና
ኣድቂቕና ንዕዘብ እንተዄይና ንፊዚክስ
ብቐሊሉ ክርድኦ ኣየጸግምን። ዝንቀሳቐሱ
ንገራት፡ ኣብ ሓደ ዝቘሙ ነገራት፡ ….
ክንዕዘቦምን ፍልልዮም ዝምድናኦምን
ክንምርምር እንከለና እቲ ኣብ ትምህርቲ
እንመሃሮ ፊዚክስ’ዩ መግለጺኡ። ኵሎም
እዞም ሎሚ ንከባቢናን ናብራና ዝለወጡን
ጸለውቲን ኰይኖም ዘለው ቴክኖሎጂያዊ
መሳርሒታት’ውን ውጽኢቱ እዮም።
ሓደ ካብኦም ኤለክትሪክሲቲ እዩ።
ሎሚ ብዘይ ኤለክትሪክሲቲ ክንበር
ዛይከኣል ዳርጋ በጺሑሉ ዘሎ እዋን’ዩ።
ኤለክትሪክሲቲ ከኣ ውጽኢት ፊዚክስ
እዩ። እታ እንፍልጸላ ፋስ፡ ንደፍኣ ዓረብያ፡
እንጥቀመላ ሞባይል፡ ንዕዘባ ተለቪዥን፡
ንሰምዓላ ሬድዮ፡ ንምሃረላን ንዘናግዓላን
ኮምፕዩተር፡ ወዘተ.

ኣይዛክ ኒውቶን ኣልበርት ኣይነስታይን

እንግሊዝኛ Common Mistakes
ምስ እንግሊዝኛ ዝተሓሓዙ ትምህርታዊ ትሕዝቲ
THE USE OF WRONG TENSE

1. Using the objective after the verb “to be.”
Don’t say: It was him.
Say: It was he.
The pronoun coming after “to be” must be in the nominative case, and not in the objective.
NOTE. The common expression “It’s me” is strictly an error, yet it is the accepted form in conversation. “It is I” remains the correct form in the written composition.

2. Using the objective case after the conjunction “than.” Don’t say: My brother is taller than me.
Say: My brother is taller than I (am).
The word “than” is a conjunction, and can only be followed by a pronoun is the nominatives case. The verb coming after the pronoun is generally omitted.
NOTE. In spoken English the object case is often used: as, “You’re much taller than me.”

3. Using the nominative case after “between.”
Don’t say: It is a secret between you and I.
Say: It is a secret between you and me.
“Between” is a preposition, and all prepositions take the objective case after them.
***

Source: COMMON MISTAKES IN ENGLISH

መምህራነይ
ኣዝየ አመስግነኩም

ሕልሚ

በላሕቲ ዲኹም፧ እንሆ በሉ ፈተና!

ሓዳስ ኤርትራ መበል 29 ዓመት ቁ.3 4 መስከረም 2019 - ገጽ 8

ማሕበራዊ ድሕነት ዕዮ

ማሕበራዊ ዕብየት
ንውሑስ ስራሕን ማሕበራዊ ድሕነትን
ብምትሕብባር ሚኒስትሪ ዕዮን ማሕበራዊ ድሕነትን ዝዳሎ ዓምዲ

ደረጃ ጥዕና ወዲ-ሰብ ኣብቲ ዘካይዶ
ንጥፈታትን ስርሓትን ቀጥታዊ ዝኾነ
ምትእስሳርን ጽልዋን ኣለዎ። ጥዕና ዘይብሉ
ሰብ ብዝኾነ-ይኹን መልክዓት ኣብ ስርሑ
ኣድማዕነት ወይ ኣፍራይነት ክህልዎ
ኣይክእልን ኢዩ። ክንዲ ዝኾነ ሞያዊ ጥዕና
ኣብዚ እዋን’ዚ ንኹሉ ኣድላይነትን ኣገዳስነትን
ጥዕና ወዲ-ሰብ ኣብቲ ዘለዎ ስራሕን ሞያን
ኣብ ግምት ኣእትዩ ኣብዞም ዝስዕቡ ኣርባዕተ
ቀንዲ ዕላማታት ኣተኲሩ መደባት ስራሕ ወይ
ፕሮግራማት የካይድ ኣሎ። ንሳቶም ከኣ ሓደ
ሰራሕተኛ ኣብቲ ተመዲቡ ዝሰርሓሉ ዘሎ
መደብን ቦታ ስራሕን ኣካላውን፡ ማሕበራውን
ኣእምሮኣውን ኩነታቱ ከምዝምዕብልን
ከምዝዕቀብን ምግባር፣ ብሰንኪ ናይ ስራሕ
ኩነታት ክስዕብ ዝኽእል ናይ ጥዕና ምቅዋስ
ምክልኻል፣ ተኽእሎ ሓደጋታት ስራሕ
ብምጒዳል ጥዕና ሰራሕተኛታት ምሕላውን
ከምኡ`ውን ፊዝዮሎጂያዊን ሳይኮሎጂያዊን
ብቕዓት ሓደ ሰራሕተኛ ብምግምጋም ኣብቲ
ዘድምዓሉ መደብን ቦታ ስራሕን ምምዳብን
ዘጠቓለለ ኢዩ። ብመሰረት እዞም ዝተጠቕሱ
ዓበይቲ ዕላማታት ሞያዊ ጥዕና ብግቡእ
እንተተራእዮም፡ እቲ ቀንዲ ሕመረት ሞያዊ
ጥዕና ኣብ መወዳእትኡ ስራሕን ሰራሕተኛን
ኩሉ መዳያት ተበግሶታትን ተግባራትን
ብምክንዋን ብዝግባእ ከም ዝለማመዱን
ከምዝላዘቡን ምግባር ኢዩ።
ትግባረን ግብራውነትን ዕላማታት ሞያዊ
ጥዕና ብደረጃ ሃገር ብፍላይ ከኣ ብደረጃ
ትካል ክረጋገጽን ኣብ ናይ መወዳእታ ሽቶ
ክውቃዕን እንተተኻኢሉ ጥዕና ሰራሕተኛን
ቦታ ስራሕን ብዝግባእ ተዋሒሱ ወይ ተሓልዩ
ክበሃል ይከኣል። ጥዕና ሰራሕተኛታትን
ቦታታት ስራሕን ንምውሓስ ዝትግበሩ ዘለዉ
ንጥፈታት ብዙሓት’ኳ እንተኾኑ፡ ኣብዚ
እዋን’ዚ እቶም ኣዝዮም ኣድማዕቲን ብሉጻትን
ኮይኖም ተረኺቦም ዘለዉ፡ ብቑዕን ተተግባሪን
ፖሊሲን መምርሒን ሞያዊ ድሕነትን ጥዕናን
ምሕላው፣ ኮሚቴ ድሕነትን ጥዕናን ኣብ ቦታ
ስራሕ ምሕላው፣ ንጥዕና ከቃውሱ ዝኽእሉ
ተኽእሎ ሓደጋታት ምፍታሽን ምቁጽጻርን፣
ጽሬትን ጽፈትን ናይ ስራሕ ኣከባቢ
ምሕላው፣ ቅድምን ድሕርን ምቑጻር ስራሕ
ኣድላይ መርመራታት ምክያድ፣ ናይ ጥዕና
ትምህርቲን ስልጠናታትን ብቐጻሊ ምክያድ፣
ኣብ ቦታ ስራሕ ዘጋጥሙ ሓደጋታትን
ዝተኸስቱ ሕማማትን ኣምሳይኡ ንምውጋዱ
ዝተወስዱ ስጉምቲታት ብዝግባእ ምምዝጋብን
ጸብጻባቱ ምልኣኽን ካልእን የጠቓልል።
እዞም ብዝርዝር ዝተገልጹ መደባት ስራሕን
ፕሮግራማትን ሞያዊ ጥዕና ዘድሊ ሰብኣዊ፡
ማተርያላዊን ፋይናንሳዊን ቀረባቱ ተዋዲዶም
ብዝግባእን ብመንጽር ውሱንን ንጹርን ናይ
መቓን ግዜን ተፈጻምነት እንተረኺቦም፡
ናይ ብሓቂ ጥዕና ሰራሕተኛታትን ቦታታት
ስራሕን ተሓልዩ ጥራይ ዘይኮነ ልዑል ደረጃ
ብቕዓት ኣፍራይነት ክረጋገጽ ተኻኢሉ
ማለት ኢዩ። እዚ ከኣ’ዩ እቲ ናይ መወዳእታ
ዝድለ ዘሎ ሽቶን ዕላማን።
ኮይኑ ግን ብግብሪ ትግባረ ናይዞም
ሞያዊ ጥዕና ንምውሓስ ክውሰዱ ዝግብኦም
መደባትን ፕሮግራማትን ብደረጃ ኣህጉርን
ሃገርን ክርአ ከሎ፡ ኣዝዩ ዘይመጣጠንን
ፍልልያቶም ድማ ኣብ ኣዝዩ ኣሰካፊ ደረጃ’ዩ
ዘሎ። እቲ ምኽንያታት ካብኡ-ናብኡ
ብዙሕ መግለጺታትን መብርሂታትን ክወሃቦ
ይኽእል ይኸውን። ዝማዕበላ ሃገራት ምስቲ
ዘለወን ጸጋታትን ትሕዝቶታትን ዝሓሸ
ደረጃ ብቕዓት ትግባረ መደባት ሞያዊ ጥዕና

ደረጃ-ኲነት ሞያዊ ጥዕና ኣብ ዘይምዕቡላት ሃገራት
ክህልወን እንከሎ፡ ዘይምዕቡላት ሃገራት ግን
ኣብዚ መዳይ’ዚ ዘለወን ኣተሓሕዛ ብዙሕ
ዘዕግብ ወይድማ ወጽኢታውያን ኣይኮናን
እንተተባህለ ኣይተጋነነን። ዋላ’ውን ደሓን
ዝኾነ ስራሕ ሰሪሐን እንተተባህለ ከኣ፡ ኣብ
ውሱን መደባት ስራሕን ሽቕለትን ኣተኲረን
ጥራይ ስለዘካይድኦ ምሉእነት ኣይህልዎን።
ኣብዚ ክፍለጥ ዘለዎ ኣዝዩ ኣገዳሲ ጉዳይ፡
ጥዕና ብኹሉ ነገራቱን መዳያቱን ኣድማሳዊ
(Universal) ባህሪ ምህላዉ ኢዩ። እዚ ከኣ
ጥዕና ናይ ሓደ ወገን ጥራይ ሓሊኻ ናይቲ
ካልእ ወገን (ቤተሰብ፡ መሳርሕቲ፡ ዓርከ-መሓዛ፡
ጎረባብቲን ካልእን) ክሳብ ዘይሓለኻ ምሉእ
ጥዕና ክረጋገጽ ብፍጹም ኣይክኣልን። ክንዲ
ዝኾነ ምውሓስ ሞያዊ ጥዕና ኪኖ ደረትን
ዓቕሚን ሰራሕተኛ፡ መደባት ስራሕን
ንጥፈታትን ከምኡ`ውን ኣገልግሎት ሽቕለት
ተራእዩ ክስርሓሉ ኣለዎ። እንተዘይኮይኑ
ሕጂ’ውን ብዘይቀልዓለም ርኡይ ጸገማት
ክህልዎ ኢዩ። ኣብዚ ጉዳይ’ዚ ብሰንኪ ካብቲ
ተመዲብካ ትሰርሓሉ ዘለኻ ቦታ ስራሕን
ኣከባቢን ወይድማ ካብቲ ትነብረሉ ዘለኻ
ስፍራ ክመጽእ ዝኽእል ናይ ጥዕና ምቅዋስ፡
ካብቲ ትጥቀመሉ ዘለኻ ኣሰራርሓ፡ መስርሕ፡
ንጥረ-ነገራትን መሳርሒታትን ዝስዓበ ናይ
ጥዕና ጸገማት ብዝግባእ ተጸኒዑ ክፍለን ክንጸርን
ክኽእል ኣለዎ። ሞያዊ ጥዕና ድማ ንከምዚ
ክግለጽ ዝጸንሐ ንጹር ኣተሓሕዛን ኣካይዳን
ብዝግባእ ዘጽንዕ ዓውዲ ክነሱ፡ ብሰንኪ ዘሎ
ድሩት ተበግሶን ከምኡ`ውን ትሑት
ኣፍልጦን ንቕሓትን ብግብሪ ብኣንጻሩ ኮይኑ
ብምህላዉ፡ እቲ ዝድለ ውጽኢትን ብቑዕን
ጽፉፍን ስራሕ ክርከብ ኣይተኻእለን።
ኣገልግሎት ሞያዊ ጥዕና ኣብ ዘይምዕቡላት
ሃገር ካብ መሰረቱ ክግለጽ እንተተፈቲኑ
ብመጀመሪያ ከም ሓሳብ ዝቕጀለካ፡ ደረጃ
መነባብሮ ኣህዛበንን ቀረብ መሰረታውያን
ድሌታት ወዲ-ሰብ ከም መግቢ፡ ክዳውንቲን
መጽለሊን ኢዩ። ደረጃ መነባብሮን ቀረብ
መሰረታውያን ድሌታትን ወዲ-ሰብ ኣብ
ዘይምዕቡላት ሃገራት ኣዝዩ ትሑትን
ውሑድን ኮይኑ፡ ብዙሕ ኣዕጋብነት የብሉን።
ዘይምዕቡላት ሃገራት ኣብዚ ዝተሓበረ ትሑት
ኩነታትን ደረጃን እናሃለዋ፡ ብቑዕን እኹልን
ኣገልግሎት ሞያዊ ጥዕና ክህልወን ዘይሕሰብ
ኮይኑ ኣሎ። ኣብዚ ከርፋሕን ኣጸጋምን
ደረጃ መነባብሮ እናሃለወ፡ ተመሊሱ ብሰንኪ
ዝተፈላለየ ምኽንያታት ኣብቲ ዝሰርሓሉ ዘሎ
ቦታ ስራሕ ንዝተፈላለየ ሞያዊ ሕማማት
ክቃላዕ ከሎ ኣብ ኣፍራይነትን ኣድማዕነትን
ስራሕ ብኣሉታ ክጽለው ናይ ግድን
ኢዩ። ኮይኑ ድማ ብሰንኪ ዘይውሑስን
ዘይምቹእን ኩነታት ስራሕ ዝስዓበ ሞያዊ
ሕማም ዘጋጠሞ ሰራሕተኛ ካብቲ ኣብ
ዕለታዊ መነባብሮ ዝተበገሰ ዘጓነፎ ጸገማት
ብፍጹም ኣዕብዮም ኣይርእዩዎን። ካብ ሞያዊ
ሕማምን ሓደጋን እቲ ብሰንኪ ጥሜትን
ስራሕ ምስኣንን ዝመጽእ ስቅያትን መከራን
ዝያዳ ይመሮምን ይኸብዶምን። እዚ ከኣ
ካብ ድሩት ንቕሓትን ኣፍልጦን ዝተበገሰ
ኮይኑ፡ እቲ ብሰንኪ ዘይውሑስ ኩነታትን
ተግባራትን ዘጋጠሙ ሞያዊ ሓደጋታትን
ዝተኸሰቱ ሞያዊ ሕማማትን ዝውሃቦም
ኣቓልቦ፡ ተገዳስነትን ዋጋን ዳርጋ የለን። ዋላ
እንተሃለወ ከኣ ካብ ግዝያዊ ፍታሕን ፍወሳን

ናይቲ ዝተኸሰተ ፍጻመ ሓሊፉ መሰረታውን
ቀጻልነት ዘለዎን ናይ ምክልኻል ስጉምትታት
ኣይውሰድን። ኣምሳይኡ ከኣ ተርእዮን
ክስተትን ሞያዊ ሕማም ብዘይዝኾነ ብቑዕ
መከላኸሊን መቆጻጸሪን ከይተዓገተ ንብዙሓት
ሰራሕተኛታት ኣብ ዝተናወሐ ግዝያት
ግዳያት ይገብሮም።
ቀንዲ ጠንቅታት ሞያዊ ሕማማት ልክዕ
ከምቲ ናይ ሞያዊ ሓደጋታት ዘይውሑስ
ተግባራት፡ ዘይውሑስ ኩነታት ከምኡ`ውን
ሕውስዋስ ናይ ክልቲኦም ክኸውን ይኽእል።
ከምቲ ኣብ መጀመሪያ ዝተገለጸ ግን ኣብ
ዘይምዕቡላት ሃገራት ክትመጽእ ከለኻ እቲ
ምኽንያታትን ጠንቅታትን ካልእ መልክዕ’ዩ
ዝሕዝ። ብመሰረት ዳህሳሳትን ጸብጻባትን
ኣህጉራዊ ውድብ ዕዮ ከምኡ`ውን ዓለማዊ
ውድብ ጥዕና፡ ጥዕና ሰራሕተኛታትን ቦታታት
ስራሕን ብግቡእ ንከይውሓስ ኣዝዮም
ዓንቀፍቲ ኮይኖም ኢሎም ዝገልጹዎም፡
ስፍሓትን ዝርግሐን ንጥፈታት፡ ኩነታት ኣየርን
ክሊማን፡ ስደት ሰራሕተኛታት ከምኡ`ውን
ኩነታት ቁጠባዊ ትሕዝቶታት ኢዮም።
ስፍሓትን ዝርግሐን ንጥፈታት፦
መብዛሕትአን ዝማዕበላ ሃገራት ጥዕና
ሰራሕተኛታተን መታን ክውሓስ፣
ብመጀመሪያ ሰራሕተኛታት ብመንጽር’ቲ
ዘካይዱዎ ንጥፈታት፡ ዝኽተሉዎ ኣገባባትን
ኣካይዳን መስርሓት፡ ዝጥቀሙሎም
መሳርሒታት፡ ዝግልገሉሎም ንጥረ-ነገራት፡
ዝሰርሑሉ ናይ ስራሕ ኣከባቢን ካልእን ኣብ
ግምት ኣትዩ ቅድምን ድሕርን ምቑጻር ስራሕ
ግቡእን ኣድላይን ሕክምናዊ መርመራታት
ከምዝካየደሎም ይገብራ። ክንዲዝኾነ ቅድሚ
ዝኣገረ ሰራሕተኛ ጥዕንኡ ሓልዩ ንጥፈታቱ
ውሑስን ብቑዕን ብዝኾነ ኣገባብ ንኸካይድ
ኩሉ ዓይነታት ምድላዋትን ጥንቃቐታትን
ንኽገብራ ይሕግዘን። ንሱ ጥራይ ዘይኮነ ኣብ
ነፍስወከፍ ትካል ብሕጋዊ መስርሕ ዝተደገፈን
ብመምርሒን ፖሊሲን ሞያዊ ጥዕናን
ድሕነትን ዝተሰነየን ብቑዕ ዝኾነ ኣገልገሎት
ሞያዊ ጥዕና ንክህልው የገድዳ። ተመክሮ
ዘይምዕቡላት ሃገራት ኣብዚ መዳይ’ዚ ክርአ
እንከሎ እቲ ተግባርን ግብርን ፍጹም ብኣንጻሩ
ኢዩ። ኩነታት ጥዕና ሰራሕተኛ ደሃይ ዝግበር
ድሕሪ ካብ ስራሕ ምብኳሩ ወይድማ ድሕሪ
ዝተወሰነ ግዝያትን እዋናትን ርኡይ ዝኾነ
ምልክታት ሕማም ምስዘርእይ ጥራይ ኢዩ።
ኣብዚ’ውን ከም ሳዕቤኑ ዝመጽአ ክስተት
እዋናዊ ፍወሳታት ምክያድ እንተዘይኮይኑ፡
ጠንቅታት ኣጽኒዕካ ንምውጋዱ ዝውሰድ
ስጉምትታት ፍጹም ኣይሕሰብን። ኩነታትን
ደረጃን መነባብሮ፡ ቁጠባዊ ትሕዝቶ፡ ትነብረሉ
ከባቢን ቦታን፡ ጽፈትን ጽሬትን ከባቢን ካልእን
ነቲ ዝተኸሰተ ሞያዊ ሕማም ተደራቢ ጾር ወይ
ሰከም እናኾኖ ኣስተብህሎ ኣይግበረሎምን።
ተርእዮ ተመሓላለፍቲ ሕማማት ከምኡውን
ዓጸቦ ኣብ ምንቍልቋል ጥዕና ሰራሕተኛ’ውን
ቀሊል ዘይኮነ ተራን ኣበርክቶን ኣለዎ።
ኩነታት ኣየርን ክሊማን፦ መብዛሕትአን
ዘይምዕቡላት ሃገራት ተደኲነናሉ ዘለዋ ከባቢ
ኣብ ትሮፒካል ኮይኑ፣ ኣዝዩ ሙቐት፡ ድሩቕን
ዘይምቹእ ኩነታት ኣየርን ክሊማን ዝውንን
ኢዩ። ኣብዚ ዝተጠቕሰ ከባቢ ኣይኮነን’ዶ
ክትሰርሕ ንሓንቲ ደቒቕ’ውን ትኹን ደው
ክትብል ኣጸጋሚ ዝኾነ፡ ንኩነታት ጥዕና

ሰራሕተኛ ክሳብ ክንደይ ፈታኒ ከምዝኸውን
መግለጺ ዘድልዮ ጉዳይ ኣይኮነን። ንጻዕቂን
ትሪን ሞያዊ ሕማማት ድማ ኣዝዮም ከበድቲ
ኢዩ ዝገብሮም። እዚ እናኾነ ድማ ብቑዕ
ዝኾነ መርውሓ ዘይምህላው ከምኡውን
እኹል ዝኾነ ምንቅስቓስ ኣየር ዘይምህላው፡
ነቲ ዘይምቹእ ኩነታት ኣየርን ክሊማን መሊሱ
ከምዝብእስ ይገብሮ። ድሕነትን ጥዕናን
ሰራሕተኛታትን ቦታ ስራሕን ንኽወሓስን
ንኽሕለውን ተባሂሉ ንሰራሕተኛታት ዝወሃብ
ውልቃዊ መከላኸሊ መሳርሒታት ከም
ጋውን፡ ናይ ድሕነት ጫማ፡ ናይ ድሕነት
ቆቢዕ ብረት፡ መነጽር ዓይኒን ካልእን ኣብዚ
ከባቢ ኴንካ ንኽትሰርሓሎም ኣዝዮም የጸግሙ።
ዋላ ይኹን እምበር፡ ንድሕነትን ጥዕናን
ክሳብ ዝኾነ፡ ዋላ ሓንቲ ኣማራጺ ክህልው
ኣይክእልን። ብመሰረቱ’ውን ውልቃዊ
መከላኸሊ መሳርሒታት ድሕነትን ጥዕናን
ሰራሕተኛታት ንምሕላው እምበር ንምቾት
ተባሂሎም ስለዘይውደዩ፡ ከከም ኣድላይነቱን
ኣገባባቱን ክንጥቀመሎም ጥራይ’ዩ ዘለና።
ስደት፡- መብዛሕትኦም ህዝብታት
ዘይምዕቡላት ሃገራት ብሰንኪ ዝተፈላለየ
ምኽንያታት ነቲ ተወሊዶም ዝዓበዩሉ
ሃገርን ከባቢን ገዲፎም ንኽሰርሑ ናብ
ካልእ ዘይፈልጥዎን ምስቲ ዝለመዱዎ
ዘይመሳሰልን ሃገርን ከባቢን ክስደዱ ምርኣይ
ዝውቱር ኮይኑ፡ ኣምሳያ ናይዚ ዘጋጥሞም
ማሕበራውን ባህላውን ለውጥታት ክጻወሩዎ
ካብ ዘይምኽኣል ናይ ዘይተደልየ ጭንቀት፡
ዕግርግርን ባእሲን ካልእ ስነ-ኣእምሮኣዊ ወይ
ሳይኮሎጅያዊ ጎዳእቲ ዝተቓልዑ ይኾኑ።
ኣብቲ ዝተሰደዱሉ ሃገርን ከባቢን’ውን
ብሰንኪ ዘይዜጋታት ምዃኖም ዝጸንሖም
ኩነታት ስራሕ፡ ኣተሓሕዛ፡ ኩነታት መነባብሮ፡
ለውጥታት ሕጊን ፖሊሲን ካልእን ተወሳኺ
ዘይምቹእነትን ዘይውሕስነትን ይፈጥረሎም።
እዚ ዘይምቹእነት ካብ ምስ ዘይትፈልጦም
ህዝብታት ምስራሕ፡ ብሰንኪ ዋሕዲ ደሞወዝን
ካልእን ኣብ ሻውላት ምቕማጥ፡ ተለዋዋጢን
ተቐያያሪን ዲስፕሊናዊ ስጉምቲታትን ሰዓታት
ስራሕን፡ ምስ ሓድሽ መደባትን ሰዓታት
ስራሕን ዘይምልምማድን ካልእን ዝተበገሰ
ይኸውን። ሓደ ሓደ ግዜን እዋንን’ውን ኣብዚ
ጥራይ ከይተደረተ ብስደት ዝተንቀሳቐሱ
ሰራሕተኛታት ብሰንኪ ዝተሓበረ ማሕበራውን
ባህላውን ለውጥታትን ካልእን ካብ ዘይምጽዋር
ዝተላዕለ ናብ ካልእ ዘይተደለየ ማሕበራዊ
ጸገማት ማለት ገበን፡ ኣመንዝራነት፡ ስኽራን
ዕብዳን፡ ስእነት ስራሕ፡ ግቡእካ ዘይምፍጻምን
ካልእን የምርሑን፡ ከም ውጽኢቱ ድማ ኣደዳ
ዝተፈላለየ ሕማማትን ጭንቀትን ይኾኑ።

ልዕሊ ኩሉ ድማ ናብ ስደት ዘምርሑ
ሰራሕተኛታት ንዘካይዱዎ ንጥፈታት፡
ንዘተግብሩዎ መደባት ስራሕ፡ ንድሕነቶምን
ጥዕናኦምን ካልእን ዝምልከት ዝወሃቦም ዝኾነ

ይኹን ስልጠናታትን ትምህርቲን ስለዘየለ፡
ንዝተፈላለዩ ሞያዊ ሓደጋታትን ሕማማትን
ዝተቓልዑ ይገብሮም። ብዘይንሱ’ውን
መብዛሕትኦም ዝተሰደዱ ህዝብታት
ዘይምዕቡላት ሃገራት ደረጃ-ትምህርቶም
ትሑት ኮይኑ፡ ኣብ ድሕነትን ጥዕናን
ምሕላው ዘለዎም ኣፍልጦን ንቕሓትን’ውን
ኣዝዩ ድሩትን ውሱንን ኢዩ።
ቁጠባዊ ትሕዝቶ፦ ጥዕና ሰራሕተኛን
ቦታ ስራሕን ክወሓስ እንተኾይኑ፡ ከም
መጀመሪያን ኣገዳሲን ጉዳይ ብደረጃ ሃገርን
ትካልን ብቑዕን ጽፉፍን ኣገልግሎት ሞያዊ
ጥዕና ክህልው ክኽእል ኣለዎ። ብፍላይ
ድማ ኣብተን ከበድቲን ሓደገኛታትን
ዝኾነ ንጥፈታት ስርሓት ዘካይዳ ዘለዋ
ትካላት ብደረጃ ትካል ኩሉ መምዘኒታትን
መዐቀኒታትን ዘማልአ ኣገልግሎት ሞያዊ
ጥዕና ምህላው ኣዝዩ ከገድሰን ኢዩ። እዚ
ኲነት’ዚ ግን ኣብ ዘይምዕቡላት ሃገራት
ዳርጋ ኣሎ ኢልካ ክትዛረብ ኣዝዩ ኣጸጋሚ
ኢዩ። እቲ ምኽንያታት ካብ ትሑት
ቁጠባዊ ትሕዝቶታት ዝነቐለ ተገዳስነት
ዘይምህላውን ኣቓልቦ ዘይምሃብን ኢዩ። ንሱ
ጥራይ ዘይኮነ’ውን ኣፍልጦን ንቕሓትን
ብዓቢኡ ከኣ ተገዳስነትን ተወፋይነትን
ኣስራሕቲ ወይ ትካል ከምቲ ዝድለ ኣዕጋቢ
ብዘይምዃኑ ብፍጹም ዳርጋ ኣይተሰርሓሉን፡
ይስርሓሉ’ውን የለን።
ደረጃ-ኲነት ሞያዊ ጥዕና ክዓብይ
እንተኾይኑ፡ መጀመሪያን ቅድሚ ዝኣገረን
ንቕሓትን ኣፍልጦን ኣስራሕቲ ወይ ትካላት
ኣብ ምውሓስ ሞያዊ ጥዕና ሰራሕተኛታት
ክብርኽ ክኽእል ኣለዎ። እዚ ከኣ ኣብ
ዝተፈላለየ እዋናትን ግዝያትን ምዱብን ስሩዕን
ብዝኾነ ኣገባብ ኣድለይቲ ስልጠናታትን
ትምህርቲታትን ክወሃብ ኣለዎ። ሞያዊ
ጥዕና ከም ሓቂ ኣዝዩ ሰፊሕን ዝተሓላለኸን
ብምዃኑ፡ ተራን ኣበርክቶን ናይ ነፍሲወከፍ
ዝምልከተን ኣካላት ክዓዝዝ ኣለዎ። ጥዕና
ከምቲ ኣቐዲሙ ዝተሓበረ ኣድማሳዊ ባህሪ
ስለዘለዎ፡ ኣብ ውሱናት መደባት ስራሕ ጥራይ
ምትኳር ውጽኢት ኣየምጽእን። ብፍላይ ከኣ
ኣብ ንኣሽቱን ማእከሎትን ትካላት፡ ኣብ
ጽላተ-ቁጠባ ሕርሻ፡ ኣብ ዘይወድዓውያን
ትካላት፡ ኣብ ጽላተ-ቁጠባ መጐዓዝያን ካልእን
ተዋፊሮም ዝሰርሑ ዘለዉ ሰራሕተኛታት
ዝያዳ ኣተኵሮ ተገይሩሎም ጥዕናኦም
ንምውሓስ ኣድላዪ ስጉምትታት ክውሰድ
ክኽእል ኣለዎ።

ብንያም ኣሕፈሮም
ሞያዊ ድሕነትን ጥዕናን

ሓዳስ ኤርትራ መበል 29 ዓመት ቁ.3 4 መስከረም 2019 - ገጽ 9

ኤርትራ Vs ናሚቢያ
ሃገራዊት ጋንታ ኤርትራ ሎሚ ረቡዕ ካብ ሰዓት 3፡
00 ድሕሪ ቀትሪ ጀሚራ ንመጻረዩ ዋንጫ ዓለም 2022
ኣንጻር መዘናኣ ሃገራዊት ጋንታ ናሚብያ ክትፋለም’ያ።
ሃገራዊት ጋንታ ናሚብያ ነዚ ግጥም ኢላ ብሰኑይ 2
መስከረም 2019 ኣስመራ ከም ዝኣተወት ይፍለጥ።
እዘን ክልተ ጋንታታት ድሕሪ’ዚ ናይ ሎሚ ጸወታ 10
መስከረም ናይ ካልኣይ እግሪ ጸወታ ኣብ ናሚብያ ከካይዳ
እየን። ብድምር ናይ ክልቲኡ ጸወታታት ጸብለል ዝበለት
ድማ ኣብ ናይ ምድብ መጻረዪ ዋንጫ ዓለም 2022
ክትኣቱ’ያ። ማዕከናት ዜና ናሚብያ ንሬድሲ ካመልስ
ኣትሒተን ብምርኣይ ሃገራዊት ጋንታኦም ብቐሊሉ
ናብ ዝቕጽል ጸወታ ክትሓልፍ ዝገልጽ ትሕዝቶታት
ክፍንዋ ከም ዝጸንሓ ዝረኸብናዮ ሓበሬታ የረድእ።
ሃገራዊት ጋንታ ኤርትራ ነዛ ነዚ ጸወታ ኣትሒታ
ርእያ መጺኣ ዘላ ናሚብያ ከተሰንብዳ ከም ትኽእል
ይንገር። ሃገራዊት ጋንታ ኤርትራ ኣብዚ ውድድር
ተዓዊታ ንምውጻእ ብርክት ዝበሉ ኣብ ኤውሮጳ፡ ሰሜን
ኣመሪካን ኣውስትራልያን ዝጻወቱ ኤርትራውያን
ሓቚፋ ምድላዋታ ኣጻፊፋ’ላ።
ወዲ 34 ዓመት ኤርትራዊ ሽወደናዊ ሄኖክ ጎይተኦም
ኣብዚ እዋን ሓለቓ ጋንታ ሽወዳናዊት ኤያይከይ (AIK)
እዩ ዘሎ። ሄኖክ ኤርትራ ኣብ መጻረዪ ዋንጫ ዓለም
2018 ኣንጻር ሃገራዊት ጋንታ ቦትስዋና ኣብ ዝገጠመትሉ
ናይ ካልኣይ እግሪ ጸወታ ሽቶ ከም ዘመዝገበ ዝፍለጥ’ዩ።

ተስፋልደት መብራህቱ

ሃገራዊ ፈደረሽን ቴኒስ ባይታ ኤርትራ ከም
መቐጸልታ ናይቲ ክኢላዊ ዓቕሚ ሰብ’ቲ ዓውዲ
ንምምዕባል ዘካይዶ ዘሎ ስራሕ፡ ምስ ኣህጉራዊ
ፈደረሽን ባይታ ቴኒስን ኦሎምፒክ ሶሊዳሪቲን
ብምትሕብባር ናይ ቀዳማይ ደረጃ ናይ ኣሰልጣንነት
ስልጠና ይህብ ከም ዘሎ ህዝባዊ ርክባት ኮምሽን
ባህልን ስፖርትን ኤርትራ ሓቢሩ።
ኣብ መኽፈቲ ናይቲ ካብ 3-15 መስከረም
2019 ብክልሰ-ሓሳብን ግብርን ተሰንዩ ዝወሃብ
ናይ ስልጠና መደብ፡ ፕረዚደንት ሃገራዊ ፈደረሽን
ባይታ ቴኒስ ኤርትራ ኣቶ ተወልደ ተኸስተ ኣብ
ዘስመዖ ቃል፡ እዚ መደብ’ዚ ብደረጃ ሃገር ንሳልሳይ
ግዜ ይወሃብ ምህላዉ ብምጥቃስ፡ ካብቶም ስልጠና

ስልጠና ኣሰልጠንቲ ባይታ ቴኒስ ይወሃብ ኣሎ
ዝወሰዱ ሓያሎ ሰልጠንቲ ግን ውሑዳት ግዱሳት
ጥራይ ነቲ ሞያ ክሳብ’ዚ እዋን ብግቡእ ይሰርሑሉ
ምህላዎም ሓቢሩ። ኣቶ ተወልደ ወሲኹ፡ እዚ
ተርእዮ’ዚ ተካእቲ ካብ ታሕቲ ከይፈርዩን ዕብየት’ቲ
ዓውዲ ቀጻልነት ከይህልዎን ማሕንቖ ኮይኑ ከም
ዝርከብ ብምምልካት፡ ሰልጠንቲ ናይዚ መደብ’ዚ
ነዚ ሃጓፍ’ዚ ክመልኡ ትጽቢት ከምዝግበረሎም
ወሲኹ ገሊጹ።
እዚ ብኢንስትራክተራት ማእከል ስልጠና ቴኒስ
ምብራቕን ማእከላይን ኣፍሪቃ ሚስተር ቴሪ
ንትዋሊ ሚስስ ካሮሊንን ዝወሃብ ስልጠና፡ ካብ ኩለን
ዞባታት ዝተወከሉ ሸሞንተ ደቀንስትዮ ዝርከባኦም
ኣስታት 30 ሰልጠንቲ ይሳተፉዎ ኣለዉ።

• ሓድሽ ተጻዋታይ ኢንተርሚላን ሮሚሎ
ሉካኩ ካብ ደገፍቲ ጋግሊያሪ ዓሌታዊ ጸርፊ
ዘኒቡዎ። ኣብዚ ክረምቲ ካብ ማንቸስተር ዩናይትድ
ናብ ኢንተር ዝገዓዘ ሉካኩ፡ ኣብቲ ኣንጻር ጋግሊያር
ዝተሰርዐ ጸወታ ነታ ዝተዋህበት መዐወቲት ፍጹም
ቅላዕ መቕጻዕቲ ኣብ ዘመዝገበሉ’ዩ ደገፍቲ ኣንጻር
ጋንታኡ ናይ ህበይ ድምጺ ብምስማዕ ዝጸረፉዎ።
ኣብቲ ጸወታ ኢንተር ሚላን’ያ 2 ብ 1 ተዓዊታ።
ቅድሚ ሎም’ውን ኣብ ግጥም ሰሪ ኣ ኢጣሊያ ናይ
ቅድም ተጻዋታይ ጁቬንቱስ ናይ ሕጂ ኣጥቃዓይ
ኤቨርተን ሞሰ ኬን ዓሌታዊ ጸርፊ ከም ዝወረዶ
ኣይርሳዕን።
• ኮሎሚቢያዊ ኣጥቃዓይ ፈረንሳዊት ሞናኮ
ፋልኮኦ ናብ ቱርካዊት ጋላታሳራይ ከም ዝተጸንበረ
ወግዓዊ መርበብ ሓበሬታ እታ ጋንታ ኣፍሊጡ።
ፋልካው ኣብ ስጳኛዊት ኣትለቲኮ ማድሪድ
ብዙሕ ዓወታት ድሕሪ ምሕፋሱ ናብ ማንቸስተር
ዩናይተድን ቸልሲን ብመልክዕ ልቓሕ ተሰጋጊሩ’ኳ
እንተነበረ ኣብ ፕሪመር ሊግ ግን ዕዉት ግዜ
ከሕልፍ ከም ዘይከኣለ ኣይርሳዕን። ኣብዘን ዝሓለፋ
ዓመታት ድማ ኣብ ሞናኮ ብመዝነት ሓለቓ ጋንታ
ጽቡቕ ናይ ጸወታ እዋን ከም ዘስተማቐረ ይግለጽ።
ፋልኮኦ ምስ ስድራ ቤቱ ኣብ መዓርፎ ነፈርቲ
ኣታቱርክ ኣብ ዝዓለበሉ ብኣሽሓት ዝቑጸሩ ደገፍቲ
ጋላተሰራይ ብምዕሩግ ኣገባብ ተቐቢሎሞ።
• መስርሕ ምስግጋር ተጻወትቲ ኤውሮጳ
ብሰኑይ 2 መስከረም ቅድሚ ምዕጻዉ ስጳኛዊት
ሪያል ማድሪድ ንብሩኖ ፈርናንደስ ከም ዘፈረመቶ
ተፈሊጡ። ብርክት ዝበላ ጋንታታት ክሃድነኦ
ዝጸንሓ ብሩና ፈርናንደስ ብ64 ሚልዮን ኤሮ’ዩ
ናብ ማድሪድ መጺኡ ዘሎ። እዚ ከምዚ’ሉ ከሎ
ኣከፋፋሊ ኣርሰናል ሄንሪክ መኽተሪያን’ውን
ብመልክዕ ልቓሕ ናብ ኢጣሊያዊት ሮማ ከም
ዝተሰጋገረ ተፈሊጡ’ሎ። ካብ ማንቸስተር ዩናይትድ

ሓጸርቲ ዜናታት

ሄኖክ ኣብ ግጥም ላ ሊጋ ስጳኛ 14 ሽቶታት ከም
ዘመዝገበ ዝፍለጥ ኮይኑ ኣብ ሕቡራት መንግስታት
ኣመሪካ’ውን ጽቡቕ ናይ ጸወታ ግዜ ከም ዘሕለፈ
ኣይርሳዕን። እዚ ዝበለጸ ተጻዋታይ ሽወደን ዝተሰምየ
ሄኖክ ጎይተኦም ንመስመር መጥቃዕቲ ሬድሲ ካመልስ
ክቕልሶ ትጽቢት ኣሎ።
ጎልጎል መብራህቱ’ውን ካልእ ኣብ መስመር
መጥቃዕቲ ዝጻወት ኤርትራዊ ኣውስትራሊያዊ’ዩ።
ወዲ 28 ዓመት ጎልጎል ምስ ቸክ ሪፓፕሊካዊት ምላዳ
ቦለስሎቭ ሓያል ብቕዓቱ ድሕሪ ምንጽብራቑ ኣብዚ
እዋን ኣብ ጋንታታት ሃንጋሪ ጽቡቕ ናይ ጸወታ ግዜ
ዘሕልፍ ዘሎ ኣጥቃዓይ’ዩ። ጎልጎል ኣቐዲሙ’ውን ማልያ
ዓባይ ክለብ ስፓርታ ፕራግ ወድዩ ከም ዝተጻወተ
ዝፍለጥ’ዩ። ብዘመዝግቦ ብዝሒ ሽቶታት ዝፍለጥ ጎልጎል
ኣብዚ እዋን ምስ ክለብ ፈርነክ ፑስካስ’ዩ ዝጻወት ዘሎ።
እዚ ተጻዋታይ ካብ ሃገራዊት ጋንታ ኣውስትራሊያ
ጻውዒት ቀሪቡሉ’ኳ እንተነበረ ኣብ መወዳእታ ግን
ማልያ ሬድሲ ካመልስ ወድዩ ክጻወት’ዩ መሪጹ።
ኤርትራውያን ሳሚዮማ ኣሌክሳንደርን ዮናስ ሰለሙንን
ኣብዚ እዋን ኣብ ጋንታታት ቀዳማይ ዲቪዥን ሱዳን
ዝጻወቱ ዘለዉ’ዮም። እዚ ኣብ 2015 ኣብ መጻረዪ
ዋንጫ ዓለም ኣንጻር ሃገራዊት ጋንታ ቦትስዋና ዝተሰለፈ
ሳምዮማ ኣብዚ እዋን ጽቡቕ ተመክሮ ደሊቡ ከም
ዘሎ’ዩ ዝግለጽ። ሳምዮማ ኣቐዲሙ ተጻዋታይ ኣዱሊስ

ከም ዝነበረ ኣይርሳዕን። ካብ ኣዱሊስ ምስኡ
ሓቢሩ ናብ ሱዳን ዝተሸጠ ዮናስ ሰለሙን’ውን
ምስ ሳምዮማ ኣብ ሓደ ጋንታ’ዩ ዝጻወት። ዮናስ
ኣብ ቦትስዋና ሄኖክ ጎይተኦም ንዘመዝገባ ሽቶ
ከም ዝሃንደሳ ዝፍለጥ ኮይኑ ኣብ መስመር
ምክልኻልን ኣብ መስመር ምክፍፋልን ክጻወት
ከም ዝኽእል ይእመነሉ። ዮናስ ብቕልጣፈኡ
ዝልለ ተጻዋታይ’ዩ።

ወዲ 25 ዓመት ኤዛና ካሕሳይ ኣብ ሕቡራት
መንግስታት ኣመሪካ’ዩ ዝጻወት። እዚ ጽቡቕ ተኽለ
ሰብነት ከም ዝውንን ዝእመነሉ ተጻዋታይ፡ ብየማንን
ጸጋምን ኣእጋሩ ክጻወት ከም ዝኽእል ይንገር። ኤዛና
ንዘለዎ ነዊሕ ቁመትን ኩዕሶ ናይ ምቁጽጻር ሓያል
ብቕዓትን ኣብዚ ግጥም ክጥቀመሉ ትጽቢት ኣሎ።
ወዲ 24 ዓመት ሰናይ እዮብ ሓጎስ ኣብ ጋንታታት
ነርወይ ምስ ነስት ሶትራ ዝተባህለት ጋንታ ዝጻወት
እዩ። እዚ ኣብዚ ክራማት ካብ ካልእ ነርወጃዊት
ጋንታ - ኣሳነ ጻውዒት ክቐርበሉ ዝጸንሐ ተጻዋታይ፡
ኣብ የማናይ መስመር ምክፍፋል ዝጻወት ኮይኑ
ቅልጡፍ ናይ ምጥቃዕ ባህሪኡ ሓደ ካብ ብልጫታቱ
ምዃኑ ይንገረሉ።
’ሞ’ ብዝብል ሳጓ ዝልለ መሓመድ ስዒድ፡ ኣብ
ፕሪመር ሊግ ሽወደን’ዩ ምስ ኣኢከይ ሲሪኡስ

ካብ 19-31 ነሓሰ 2019 ኣብ ሞሮኮ ክካየድ ኣብ

ዝቐነየ መበል 12 ግጥማት መላእ ኣፍሪቃ (All African
Games 2019) ዝተሳተፈት ጋንታታት ኦሎምፒክ
ኤርትራ ብባሕቲ መስከረም 2019 ናብ ሃገራ ከም
ዝተመልሰት ህዝባዊ ርክባት ኮምሽን ባህልን ስፖርትን
ኤርትራ ሓቢሩ።
ኣብቲ ኣህጉራዊ ውድድራት ብቅድድም ብሽክለታ፡
ኣትሌቲክስ፡ ባድሜንተን፡ ሰደቓ-ቴኒስ፡ ምሕንባስን ቼስን
ዝተሳተፈት ጋንታ ኦሎምፒክ ኤርትራ፡ ብ 1 መስከረም
ኣህጉራዊ መዓርፎ ነፈርቲ ኣስመራ ኣብ ዝበጽሓሉ፡ ሓላፊ
ኮሚቴ ፋይናንስ ሃገራዊ ኮሚቴ ኦሎምፒክ ኤርትራ
ኣቶ ትኩእ ጉዕሽን ኣባላት ኮሚቴ ኦሎምፒክ ኤርትራን፡
ንኣባላት እተን ሃገራውያን ጋንታታት ሕቋፍ ዕንባባ

ጋንታ ኦሎምፒክ ኤርትራ ናብ ሃገራ ተመሊሳ
ብምብርካት ምዉቕ ኣቀባብላ ገይሮምለን።
ጋንታ ኦሎምፒክ ኤርትራ ኣብቲ ኣህጉራዊ ውድድር
ኣብ ቅድድም ብሽክለታ ብናይ ጋንታ ናይ ጊዜ ውድድር
ኣብ ክልቲኡ ጾታታት ካልኣይ ደረጃ ብምሓዝ ተሸላሚት
ክልተ ብሩር መዳልያ ክትከውን እንከላ፡ ኣብ ውድድራት
ኣትሌቲክስ 10,000 ሜትር ድማ ብኦሎምፒካዊ ኣትሌት
ኣሮን ክፍለ ካልኣይ ደረጃ ብምውጻእ ብሩር ሜዳልያ
ክትሽለም ክኢላ’ያ። ጋንታ ኦሎምፒክ ኤርትራ ብዘይካ’ዚ
ኣብቲ ንፋልማይ እዋን ዝተሳተፈትሉ ዓውድታት ስፖርት
ሰደቓ-ቴኒስ፡ ምሕንባስ፡ ባድሜንተንን ቼስን ድማ ንመጻኢ
ንዝያዳ ተወዳዳርነት ዝድርኽ ተሳታፍነት ምርኣያ
ኣለይትን ኣሰልጠንት እተን ሃገራውያን ጋንታታት ኣብ
ዝሃቡዎ ሓበሬታ ገሊጾም።

ናብ ኤምሬትስ ካብ ዝመጽእ ቦታኡ ብቀዋሚ
ከውሕስ ዘይከኣለ መኽተሪያን፡ ብሰንበት ኣርሰናልን
ቶተንሃምን ማዕረ ኣብ ዝተፈላለያሉ’ውን ኣብ
ወንበር ተቐየርቲ ተጻወትቲ ኮይኑ ንጸወታ ክዕዘብ’ዩ
ተገዲዱ። እዚ ተጻዋታይ ምስ ምምጻእ ኒኮላስ ፐፐ
ኣብታ ጋንታ ቦታ ክህልዎ ከም ዘይክእል ምስታ
ጋንታ ቅርበት ዘለዎም ወገናት ይዛረቡ።
• ናይ ቅድም ተጻዋታይ ሌስተር ጃፓናዊ
ሺንጂ ኦካዛኪ ኣብ ውሽጢ 34 መዓልታት ካብ
ስጳኛዊት ማላጋ ከም ዝወጸ ተገሊጹ። ማላጋ ንመሃያ
እዚ ተጻዋታይ ዝኸውን ባጀት ከም ዘይብላ ድሕሪ
ምርግጋጻ`ያ ብኽልተኣዊ ምርድዳእ ነዚ ተጻዋታይ
ክትፍንዎ ተገዲዳ። ኣብ 2016 ምስ ሌስተር ኮይኑ
ጽዋእ ፕሪመር ሊግ ዝዓተረ ኦካዛኪ፡ ኣብ ቀዳሞት
ሰለስተ ግጥማት እዛ ጋንታ ከይተሰለፈ ብምጽንሑ
ነጻ ተጻዋታይ ኮይኑ’ሎ። ወዲ 33 ዓመት ኦካዛኪ
ኣብዚ ክራማት’ዩ ናብ ማላጋ ተጸንቢሩ ኔሩ።
• ኮስታሪካዊ ሓላዊ ልዳት ሪያል ማድሪድ
ከይሎር ናቫስ ናብ ፒኤስጂ ከም ዝተጸንበረ
ተፈሊጡ። ወዲ 32 ዓመት ናቫስ ምስዛ ፈረንሳዊት
ጋንታ ናይ ኣርባዕተ ዓመት ውዕል ከም ዝፈረመ
ብትወሳኺ ተገሊጹ። ናቫስ ምስ ሪያል ማድሪድ
ኣብ ዝጸንሓሉ ሰለስተ ግዜ ጽዋእ ሻምፕዮንስ ሊግ
ከም ዘልዓለ ኣይርሳዕን። ከም ኣካል እዚ ውዕል
ሪያል ማድሪድ’ውን ንሓላዊ ልዳት ፒኤስጂ
ኣልፈንሶ ኣርዮላ ብመልክዕ ልቓሕ ናብ በርናቡ
ኣምጺኣቶ’ላ። እዚ ምስ ፒኤስጂ ኮይኑ ሰለስተ ግዜ
ዋንጫ ክለባት ፈረንሳ ዝወሰደ ሓላዊ ልዳት፡ ንሓደ
ወቕቲ’ዩ ምስ ማድሪድ ክጸንሕ ተሰማሚዑ ዘሎ።
ወዲ 26 ዓመት ሓላዊ ልዳት ዝሓለፈ ዓመት ምስ
ሃገራዊት ጋንታ ፈረንሳ ኮይኑ ዋንጫ ዓለም ከም
ዘልዓለ ኣይርሳዕን።

ሙሴ ገረዝጊሄር

ዝጻወት። እዚ ወዲ 28 ዓመት ኣከፋፋሊ
ኣቐዲሙ’ውን ምስ ኮሎምቦስ ክሪውን ኮሎራዶ
ራፒድን ዝተባህላ ኣመሪካውያን ጋንታታት’ውን
ተጻዊቱ ኔሩ’ዩ። ሞ ሓያል ኣካላዊ ብቕዓት
ዝውንን ኮይኑ፡ ምስ ሄኖክ ጎይተኦም ኣጸቢቖም
ዝፋለጡ ብምዃኖም ንኽናበቡ ከም ዘይሽገሩ
ይሕበር።
ብዘይካ’ዚ እናከፋፈለ ምስ ሽወደናዊት ጋንታ

ዝጻወት ወዲ 25 ዓመት ክሪስቶፈር ፎርሰል፡ ምስ
ኣኢኤፍከይ ስቶክሆልም ዝጻወት ወዲ 21 ዓመት
ኣሌክሳንደር ዓንደ፡ ወዲ 33 ዓመት ኤርሚያስ
ሰለሙን፡ ወዲ 24 ዓመት ሚልኪያስ ዓደ፡ ኣብ
መስመር ምክልኻል ዝጻወት ሮቤል ኣስፍሃ፡ መንእሰይ
ተጻዋታይ ኣቤል ሰቛርን ሃይለ ሰለሙንን’ውን ምስ
ሬድሲ ካመልስ ክጥርነፉ ክኢሎም ከም ዘለዉ
ተፈሊጡ’ሎ።

ሓዳስ ኤርትራ መበል 29 ዓመት ቁ.3 4 መስከረም 2019 - ገጽ 10

በይሉል ገብረሚካኤል

ትምህርቲ ቋንቋ ፈረንሳ ኣብ ቤ/ት ኣልያንስ ፍራንሰዝ

ኣብ ዓለም ኣስታት 800 ቤ/ት ኣልያንስ ፍራንሰዝ ኣለዋ ካብዚኤን ሓንቲ ማእከል ኣብያተ
ቋንቋ ፈረንሳ ኣብ ኣስመራ ትርከብ።
ትምህርቲ ቋንቋ ፈረንሳ ካብ ጀመርቲ ክሳብ ዝለዓለ ደረጃ ዘማልእ ኮይኑ ዓለምለኻዊ
ዲፕሎማ ዘውሕስ ምዃኑ ከነበስር ንፈቱ።
ካብ ሽድሽተ ዓመት ንላዕሊ ንዝኾኑ ህጻናት’ውን ምዝገባ ኣሎ።

ንዝያዳ ሓበሬታ ቁ.ስ 122605 / 115270

ኣድራሻና፣ ጎድኒ ቤ/ት ማይ ተስፋ ጥቓ ዓሮባና ሬስቶራንተ እዩ።

TECHNO ENGINEERS

(MANUFACTURER, ENGINEERING WORKS, & DESIGNER) Maekel, gezabanda, street: Dongolo, House no: 5B
Cell: +291 7145248

Recruitment of Technical Personnel

Applications are invited for following for placement in Bisha Mining Share Company on contact basis:

Category

Qualification required

Exp. Required

Site supervisor Technical college degree/
diploma mechanical

5 plus years

Mechanical
Draftsman

Formal trade certificate
(Mechanical & piping
design)

3 plus years

HME Mechanic Formal trade certificate
(Diesel mechanic/ Auto
electrician)

3 to 5 years

Mechanical fitter Formal trade certificate
(fitter)

3 to 5 years

Pipe fitter Formal trade certificate
(boiler maker)

3 to 5 years

Crane operator Formal trade course 3 to 5 years

HDPE Welder Formal trade certificate
(Welder/ plastic Welding

3 to 5 years

Steel Welder Formal trade certificate
(Welder) 3 to 5 years

Rigger Formal trade course 3 to 5 years

Electrician Formal trade course
(Electrician)

3 to 5 years

Interested candidates may send their latest resume & credentials at office address within 10 days of this advertisement.

General information & other
requirements:
• Place of work: Bisha.

• Salary: As per Company salary sale.

• Type of Contract: Indefinite.

Additional requirements for Nationals:

• Having fulfilled his/her National Service obligation &
provide evidence of release paper from the Ministry of Defense.

• Present clearance paper from current/ last employer.

• Testimonial documents to be attached (CV, work experience
credentials, a copy of your National identity Card etc.).

• Only shortlisted applications will be considered as potential
candidates for an interview.

• Application documents will not be returned to sender.

• All applications should be sent through the post office.

• Dead line for application: 10 days from the day of
publication in the newspaper.

• Address: Please mail your applications to;

Techno engineering

ምልክታ

መበል 29 ዓመታዊ ጉባኤ ሰብ ብርኪ ናቕፋ ኮርፖሬሽን
ንዕለት 15/9/19 ሰዓት 8፡00 ቅ.ቀ ጀሚሩ ስለዝካየድ ንኹሎም ኣባላቱ ይዕድም፡ ኣብዚ ዕለት’ዚ ምልኣተ ጉባኤ እንተዘይተረኸበ 22/9/19 ብዝተረኸቡ ኣባላት ጉባኤ ከም ዝካየድ ንሕብር።

ቦታ ሃገራዊ ቤት ምኽሪ ንግዲ

ኢንዱስትሪ ዓለባ ኤርትራ ሓ.ዝ.ብ.ት

ዓቢ ምጉዳል ዋጋ

ኢንዱስትሪ ዓለባ ኤርትራ (ኢ.ዓ.ኤ.) ርሑስ በዓል ቅዱስ ዮውሃንስን በዓል መስቀልን እንዳበለ ከም ወትሩ ዓማዊሉ ንምሕጓስ ኣብ ፍርያቱ ክሳብ 50% ምጉዳል ዋጋ ከምዝገበረ የበስር!

ፍርያትና ንሸጠሉ ቦታ፡
ኣብ ኣስመራ ፦ ኣብ ድኳን ትካልና ጎደና ተጋደልቲ ፊት እንዳ ኖራ
ኣብ መንደፈራ፦ ሩት ቡቲክ ጥቓ ጂራ ፍዮሪ
ኣብ ደቀምሓረ፦ ፎዝያ ቡቲክ ጥቃ ዕዳጋ
ሃየ ዝዕድል ተጠቐምሉ! ብዓይነት ፍርያትና፥ ምቑሉል ኣገልግሎትናን ርትዓዊ ዋጋን ክትዓግቡ ኢኹም!

ርሑስ በዓል ቅዱስ ዮውሃንስን መስቀልን!!!

ቁ.ተሌፎን- 182967/186405 ኣስመራ

ሓዳስ ኤርትራ መበል 29 ዓመት ቁ.3 4 መስከረም 2019 - ገጽ 11 11

POSITION DESCRIPTION

Position: Electrician
Number required 1
Location: Based at Koka Gold Mine (Site)
Reporting to: Project foreman
Primary Responsibility
& Scope of work

To supervising and executing all equipment maintenance and technical support to facilitate and maintain the mobile and fixed plant for high and low voltage power supply.

Duties: • Providing electrical maintenance of all electrical equipment and machinery.
• Repair and maintain all electrical reticulation through the camp.
• Plan, coordinate and deliver all maintenance activities for plant, mobile equipment and infrastructure.
• Minimize any down time of generators, camp equipment and machinery.
• Repairs to all electrical equipment.
• Managing and planning installation/ maintenance of electrical equipment.
• Being accountable for the safe commissioning of all electrical equipment.
• Maintain power supply to the company’s operation on site.
• Any other work requested by management.
• Responsible for installing, maintaining and repairing heat, ventilation, air conditioning and refrigeration
systems.
• Using hand tools, laptop computers and diagnostic hardware identify and fix problems that they find in air
conditioning systems
• Reviewing blueprints.
• Installing air conditioning systems, testing systems for proper functioning, performing emergency repairs,
maintaining tools, ordering supplies and making routine adjustments to maximize operational efficiency.
• Record data when inspecting systems, such as temperature of equipment, fuel consumption and hours of
operation.
• Air conditioning technicians must recover and properly dispose of refrigerants when servicing air
conditioning equipment since refrigerants can be harmful to the environment.

Knowledge & Skills
Required:

•• Fluent in English language
•• Driving License preference
Training & Education
Required:

•• Minimum Secondary School.
•• Completed an electrical apprenticeship.

Experience Required: •• Minimum of 5 years working with electrical maintenance.
•• Experience in mine or exploration and maintenance preferred.
Leadership Experience –
nature & length of time

•• Not required but a preference to demonstrated leadership experience.

Physical Requirements: •• To be able to pass a full Doctor’s Physical examination
•• An enthusiastic, self-starting attitude towards working with all, based on a foundation of mutual respect for all.

Key Performance
Indicators:

•• Willing to undertake tasks requested by management outside the job description should the need arise

General Information and other requirements: Place of work: Koka Gold Mine Site. Occasional assignment to
Other locations.
- Salary: As per Company scale.

Additional Requirement for nationals: Having fulfilled his/her National Service obligations and provide evidence of a release paper from the Ministry of Defense. Having finished registration and duty performing for the National Army, and present the release paper or registration card issued by National Army. Provide a Clearance paper from office of the Eritrean Police and present Medical Certificate from Hospital. Present Clearance paper from the current/last employer. Only short listed applicants would be considered as potential candidates for an interview. Application documents will not be returned back to the sender and/or applications should be sent through the Post Office. Deadline for application: 10 days from the day of publication in the Newspaper.

Address: Please mail your applications to: ZARA MINING SHARE CO. P. O. Box 2393. Asmara, Eritrea.
Note to Non-Eritrean applicants: Please send a copy of your application to: Aliens Employment Permit Affairs P.O. Box 7940 Asmara, Eritrea.

ሓዳስ ኤርትራ መበል 29 ዓመት ቁ.3 4 መስከረም 2019 - ገጽ 12

ተረኛ ፋርማሲ ዕለት ጎደና ቁ.ስልኪ

ፋርማሲ ቁ.1 መዓልታውን ለይታውን ኣገልግሎት ትህብ ቁ.ቴሌፎን 127565

ቤት መሽጣ መድሃኒት ብርሃን 4/9/2019 ጎደና ሓርነት ቁ.121፡ከባቢ ሲነማ ኢምፔሮ 120253

ፕረዚደንት ፓኪስታን ኢምራን
ክሃን፡ ሃገሩ ኣንጻር ጎረቤታ ህንዲ
ዝቐንዐ ወተሃደራዊ ግጭት ከም
ዘይተበግስ ገሊጹ።
“ክልቴና ኑክሌሳዊ ኣጽዋር
ዝዓጠቕና ኢና” ዝበለ ፕረዚደንት
ኢምራን ክሃን፡ ኣንጻር ሓድሕድ
ነካይዶ ውግእ ንዓለም ኣብ ሓደጋ
ዘእቱ ብምዃኑ ኣንጻር ህንዲ ነበግሶ
ወተሃደራዊ ግጭት ኣይክህሉን እዩ”
ብምባል ኣረዲኡ።
ንሱ፡ ኣብ ከተማ ላሆር ንዝተኣኻኸቡ
ህንዳውያን ኣመንቲ ‘ሲክ’ ኣብ ዘስመዖ
መደረ፡ ብወገን ፓኪስታን ዝብገስ
ውግእ ከምዘይህሉ እዩ ሓቢሩ።
ብመሰረት ሓበሬታ ማዕከናት ዜና፡
መንግስቲ ህንዲ ኣብዚ ቅንያት’ዚ ኣብ
ጉዳይ ካሽሚር ድሕሪ ዝወሰዶ ስጉምቲ፡
ኣብ ዶባት ህንድን ፓኪስታንን ዘሎ
ወጥሪ ናብ ውግእ ከየምርሕ ተሰጊኡ
ኣሎ። ክልቲአን ሃገራት ኣብቲ ናይ

ኣመሪካ ምስ ጣሊባን ድሕሪ
ዘካየደቶ ዝርርብ ካብ ኣፍጋኒስታን
5,400 ወተሃደራት ንምስሓብ ከም
እተሰማመዐት ተሓቢሩ።
እቲ ወተሃደራት ናይ ምስሓብ
መደብ ኣብ ውሽጢ ሓሙሽተ
ኣዋርሕ ከም ዝፍጸም ድማ ኣብቲ
ዘተ ዝተሳተፈ ላዕለዋይ በዓል-ስልጣን
ኣመሪካ ኣፍሊጡ። ንሱ፡ ኣብ መንጎ
መንግስቲ ኣመሪካን ጉጅለ ጣሊባንን
ኣዋርሕ ዝወሰደ ዝርርባት ከም
እተኻየደን ኣማስያኡ ክልቲኦም
ወገናት ኣብ ስምምዕ ከምዝበጽሑን
ገሊጹ። ኣብቲ ዘተ መንግስቲ
ኣፍጋኒስታን ከም ዘይተሳተፈን የግዳስ
ዝርዝር ሓበሬታ ናይቲ ስምምዕ
ከም እተገልጸሉን እቲ ኣመሪካዊ
በዓል-ስልጣን ብተወሳኺ ሓቢሩ።
ፕረዚደንት ዶናልድ ትራምፕ ነቲ
ስምምዕ ብኽታሙ ምስ ዘጽድቖ
ብኡ ንብኡ ክትግበር ከም ዝጅምር
እዩ እቲ ኣመሪካዊ ተዛታዪ ዘረድእ።

ኣብ ሆንግ-ኮንግ ራብዓይ ወርሑ
ሒዙ ዘሎ ናዕቢ ኣብ ዝቕጽለሉ ዘሎ
እዋን፡ ኣመሓዳሪት ናይታ ከተማ ካሪ
ላም ብፍቓዳ ካብ ስልጣና ክትወርድ
ሕቶ ከም ዘየቕረበት ኣፍሊጣ።
እታ ኣመሓዳሪት ነዚ ትገልጽ
ዘላ “እንተዝኽእል ካብ ስልጣን
ምወረድኩ” ብምባል ዝተዛረበቶ
ብሕቡእ ዝተቐርጸ ናይ ድምጺ
ቅዳሕ ድሕሪ ምዝርግሑ እዩ። ካብ
ስልጣን ክትወርድ ናብ መንግስቲ
ቻይና ሕቶ ከምዘቕረበት ዝሕብር
ወረ ከም እተዘርገሐ እውን
ይግለጽ።
ይኹን እምበር “ናይ ስንብት
ደብዳበ ናብ በይጂንግ ኣይለኣኽኩን”
ዝበለት ካሪ ላም፡ ንህዝቢ ሆንግ-ኮንግ
ንምግልጋል ዝከኣላ ከምእትሰርሕ
ገሊጻ። ንሳ፡ ኣብ ስልጣን ከም እትቕጽል
ትሕብር ዘላ፡ ኣብ ሆንግ-ኮንግ ዘሎ
ናዕቢ ናብ ግጭት ገጹ እናዓረገ ኣብ
ዝመጸሉ ዘሎ እዋን’ዩ። እቶም ኣብ
ጎደናታት ሆንግ-ኮንግ ርሱን ተቓውሞ
ዘስምዑ ዘለዉ ብኣማኢት ኣሽሓት
ዝቚጸሩ ሰልፈኛታት፡ ካሪ ላም ካብ
ስልጣና ክትወርድን ጥርጡራት
ናብ ቻይና ክለኣኹ ዝብል እማመ
ድማ ጠቕሊሉ ክስረዝን ይጠልቡ

ኣብ ደቡብ ኣፍሪቃ ከተማ ጆሃንስበርግ፡
ኣንጻር ስደተኛታት ዝቐንዐ ግጭት
ይቕጽል ከምዘሎ መርበብ ሓበሬታ
ኣልጀዚራ ኣነጺሩ።
ዝበዝሑ መንእሰያት ዝርከቡዎም
ናዕበኛታት ኣብታ ከተማ ብወጻእተኛታት
ንዝውነን ድኳናት ምዝማቶምን ማካይን
ምቅጻሎምን እቲ ሓበሬታ የመልክት።
ቅድሚ ሳልስቲ ስዌቶ ኣብ ዝተባህለ
ከባቢታት ጆሃንስበርግ ብዝተለዓዓለ
ተመሳሳሊ ናዕቢ፡ ሰለስተ ሰባት
ከምእተቐትሉን ሓያሎ ድኳናት
ከምዝተራሰየን ፖሊስ ሓቢሩ።
ኣብ ከተማ ጆሃንስበርግ ብብዝሒ
ተዋፊሩ ዘሎ ፖሊስ ደቡብ ኣፍሪቃ
ነቲ ናዕቢ ንምቁጽጻር ብምባል ዘንብዕ
ትኪን ናይ ፕላስቲክ ጠያይትን ከም
እተጠቕመን፡ ግጭት ከም ዘለዓዓሉ
ንዝገለጾም ዓሰርተታት መንእሰያት
ድማ ኣብ ትሕቲ ቀይዲ ከም ዘእተወን

ምህላዎም ይፍለጥ። ትማሊ ፖሊስ
ኣንጻር ሰልፈኛታት ዘንብዕ ጋዝን
ማይን ክጥቀም እንከሎ፡ ናብ ሰማይ
ናይ መጠንቀቕታ ጠያይት ክትኰስ
ከምእተሰምዐ ወከልቲ ማዕከናት ዜና
ሓቢሮም።
መንግስቲ ቻይና፡ ኣብ ሆንግ-ኮንግ
ዘሎ ኩነታት ካብ ቁጽጽር ፖሊስ
ወጻኢ ምስ ዝኸውን ብስቕታ ከም
ዘይዕዘቦ እዩ ዘጠንቅቕ።
ሆንግ-ኮንግ ኣብ ቻይና ትርከብ
ናይ ገዛእ ርእሳ ናጻ ስርዓተ መንግስቲ
ዘለዋ ዞባ እያ።

“ናይ ስንብት ደብዳበ ኣየቕረብኩን”

ኣመሓዳሪት ሆንግ-ኮንግ

ሓቢሩ።
ኣዛዚ ፖሊስ እታ ሃገር፡
እቲ ናዕቢ ገበናዊ ተግባራት
ንምፍጻም ብጉልባብ
ጽልኢ ወጻእተኛታት
ዝተኻየደ ከም ዝነበረ
ኣረዲኡ። ኣብ መንጎ
ደቡብ ኣፍሪቃውያንን
ወጻእተኛታትን ዝተላዕለ
ግጭት ከም ዘይነበረ’ውን
ሓቢሩ።
ዝሓለፈ ኣዋርሕ፡ ኣብ ደቡብ ኣፍሪቃ
ኣብ ልዕሊ ወጻእተኛታት ተደጋጋሚ
መጥቃዕትታት ከም እተኻየደ ይፍለጥ።
እዚ ናይ ሕጂ ናዕቢ፡ ሓደ ኣብ
ማእከል ጆሃንስበርግ ዝርከብ ህንጻ
ድሕሪ ምቅጻሉን ሰለስተ ሰባት ድሕሪ
ምቕታሎምን እዩ ዝውላዕ ዘሎ። ፖሊስ
ምስቲ ናዕቢ ምትእስሳር ከም ዘለዎም
ንዝገለጾም ብውሕዱ 41 ሰባት ኣብ

ደቡብ ኣፍሪቃ - ኣንጻር ስደተኛታት ዝቐንዐ ጎነጽ ይቕጽል

ቀይዲ ምእታዉ የፍልጥ።
ኣብ ደቡብ ኣፍሪቃ ወጻእተኛታት
ካብታ ሃገር ክወጹ ዝጽውዕ ተደጋጋሚ
ናዕቢ ከም እተኻየደን ኣብታ ሃገር
ኣንጻር ስደተኛታት ዝቐንዐ ኣረኣእያ
እናተጐሃሃረ ምምጽኡን ይግለጽ።
ብመሰረት ወግዓውያን ምንጭታት’ታ
ሃገር ኣብ ዝሓለፈ ዓመት ጥራይ
ብዝተላዕለ ግጭት ልዕሊ 2 ሚእቲ
ወጻእተኛታት ተቐቲሎም።

“ኣንጻር ህንዲ ኲናት ኣይክነበግስን ኢና” ፕረ. ኢምራን ክሃን

ሓባር ዶባተን
ወተሃደራትን
ኣጽዋርን ይጓርታ
ምህላወን ድማ
ይግለጽ።
መንግስቲ ህንዲ
ነቲ ን10’ታት
ዓ መ ታ ት
ክስራሓሉ ዝጸንሐ
መሰል ርእሰ
ምምሕዳር ዞባ ካሽሚር ዝሓለፈ
ወርሒ ብወግዒ ከም ዝሰረዞን
ግጭት ከይለዓል ብምስጋእ ኣሽሓት
ወተሃደራት ከምዘዋፈረን ሰዓታት
እቶ-እቶ ከምዝኣወጀን ዝፍለጥ’ዩ።
ፓኪስታን መንግስቲ ህንዲ ወሲዱዎ
ዘሎ ስጉምቲ ንግጭት ዝደፍእ
ምዃኑ’ያ ትኸስስ።
ኣቐዲመን ሰለስተ ግዜ ናብ ሓፈሻዊ
ውግእ ኣምሪሐን ዝነበራ ህንድን
ፓኪስታንን ክልተ ካብኡ ብጉዳይ ዞባ

ካሽሚር ዝተላዕለ ምንባሩ ጸብጻባት
ይጠቕሱ።
ካሽሚር ዝበዝሑ ኣመንቲ ምስልምና
ዝነብሩሉ ኰይኑ፡ ኣብ መንጎ
ፓኪስታንን ህንድን ተመቓቒሉ ዘሎ
ዞባ እዩ። ኣብቲ ዞባ ናጽነት ዝጠልቡ
ዕጡቓት ኣንጻር መንግስቲ ህንዲ
ተደጋጋሚ መጥቃዕቲ ከም ዝኸፍቱን
ዝሓለፈ ኣዋርሕ በቶም ዕጡቓት
ብዝተኻየደ ርእሰ ቅትለታዊ መጥቃዕቲ
ህይወት ልዕሊ 20 ወተሃደራት ህንዲ
ከም ዝተቐትሉን ይፍለጥ።

ጉጅለ ጣሊባን፡
ን መ ን ግ ስ ቲ
ኣ ፍ ጋ ኒ ስ ታ ን
ኣፍልጦ ከምዘይህብ
ብምግላጽ ዝርርባቱ
ምስ ኣመሪካ ጥራይ
ከም ዘካይድ’ዩ
ዝገልጽ።
ኣመሪካ ብወገና
ምስ ጣሊባን ኣብ
ዘተ ትኣቱ ዘላ፡ እቲ
ጉጅለ ሓያል መጥቃዕቲ ብምፍናው
ንሰፊሕ ከባቢታት ናይታ ሃገር
ክቈጻጸር ጀሚሩ ኣብ ዘለወሉ
እዋን’ዩ።
ኣብ ኣፍንጋኒስታን ዝዋጋእ ዘሎ
ጉጅለ ጣሊባን ካብ ቅድሚ ሒደት
ኣዋርሕ ጀሚሩ ንሰፊሕ ከባቢታት
ናይታ ሃገር ካብ ኢድ ሰራዊት
መንግስቲ ከም ዝመንዘዐን መጥቃዕቱ
ኣሓዪሉዎ ምህላዉን ምንጭታት
ዜና ይሕብሩ።

ኣፍጋኒስታን - ኣመሪካ ሰራዊታ ንምስሓብ ተሰማሚዓ

እቲ ጉጅለ፡ ዋላ’ኳ ምስ ኣመሪካ ዘተ
ብምክያድ ስምምዓት እንተኸተመ
ንዘካይዶ ዘሎ መጥቃዕቲ ደው
ከም ዘየብሎ እዩ ዘነጽር ዘሎ።

ትማሊ (ሰሉስ) ኣብ ርእሰ ከተማ
ኣፍጋኒስታን - ካቡል ኣብ ማኪና
ብዝተጻወደ ቦምብ ህይወት 16
ሰባት ከም ዝጠፍአ ምንጭታት’ታ
ሃገር ሓቢሮም። እቲ ጉጅለ ጣሊባን
ሓላፍነት ዝወሰደሉ መጥቃዕቲ፡
ንሰላማውያን ሰባት ግዳይ ሞትን
መቚሰልትን ከም ዝገበረ ተገሊጹ።

ኣብ ገማግም ካሊፎርንያ -
ሕ.መ.ኣመሪካ፡ ሓንቲ ጃልባ
ብዘይተፈልጠ ጠንቂ ብምቅጻላ
ህይወት 10’ታት ሰባት ከም
ዝጠፍአ ይግለጽ ኣሎ።
ኣባላት ሓለዋ ባሕሪ ኣመሪካ፡
ኣብታ ዝተቓጸለት ጃልባ ናይ 25
ሰባት ሬሳ ከምዝረኸቡን ትሽዓተ
ካልኦት ድማ ጠፊኦም ከምዘለዉን
ሓቢሮም።
ካብቲ ዘጋጠመ ናይ ምቅጻል

ካሊፎንያ - ኣብ ጃልባ ብዝተኸስተ

ባርዕ 10’ታት ሞይቶም

ሓደጋ ሓሙሽተ ሰራሕተኛታት
ናይታ ጃልባ ጥራይ ብህይወት
ከምዝደሓኑ ተፈሊጡ።
እቲ ሓደጋ ኣብ ከባቢ ‘ሳንታ
ክሩዝ’ ዝተባህለት ደሴት ከም
ዘጋጠመን እቶም ግዳያት ኣብ
ንጥፈታት ጥልቃ ባሕሪ ዝሰርሑ
ከምዝነበሩን ተገሊጹ።
ነቲ ባርዕ ዘበገሰ ጠንቂ ዛጊት ከም
ዘይተነጸረ ዝገለጹ ኣባላት ሓለዋ
ባሕሪ ኣመሪካ፡ እታ ጃልባ ክትቃጸል
እንከላ ነትጒ ከም
እተሰምዐ ገሊጹ።
ኣብታ ጃልባ
ዝነበረ ነዳዲ
ዝመልአ ገንኢ
ተተኲሱ ክኸውን
ከምዝኽእል ድማ
ሰብ መዚ’ቲ ከባቢ
ንጋዜጠኛታት
ሓቢሮም።

Sabur Printing Services

ብርሃነ ምሕረትኣብ